Geç Kalınmış
Bir Gün
SEYİT N. ERKAL
ROMAN

GEÇ KALINMIŞ
BİR GÜN

GEÇ KALINMIŞ BİR GÜN

Birinci Kitap
İbrahim ve Hikmet'e Bir Giriş

SEYİT NURFETHİ ERKAL

GEÇ KALINMIŞ BİR GÜN

Copyright © Kaynak Yayınları, 2010
Bu eserin tüm yayın hakları Işık Yayıncılık Tic. A.Ş.'ye aittir.
Eserde yer alan metin ve resimlerin Işık Yayıncılık Tic. A.Ş.'nin önceden yazılı izni olmaksızın, elektronik, mekanik, fotokopi ya da herhangi bir kayıt sistemi ile çoğaltılması, yayımlanması ve depolanması yasaktır.

Editör
Hasan ÇAĞLAYAN - Kalender YILDIZ

Görsel Yönetmen
Engin ÇİFTÇİ

Kapak
İhsan DEMİRHAN

Sayfa Düzeni
Ahmet KAHRAMANOĞLU

ISBN
978-605-5510-15-2

Yayın Numarası
278

Basım Yeri ve Yılı
Çağlayan Matbaası Sarnıç Yolu Üzeri No: 7
Gaziemir/İZMİR
Tel: (0232) 252 20 96
Aralık 2010

Genel Dağıtım
Gökkuşağı Pazarlama ve Dağıtım
Merkez Mah. Soğuksu Cad. No: 31 Tek-Er İş Merkezi
Mahmutbey/İSTANBUL
Tel: (0212) 410 50 60 Faks: (0212) 445 84 64

Kaynak Yayınları
Bulgurlu Mahallesi Bağcılar Caddesi No: 1
34696 Üsküdar/İSTANBUL
Tel: (0216) 522 11 44 Faks: (0216) 522 11 78
www.kaynakyayinlari.com.tr

yeryüzü, gökyüzü ve
içindeki hepsinden daha çok sevilene…

Sadık Dostum Musa,

Kaleme aldığım bu satırların sizde beklenmedik bir ümitle birlikte, belirsiz bir hayal kırıklığına sebep olacağının farkındayım. Zira yazıyor olduğum bu cümleler, "neden görüşme taleplerini reddediyor, kaleminizi elinize almıyorsunuz" sorularınızın muhatabını da tarihe karıştırıyor.

Diğer sorularınıza ise maalesef bugünkü zihnî durumum itibariyle cevap verebilmem mümkün değil. Ancak küçük bir tashihim olabilir; eski metinlerime ilgisizliğim onlara karşı saygısızlığımın değil bilakis hürmetimin ifadesidir. Takdir edersiniz ki sözleri değerli kılan çıktıkları ağızlardır. Ben ise o ağız olduğum inancını hiç taşımadım. Hâlen bu düşüncedeyim. Devamını ümit ettiğim bu yazışmaları da, iki dostun birbirini hâlinden haberdar etmesi olarak görmenizi dilerim.

Bu yazılanları okurken sizi merakta bırakacak sual şüphesiz bunlardan hiçbirisi olmayacaktır. Evet, bugün 'size cevap veriyorum'; 'çünkü cevap veriyorum'. Sebebini ise ancak senede bir gün açan çiçekler kadar biliyorum. Çiçeklerinse neden açtığından çok, nasıl koktuğuna bakmak gerekir kanaatindeyim.

Dostunuz

İbrahim Müşfik

Aziz, Kıymetli Üstadım,

Düşüncelerim, o kadar dağınık ki, cümle cümle ifade etmek gücüne sahip değilim. Evet, sorumu tekrarlıyorum; "Neden bugün?" Halbuki size yazmaya başlayalı, soru soralı, yalvaralı, kızıp, susup sonra yeniden kalemi elime alalı, tam on bir yıl ve tam yetmiş üç mektup geçmiş. Tamı tamına cevapsız yetmiş üç mektup.

İlk mektubu hatırlıyorum… Sizin bir mısraınızı okurken başlamıştı her şey. O günü unutmam mümkün değil. Hatta en canlı hatıram o güne ait diyebilirim. Zihnim sanki hep o anda ve o mısrada takılı.

neden geliriz ve karşı dururuz bir ağaca,
çiçeklenen bir ağaca karşı durmak nedir ki
bir ağacın seni karşılamasından başka…

Benim için zamanın donduğu bir andı. Bütün dünyadan ümit kestiğim o günlerde, bu mısralarınızı okumuş ve "Yalnız değilsin." demiştim kendi kendime. "Yalnız değilsin." birisi daha var, "Neden? Burada ne arıyorum? Nereye kadar?" diye soran ve sanki cevabın kıyısında durup, cevap burada diye çağıran birisi…

Ne talihsizlik ki, eserlerinizle tanıyıp, sizi görmek arzu ettiğimde, artık o kıyıda durmayıp, sislerle kaplı bir ufka tek kişilik bir kayıkla yol aldığınızı öğrenmiştim. Havarisi olacağım insan gitmiş, Sina'nın yamacında Musa'nın inişini bekleyen bir mümin gibi kalakalmıştım.

Can dostum dediğiniz Hikmet Bey vasıtasıyla izinizi bulup, size ilk mektubumu yazdığımda gözyaşlarım dışında kendime saklayıp, geriye bıraktığım bir şey kalmamıştı. Mektuplarımdaki savruk ve dağınık hava, içimdeki karanlığı bir an önce boşaltıp, aydınlığa aralık bir kapı bulabilme telaşının eseriydi. Gönderdiğim mektuplardan sonra her sabah posta kutusuna belki bir cevap gelmiştir ümidiyle inişlerimi, kutunun aralığından ürkek bakışlarımı bugün bir gençlik anısı olarak hatırlıyorum.

Onlarca mektuptan sonra ümitsizliğe düşüp elime kalem alamadığım ayları, cevapsız kalan soruları, en nihayetinde kendi kendime konuşmanın rahatlığına varan serâzât, çakırkeyif yazılarımı hatırlıyorum. Şimdi ne garip on bir yıl sonra muhatabım olmayan bir tanıdığa yazmanın rahatlığından, muhatap olan bir yabancıya yazmanın zorluğuna çekiliyor gibiyim. Ne denebilir, ne diyebilir ki insan... Çocukluk yıllarında çok istediği kırmızı arabayı, ancak yirmili yaşlarından sonra eline alabilen bir ergen gibi elime alıyorum mektubunuzu.

Hiç unutamıyorum, kaleme aldığım on ikinci mektuptu. Eserleriniz hakkında hazırladığım doktora tezi kabul edilmiş, eserlerinizin çıktığı yayınevi de tezimi

basmayı kabul etmişti. "Tabure Dediğin Tek Kişiliktir" çıktığında, kitabı alıp kapağını açmadan, Cağaloğlu yokuşundan aşağı, postaneye uçar adımlarla gidişimi hatırlıyorum da; sevincimi tahrik eden, ilk kitabımın çıkmış olmasından çok, bundan sonra sizden bir cevap gelebileceğine dâir kuvvetli bir ümit taşıyor olmamdı. Ancak kitabımı size gönderdiğimi söylediğimde, dostunuz Hikmet Bey'in "ya öyle mi" deyişindeki pes ton, ümidime kuvvetli bir darbe indirmişti. Hikmet Bey'in kitaplıkların tozunu almaya devam ederken, ifadesi değişmeyen yüzü, hakkınızda kitap yazmış biri olarak sizi ne kadar az tanıdığımı bana derinliğine hissettirmiş, o an içimden postaneye hiç gitmemiş, hatta o kitabı hiç yazmamış olmayı dilemiştim.

İşte ancak o zaman düşünebilmiştim; "eserlerinizdeki şahıs acaba ne kadar sizdiniz?" "Siz, İbrahim Müşfik o kitapların neresindeydiniz?" İtiraf etmem gerekiyor ki; o günden sonra yazdığım kitabın kapağını açamaz oldum. Önceleri ilk kitabımın açmadan kuruyan bir çiçek olduğunu düşünmüş, çokça hayıflanmıştım. Fakat bugün, kurumuş bir çiçek değil, belki yapma bir çiçek sureti olduğunu anlıyor ve teselli oluyorum.

Evet, ne benim kitabıma ne de kendi kitaplarınıza dâir bir cevap yazmayacaktınız, yazmamakta belki de haklıydınız ama haklılığınızı derin bir sukuta boğmanız, beni de uzun süren bir ümitsizliğe itmişti. Sanırım bir sonraki mektubu kaleme almam için dokuz ay daha geçmesi gerekecekti. Cevabınızdan ümit kesmek

için değil, ancak taşıdığım ümide duyduğum utancın geçmesi için gerekli bir dokuz aydı bu. Doğrusu yalancı bir gebelik için hayli uzun bir müddet sayılır.

Bir tek satır dahi olsa yazmamanız gerçek bir cevap olmuş, sizin taburenizden yer talep etmenin anlamsızlığı bütün açıklığıyla ortaya çıkmıştı. Beliren diğer bir şey ise, sıranın kendi taburemi yapmama geldiğiydi ve o günden sonra yazdığım mektupların tamamı bir ustaya, kendi taburemi çakmak hususunda sorduğum sorulardan oluşacaktı.

Fakat görünen o ki bu sorularıma da cevap alamayacaktım. Tek çare olarak oturduğunuz taburenin resimlerine bakarak, el yordamıyla işe koyuldum. Bugün kendi tabureme kurulup, kendi oturuşumu kazanalı hayli zaman olmuşken, ansızın geldi mektubunuz.

Eğitim hayatı boyunca hiçbir müsamerede babasını göremeyen bir çocuğun, mezuniyet töreninde en arka sıradaki babasına bakışlarının takılı kalması gibi, tarifi zor bir mutluluk içinde olsam da, biriken hırsım sevincime galip geliyor. Ve bu mektubu daha fazla uzatacak gücü kendimde bulamıyorum. Sadece bahsettiğiniz son sorumu tekrar etmek istiyorum.

"İnsanın taşıdığı hangi tür hürmet kendi eserlerini eline almaktan, hatta rafına, hatta evine koymaktan uzak tutabilir." Eserlerinizin beğenilmeyecek türden olmadığı ortadayken. "Böyle bir tavır neden?" Ben henüz ikinci edebi eseri yayınlamış bir yazar olarak, yazılarımın ve kitaplarımın olmadığı bir dünyayı hayal dahi edemezken, sizin artık her biri bir zirve kabul edilen bunca eserinizi nasıl görmezden geldiğinizi

anlayamıyorum ve korkarım anlayamayacağım. Her şeye rağmen sadık bir okurunuz olmaya devam eden ben, bunu kabul etmiyorum ve edemeyeceğim.

Belki yazılabilecek onlarca şey var, ancak yazdıklarınızdan zihnen hazır olduğunuz kısa bir zaman içinde, daha esaslı yazışmaların mümkün olacağına dâir aldığım ipuçlarının rahatlığıyla bu mektubu sonlandırıyorum.

Not:

"Yeni Bir Gün" adlı deneme kitabım Yılın Edebiyat Eseri ödülüne layık görüldü. Yeni bir İbrahim Müşfik'le muhatap olmanın cesareti ile bu eserimi de size gönderiyorum. Lütfen, kabul buyurunuz.

Musa Sadık

Sebatkâr Dostum,

Sizi, mektuplarınızın samimi üslubundan tanıma bahtiyarlığına ersem de, bir insanı gerçek anlamda tanımak için onunla bir evde, bir işte veya bir seyahatte birlikte olunması gerektiğini bilecek yaşa erişmiş bulunmaktayım. Mektuplarınızdaki soruların zihnimde işgal ettiği yer bir kitap çapını çoktan aşmış bulunuyor. Son mektubunuzdan başlayarak, ilk mektubunuza kadar sorduğunuz bütün sorulara, bundan sonra devam etmesini ümit ettiğim mektuplaşmalarımız müddetince cevap vermek arzusundayım.

Eserlerime duyduğum hürmet, İstanbul'da bıraktığım şahsiyetimle arama yığılan mesafelerin çokluğundan ve adeta bir başka şahsa ait olan o eserlere duyduğum yabancılıktan kaynaklanmakta. Sakın yanlış anlaşılmasın, onlara baştan aşağı kıymetsiz, hatalı, gereksiz nazarıyla bakıyor değilim. Lakin benim o satırların neresinde olduğumu sormuştunuz. Merak ettiğiniz zavallı 'ben'liğimse, eski yazılarımın her kelimesinde o cesim dev bakışınızı gölgeleyecektir. 'Ben'den muradınız nefsime emanet edilen sır ise, o dinmez sesi, ancak o eski metinlerin satır aralarında

bodrum katına kilitlenmiş bir çocuğun zayıf çığlıkları olarak belki işitebilirsiniz.

Aziz dostum, "Neden, bugün?" diye soruyorsunuz. Takdir edersiniz, toprağa düşen bir çekirdeğin ne topraktan çıkacağı vakti, ne çiçek açacağı günü, ne de meyve vereceği mevsimi bilmesi mümkün değildir. Belki de en garibi çekirdeğin hangi meyveye hamile olduğundan habersiz bulunmasıdır. Tohumda saklı olanı; şekli, kokusu ve tadıyla açığa çıkaracak olan da ancak o sırrı ona teslim edendir.

Size ilk mektubu kaleme aldığım sıradaki zihnî dağınıklığımın sebebinden bahsetmek isterim. Belki tesadüfî görünen bir rüzgârın, meyvelerini dökmek için kırılma arzusuyla eğilen bir dala, nasıl yardımcı olduğunu size anlatmamda bir faydası olur.

O gün, Kırkağaç'ın merkezi ile irtibatımı sağlayan tek kişi olan Sütçü İsmail'in, sabahın tam sekizinde getirdiği günlük sütümü ve ekmeğimi almak için mutadım üzere kapıya çıkmıştım. Ancak hiç olmadık bir şekilde beklemekle geçen yaklaşık iki saat, ciddi bir aksilik olduğunu gösteriyordu. Zaten bir gece önceden sıkılmaya başlayan ruhum, bu durumu bahane ederek, cumadan cumaya gitme alışkanlığıma rağmen, beni ilçeye inmeye ikna etmişti. Ceketime koyduğum birkaç bisküviyle yola henüz koyulmuş, çitlerin dışına üç beş adım atmıştım ki, İsmail'in eski model arabasının sesi duyuldu. Tam önümde arabayı park edişindeki telaş, bir bacağımı dizime kadar çamur etmeye yetmişti.

Yarım bir selamdan sonra, gelen son mektubunuzu

elime tutuşturup, arabanın arkasından çıkardığı içi süt dolu naylon poşet ile ekmeği verirken; ancak "Hayrola İsmail" diyebilmiştim. "Gece annemi hastaneye kaldırdık da, sizi sona bıraktım. İlçeye dönmeyip, buradan doğru şehre geçeceğim. Lütfen dua edin" deyip, hızla arabasına atlamış, "Geçmiş olsun" dememe imkân tanımadan yola koyuluvermişti.

Bir dakika içinde gelişen bu olay, zihnimi şehirde yatan zavallı, mübarek kadının hasta yatağında bu saate kadar İsmail'ini beklemesiyle meşgul ederken, sütü kaynatıp, kâsenin içine ekmeği ne zaman doğrayıp kaşıklamaya başladığımı hatırlamıyorum. Tek hatırlayabildiğim, bu esnada mektubunuzu âdetime muhalif olarak aceleyle ve itinasız bir şekilde açmam ve bunun eseri olarak sayfanın ortasından yırtılmış olmasıdır. Yırtılan kısmı bantlamak için mektubu elime aldığımda, kendimi ortada kesilen cümleyi okurken bulmuştum. Şöyle diyordunuz; "Acaba dünyadaki vazifenizi yerine getirdiniz mi. Ben o kanaatte değilim."

O an İsmail'in süt dağıtma vazifesine duyduğu sadakat ile sizin cevap yazmayan bana mektup atmaktaki sebatınız aynı çizgide buluştular ve bu hadise, vazife denilen kutsal ödevin, insan hayatında her türlü maddi ve manevi endişeden daha ehemmiyetli bir esas olduğunu bana öğretti. Bu, İsmail için pahalıya verilen, benim içinse ucuza satın alınan bir ders olmuştu. Buradaki hayatım, içinde kum saatini tersine çeviren ve sizi meraka sevk eden, işte bu kısa olaylar zinciridir.

İşte o gün size cevap vermeye dâir bir karara varmış ve o ilk, kısa mektubu kaleme almıştım. Bununla birlikte size yazdığım mektubu atmam için iki gün daha geçmesi gerekecekti. Zira İsmail'in üç oğul yetiştiren mübarek annesi vefat etmiş ve benim İsmaillerin evine taziyeye gidebilmem için çamur olan pantolonumu yıkadıktan sonra kuruması için iki gün beklemem gerekmişti. İlk kez gittiğim o evden çıkarken beni kaplayan hüzün, size yazdığım o ilk mektubu atmayı bana neredeyse unutturacaktı. Ancak eve dönerken, gagasındaki solucanı yavrularına yetiştirmek üzere başımın üstünden hızla geçip, yuvasına doğru kanat çırpan bir karganın telaşını görmek bana vazifemi ikaz etti.

Mektubu kaleme aldığım o günden itibaren siz, hayatla kurduğum irtibatta, Hikmet ve İsmail'le birlikte üçüncü şahsiyet olarak devreye girdiniz. Görünen o ki bu irtibatımız, beni yeniden hayatın içine sokacak iple bağlı bulunuyor. O bağı ben "hayatı verenin bana bağışladıklarına en esaslı teşekkür olan mesuliyet duygusu" olarak görüyorum. Bu mesuliyete beni çağırmaktan vazgeçmeyen bir ses olan size de teşekkür borçluyum.

Geçen iki hafta müddetince, bana gönderme inceliğini gösterdiğiniz eserinizi mütalaa etme imkânım oldu. Sizin tabure çakmak hususunda bir ders almaya ihtiyacınız olmadığını söylememe bilmem gerek var mı! Yine de umarım itinayla çaktığınız taburenize kurulmak hususunda aceleci bir tavrın içine girmezsiniz. Bu çalışmanızın 'Yeni Bir Gün'ün hakiki manasıyla

size açılması için bir dilekçe olmasını temenni ederdim. Lakin böyle bir Söz'e malik olmak için, sizden hayatla ödenen bir tecrübe ücret olarak istenecektir. Yine de bir gün asıl ödül olan 'gökyüzünün ziyafeti'yle müjdelenmeniz dileklerimle...

Bir not:

Kıymetli mektuplarınızın bende bütün nüshalarıyla mevcut olduğunu ve itinayla muhafaza edildiğini belirtmek isterim.

Dostunuz
İbrahim Müşfik

Pek Aziz Üstadım;

Bu sabah mektubunuzu alır almaz bürodan çıktığım gibi soluğu Hikmet Bey'in Üsküdar'daki sahafında aldım. Vapurda mektubunuzu okurken, bu mutluluğa erişmenin sevinci ile Hikmet'e Bey'e yazışmaya başladığımızı haber vermenin heyecanı iç içe geçmişti. Daha kendisine ilk mektubunuzdan bahsetmemişken, elimde ikinci bir mektupla, o beşik gibi dar dükkânına dalışımı tarif edemem.

Hikmet Bey her zamanki gibi simit satın aldığı bir çocuk ile dükkâna Mushaf almak için giren yaşlıca bir amcayı esir almış, onlara devamlı önünde açık duran kitabından ağır ağır bir şeyler okuyup, sohbet ediyordu. O hâlde iken, Üçüncü Dünya Savaşı çıksa, kitabını kapatmadan ona haber vermenin imkânı yoktur bilirsiniz. Her zamanki gibi pek bir şey anlamasam da, zevk aldığım sohbetini, edepli bir tavır takınarak dinlemeye devam ettim ve kitabın kapağı kapanır kapanmaz masanın üstüne zarfıyla birlikte mektubunuzu koydum.

Aheste tavırlarından eser göstermeyen bir çeviklik içinde, zarfı eline alıp, el yazınıza bir kuyumcu hassasiyetiyle bakışını tarif edemem. "Ya demek yazdı, Musa Bey oğlum." demesindeki hayret ifadesini ise

hiç anlatamam. Bunun ikinci mektup olduğunu söylediğimde gözlerinde beliren ışıltıyı sanırım ihtiyar amca da fark etmiş olmalı ki, "Hikmet Bey askerde oğlunuz mu var?" demek ihtiyacını hissetti. Ancak herhangi bir cevap alamayan ihtiyar, Hikmet Bey'in dalgın bakışları arasında aldığı Mushafın hediyesini masaya bırakıp uzaklaştı.

Kadim dostunuza mektubu okuyabileceğini her ne kadar söylesem de, bildiğiniz asaletinden dolayı zarfın içindeki mektubu ona açtırmam mümkün olamadı. Lakin sağ olsunlar, huzurlarında mektubu açıp, okumama da karşı çıkmadılar. Sizin mektubunuzu okurken, kendisini tanıdığımdan beri her geçen gün ağırlaştığını hissettiğim sukutî hâlin derin bir huzura dönüştüğünü fark ettim. Benim biraz önce takındığım sözde saygıdan çok öte bir dinleme edebini, onun yüzünden o kısa okuma süresi içerisinde ders aldığımı açıkça itiraf etmeliyim.

Koca İstanbul'da böyle heyecan verici bir olayı paylaşabileceğim tek insanla beraberdim ve o insan anlattığım bu mesele dâir en az benim kadar heyecan hissediyordu. Mektubu okumayı bitirdiğimde simitçi çocuktan aldığı beş simide daha dokunulmamıştı. Yarım simidi zor bitirebilen bu insana yardımcı olmak fikriyle simitlerden ikisini çayla birlikte yerken, size son yazdığım mektup ile bana yazdığınız ilk mektuptan da bahsetme imkânım oldu. Dostunuz her cümlemden sonra hayret ve şükür ifade eden deyimler kullanıyor, daha fazla bilgi edinmek için talepkâr bakışlarla bana bakıyordu.

Sizin ona sık denemeyecek aralıklarla da olsa mektup yazdığınızı o gün öğrendim. Sanırım bu yüzden iki hafta içinde ikinci mektubun gelmesi çok dikkatini çekmişti. İfadelerinizin uzun ve tatmin edici açıklıkta olması ona çok mana ifade etmiş olmalı ki, mutluluğunun ilk andaki hayretinin çok önüne geçtiğini görebiliyordum. O pek kibar insan, ona yazdığınız mektuplardan haber vermeyişiyle ilgili olarak, malî ve hukukî bazı işlerinizi takip ettiğini açıklama ihtiyacını hissetti. Zira aksi bir durumda kendisine ciddi bir şekilde darılabilirdim.

Gayet uzun ve samimi bir sohbet oldu doğrusu. İkinizin arasındaki ilişkiye dâir bilmediğim birçok noktayı o gün öğrenme imkânı buldum. On yedi yaşında başlayan ve kırk iki yıldır devam eden bir beraberliğiniz olduğunu bilsem de üniversite hayatı müddetince aynı evi paylaştığınızı, ilk yazınızı onun tashih ettiğini, ilk kitabınızın editörlüğünü yaptığını, eşinizle tanıştığınız ilk güne tanık olduğunu o gün öğrenebildim.

Anlaşılan o ki; sizin beni hayatınıza sokma konusundaki açıklığınız, dostunuzun bana karşı düşmanca olmayan ketum tavrını da sona erdirmiş oldu. Size duyduğu vefa hissi; aranızda geçen en ufak bir anıyı, sizin için özel olmayan herhangi biriyle paylaşmaktan bugüne kadar onu alıkoymuş olmalı diye düşünüyorum.

Aziz Üstadım, İsmail ve Hikmet Bey'le birlikte yalnızlığınızı dağıtacak üçüncü bir şahsiyet olma fikrine alıştığımı söylemeliyim. İsmail'in annesine dâir

verdiğiniz habere gerçekten çok üzüldüm. Mütevâzi evinin avlusunda kavunların asılı olduğu bir eylül gününde, öğle yemeği için davetsiz misafirine mükellef bir sofra hazırlayan o mübarek köy hanımını unutmam mümkün değil.

Bu cümle ile sanırım sizi bir kez daha şaşırtmış olmalıyım. Zira benim ne İsmail'i ne de annesini tanıdığımı tahmin etmiyordunuz. Aslında size on bir yıl boyunca duyduğum yakın âlâkanın, aramızda bulunan uzun sayılmayacak kilometreleri aşma noktasında herhangi bir çaba içermediğini düşünmeniz şaşırtıcı olurdu.

Evet Üstadım, yazdığım mektuplara herhangi bir cevap vermeyişiniz, bundan yedi yıl kadar önce beni bulunduğunuz mekâna doğru çekti. Hakkınızda yazdığım kitaba bir cevap yazmamış, uzun bir aradan sonra sizi gerçekten tanımak için kaleme aldığım mektupları da cevapsız bırakmaya devam ediyordunuz. Yazdığım yirmi altıncı mektubu takip eden eylül ayında Kırkağaç'a doğru yola çıktım. Gerek gazeteden Nilgün'ün, gerekse de dergiden Necdet Bey'in sizin ile münzevi köşenizde görüşmek için sürdürdüğü ısrarlı çabalarının ne tür hayal kırıklıklarıyla son bulduğunu bilsem de inatçı kişiliğim bir haftasonu İzmir dönüşü kendimi Kırkağaç'ta bulmama sebep olmuştu. İsmail ve rahmetli annesiyle kısa tanışıklığım da o güne dayanır. O yolculuk her ânıyla hâlâ etkisinde olduğum bir seyahattir. Sanırım size uzun süren mektup yazma müddetim boyunca bende yazma şevkini eksiltmeyen arzunun çekirdeği de o seyahatte saklıdır.

O gün Kırkağaç'a geldiğimde, meşhur yazar İbrahim Müşfik'i sorduğumda insanların yüzlerinde herhangi bir tebessüm ifadesi görmem mümkün olmamıştı. Sizi sorduğum merkez camiindeki kahveci, geçen sene kavun festivaline bizzat kaymakam tarafından davet edildiğinizi, ancak güzelim festival günü kutlamalara katılmak için yarım saatliğine de olsa ilçeye teşrif etmediğinizi söylemişti. Sanırım, orada geçirdiğiniz ilk seneler münzevi yaşantınız adına en keskin sınırlara sahip olduğunuz bir dönemdi. Dolayısıyla ahali sizi henüz tanıma fırsatı bulamamış ve festivale katılmayışınızı da muhtemelen şehirli bir yazarın kendilerini aşağılaması olarak algılamışlardı.

O gün hakkınızda söylenen sessiz, esrarengiz hatta aksi bir adam olduğunuza dâir bütün menfî ifadelere rağmen, sizi görmek konusunda ısrarcı olduğum anlaşılınca bana tek adres olarak Sütçü İsmail gösterilmişti. İsmail'in sabah on bire doğru süt dağıtımını bitirdiği ve öğle namazı vakti mutlaka kahveye uğrayacağı söylenmişti. Ben de günlük bir gazete alıp beklemeye koyulmuştu ve tam söylenen vakitte İsmail kahveye gelmişti. Kahvecinin işaret etmesiyle masama yöneldiğinde, her hareketi ölçülü, siması, duruşu ve oturuşu güven telkin edici olan bu genç karşısında ilk hatırladığım önünde bacak bacak üstüne atamayışımdır. Her kelimeyi seçerek kullanan, devamlı tebessüm eden samimi yüzünü çevreleyen ciddi tavrı, beni ilkokul mezunu bir sütçünün karşısında üniversite hocalarımın önünde bulunmaktan daha fazla terletmişti.

Sizi dört yıla yakın bir zamandır tanıyan ve henüz hiçbir eserinizi okuduğunu düşünmediğim bu genç adamın sizden bahsederken takındığı hürmetkâr tavır beni ayrıca şaşırtmıştı. Sizinle görüşme talebimi ilettiğimde, hiç kimseyle görüşmediğinizi, -Nilgün'ü kastederek- bir bayan gazeteciyi kovalamaktan beter ettiğinizi ve kendisine herhangi birisini evine taşımayacağına dâir söz verdirttiğinizi sıralayıvermişti. Zavallı genç adam ne beni kırabiliyor, ne de size verdiği sözü tutmamayı aklından geçiriyordu. Sanırım çevremizdekilerin konuşmamıza kulak kabartmasından sıkılmış olacak ki, "Bizim eve bir gidelim, evde konuşuruz." diyerek beni annesiyle beraber kaldığı iki kişilik sevimli evlerine götürmüştü.

O öğle vakti, normal bir insana üç gün yetecek yemeği bir öğünde mideme indirdikten sonra, iki elimde ikişer kavunla evlerinden çıktığımızda vardığımız karar, ertesi gün cuma vaktinde ilçeye inmenizi bekleyip, sizinle doğrudan görüşmemdi. Zira en mantıklı çözüm bu görünüyordu. İsmail ve annesinin karşı konulması zor ısrarlarına kulak tıkayarak, bir minibüse atlayıp Soma'da kalacağım otele doğru yol alırken, sizinle ertesi gün yapacağım görüşmeyi unutmuşçasına zihnim yeni tanıştığım bu sütçü genç ve annesiyle meşguldü. Benden yalnız üç yaş küçük bu genç adam, babasının vefatından sonra askerlik dönüşünde, tarlayı gelirleriyle birlikte ağabeylerine bırakmış ve tek başına başlattığı süt işinde başarılı olarak, bütün ilçenin süt tedarikçisi hâline gelmişti. Ancak onun ifadesiyle bunların hiçbiri değil fakat sizin ilçeye taşınmanız onun için hayatının dönüm noktası olmuştu.

Sütçü bir gencin haftada bir veya iki gün görüp süt verdiği ve bazı ihtiyaçlarını karşıladığı yaşlı, mizantropik ve hayli entelektüel bir yazarla paylaştıkları neler olabilirdi, tam anlamıyla merak içindeydim. Bu, bugün için de merak ettiğim bir sorudur. Gelgelelim bundan daha merak uyandırıcı olan, bu gence sizin verdiğiniz değerdi. Gerçi İsmail'le kısa bir tanışıklıktan sonra bu değer verişin hiç de sebepsiz olmadığı anlaşılıyordu. Soma yolu boyunca zihnim İsmail ve sizin aranızdaki ilişkiyi hem merak eden hem de yersiz ve anlamsız bir kıskançlıkla sorgulayan bu türden düşüncelerle meşgulken, başımın önüme düşmesi müddeti içine sığışan birkaç saniye içerisinde uzunca bir rüya gördüm. Bu rüya bütün canlılığıyla hâlâ hafızamdadır.

Rüyamda bir ayna görüntüsünün içindeydim. Herkes bu görüntünün içinde yaşayıp, evlerinde mutlu bir şekilde eğlenirken, ben bir aynanın görüntüsüne hapis olduğumu biliyor, çıkmak istiyor fakat çıkmanın bir yolu olup olmadığını dahi bilemiyordum. En kötüsü herkesin şen şakrak, bütün olan bitenden habersiz tavrı beni tam bir ümitsizlik ve ıstırap içinde bırakıyordu. Biraz sonra aynanın karşısındaki asıl vücud çekilecek ve biz görüntüler, hepimiz silinip gidiverecektik. Ben bu korku veren düşünceler içinde yuvarlanırken, nereye varacağını bilmediğim bir patika yolu takip ediyordum.

Bu sırada mütevazı bir köy evine rast gelmiş, yorgun ve çaresiz bir hâlde ayaklarımın oraya doğru ilerlediğini fark etmiştim. Çitleri geçip, bahçeden

içeri doğru birkaç adım atınca, bu sessiz köy evinin diğer evlerden farklı olduğunu anlamıştım. Diğer evlerden farklı olarak, kapının merceğinden bakıldığında içeriyi görmek mümkündü. Sanki bulunduğum yer içeri, evin içi ise dışarıydı ve orası, içinde yer aldığım aynanın karşı tarafı, yani asıl olan âlemdi. Ancak mercekten bakıldığında içerisi, göz alıcı derecede parlak büyük bir köşkün içi şeklinde görünüyordu. Hem o köşkün güzelliği, hem de ilk kez aynanın karşı tarafını gösteren bir delikten bakabilmenin hayreti içinde sarhoş olmuştum. Ben seyre dalmış, kendimi bile unutmuşken birden kapı açılmış, rüya içindeki rüyadan, kulübenin içindeki bir ses beni uyandırmıştı.

Bu sesin sahibi "Aslını merak ediyorsan, gel bir de içeriden bak" diyen Sütçü İsmail'di. Kapı açıldığında içerisinin bir köşk değil, bilakis çok sade ve sessiz bir kulübe olduğunu fark etmiştim. İsmail önce orta yerde duran tahta bir masaya beni oturtmuş ve üstünde duran tahta bir kâsede bana bir tas süt ikram etmişti. Sütün hoş kokulu, tatlı ve çok doyurucu olduğunu ve ben kana kana içtikten sonra da kâsede aynen kaldığını hatırlıyorum.

Daha sonra emniyet telkin eden o ciddi tavrıyla beni kulübenin arka kapısındaki pencereye götüren İsmail, eliyle camdaki buğuyu silmiş ve bana biraz önce sarhoşluk içinde seyrettiğim köşkü, bu sefer uyanık bir hâlde göstermişti. Yine seyre dalmıştım ki, yumuşak ve sıcak eliyle elimi kapı koluna tutturmuş, bana kapalı duran arka kapıyı açtırmıştı.

Önümde duran muhteşem köşkü şimdi çok daha net görebiliyordum. Daha da önemlisi kulübeyle köşkün arasında uzanan yolun bataklık olduğunu fark etmiştim. Köşke doğru yol alan birçok ayak izi görünüyordu. Kimi birkaç adım atmış kaybolmuş, kimi de yolun yarısına gelmeden batmıştı. Devam eden ayak izlerinin nereye vardığını görmem ise mümkün değildi. O sırada sisler içinde yukarıdan uzanan ipler olduğunu fark etmiştim. Tek tesellim kaybolanların o iplere tutunup kurtulmuş olması ihtimaliydi. Sevincim emniyetsizlik ve tedirginlik içinde bir çaresizliğe dönüşmüştü. Kendimde ileriye doğru bir adım dahi atacak güç bulamıyordum.

O tedirginlik içinde kalakalmışken, kapı yüzüme kapanmış ve önümdeki cam buğulanmış şekilde kendimi tekrar kulübenin içinde bulmuştum. Arkamı dönüp İsmail'e baktığımda karşımda duran bu kez sizdiniz. Bu sefer dudaklarımız kıpırdamıyor ama karşılıklı konuşabiliyorduk, o an ayaklarımın çıplak olduğunu fark etmiş ve perişan hâlimden dolayı utanmıştım. Halime aldırmadan bana, sizi takip etmememi söylemiş ve beni kulübenin altında bir mahzene indirmiştiniz. "İşte arzu ettiğin köşke varmanın en kestirme yolu" diyerek bodrum katından, doğrudan köşkün salonuna açılan bir kapıyı bana gösterdiniz. Bu sefer kapıyı siz açtınız.

Burası köşkün içinde ama köşkün kendisinden çok daha geniş ve köşkün dışından çok daha parlak, muhteşem bir salondu. Her sütun ayrı renkteydi ve her sütunun önünde ayrı bir zat sukut içinde

oturuyordu. Kapı ağzından bakıldığında, salona girilebilmek için adım atmak yeterli görünüyordu; ancak yürümek için davrandığımda o giriş aydınlık uzun bir tünel oluyordu.

Ben tereddüt içinde beklerken yine kapı kapanmıştı. Üzüntü içinde size yüzümü döndüğümde, bana gümüş bir çekiç ile altın bir fener uzattınız ve "Burada herkes için salona açılan ayrı bir kapı vardır." dediniz. Sağ elime feneri, sol elime çekici teslim ettiğinizde, artık içimde ne bir korku ne de hüzün kalmıştı. O an hissettiğim emniyet ile sizin kapınızın yanında duran kocaman bir kayaya yöneldim, "Ya Fettah! de" dediğinizi işittim ve öyle dedim. O çekiç ile vurduğumda koca kaya, bir aynanın kırılma sesiyle birlikte tuzla buz olarak elmas parçaları şeklinde etrafa saçılmış, önümde yeni bir tünelin ağzı açılmıştı.

Bir an yerdeki elmasları toplasam mı diye düşünmüş, ancak feneri önüme tutup, tünelin henüz açılmayan kısımlarının da aydınlandığını görünce, oralara varmak için içimde müthiş bir şevk hissetmiş ve çekici kullanmaya devam etmiştim. Arkama dönüp sizi görmek için baktığımda ise çekiç tutan elimin üzerinde sizin elinizin duruyor olduğunu fark etmiştim. Elinizin sıcaklık ve yumuşaklığından bana arka kapıyı açtıran İsmail'in elinin de sizin eliniz olduğunu anlamıştım. Zaten İsmail'in bana gülümseyen çehresinde, her nokta, bana sizi hatırlatıyordu. Bugün o elin sıcaklığı rüya içindeki en canlı hatıra olarak hâlâ hafızamdadır. Kafam önüme düşüp uyandığımda Soma'da kalacağım otele gelmek üzereydik.

Ertesi gün İsmail'in söylediği saatte, cuma ezanından on beş dakika kadar önce kahvede pusuya yatmış sizin namaza gelmenizi bekliyordum. Kırık beyaz renkteki yazlık giysileriniz içinde camiye doğru yürüyüşünüzü gördüğümde, daha önce gazete sayfaları ve televizyon ekranlarından, rahat tavrı, tok sesi, kendinden fazlaca emin duruşu içinde tanıdığım İbrahim Müşfik'le tanışma imkânım kalmadığını anlamıştım. Önümden geçen bu şahıs, dünyadan kesik bir vaziyette, yürürken adeta altından zeminin kayıp gittiği, etrafına karşı ancak kör ve sağır bir insanın duyarlılığı içinde bulunan, sıradan görünebilmek hatta bakışlardan silinip gitmek için seri ve yumuşak adımlar atan ihtiyarca bir amcaydı.

Sizi o gün camiye girişiniz, safların arasına karışmanız, duanız ve ayakkabınızı alıp usulca uzaklaşmanız müddetince seyrettim. Aklımca sıralayıp, size sormayı düşündüğüm bütün sorular o müddet içinde boşluğa düşmüştü. Yaklaşsam ürkek bir tavşan süratinde uzaklaşacağından, dokunsam ince bir buz kolaylığında kırılacağından korktuğum siluetinize ancak uzaktan uzağa bakabilmiştim. Siluet diyorum, çünkü o an elbiseleriniz içinde nefes alan bir vücut bulunduğundan emin değilim.

Aşık olduğu kızla konuşmak için geceler boyu hayalî diyaloglar yazan fakat kız karşısına çıktığında donup kalan liseli bir aşık gibi, gözümün önünden kayıp gitmenizi seyretmiştim. İkindi vaktine kadar kahvehanede oturmuş, gittiğiniz istikamete doğru bakarak, 'birçok insanın onun gibi olmak için can attığı ünlü

bir yazarı bu denli kendisi olmaktan uzaklaştıranın ne olduğu'nu düşünmeye dalmıştım. Ancak ikindi namazı için gelen İsmail'in, beni görüp; "Musa Bey! Nasıl oldu, görüşebildiniz mi?" diye sorması üzerine vaktin hayli geç olduğunu fark etmiş, işitilemeyecek bir ses tonuyla "Hayır, pek sayılmaz." diyebilmiştim.

Ne dediğimi tam anlamasa da, umduğumu bulamadığımı, daha doğrusu beklediğimden çok farklı bir manzarayla karşılaştığımı anlayan İsmail; aranızda süt alış verişi dışında bir diyalog gerçekleşmesi için on aydan fazla vakit geçmesi gerektiğini ve hâlen bir soru sormak için haftalarca münasip bir vaktinizi kolladığını söyleyerek, benden sizin adınıza özür dilemeye çalışmıştı. Fakat bütün bu sözler, düşüncemin üzerindeki sis tabakasını dağıtmıyor, bilakis koyulaştırıyordu. İsmail ile vedalaşıp, evin yolunu tuttuğumda bu ağır sis bulutu İstanbul'a kadar bana eşlik etmeye devam etmişti. İstanbul'a döndükten sonra da iki ay kadar bu sis bulutunun içinde kaldığımı hatırlıyorum.

Önce eserlerinizle sizi tanıma imkânım olmadığını anlamış, daha sonra mektuplaşma ümidimi kaybetmiş ve son olarak da yüz yüze görüşmenin önünde duran aşılmaz duvara tanıklık etmiştim. Bütün bunlar beni bir çeşit çaresizliğe doğru çekiyordu. O günlerde, sebepsiz bir şekilde eserlerinizi karıştırırken o güne kadar fark etmediğim bazı mısralar; baştan aşağı özgüven dolu, şen şakrak eski İbrahim Müşfik'in hayattan sürgün olmaya o günlerden nasıl talip olduğunu, o dik duruşun altında Kırkağaç'ta gördüğüm o naif insanın nasıl saklandığını görmeme yardımcı olmuştu.

Kon,
Kon, dallarına ağacın
sarkıt
eğri kıl,
ona bir şeyler edindir.

alımlı, tutan bir yüzü var uzaktan
toprağı uyandıran
sıcak göğsünden ırak
meyveler toplayan çocukları
düşenleri güneşten saklayan
göveren dallarında kırılma arzusuyla bir 'budak'

Bu satırları okurken kendimi, yıllar boyu çalımlı, vâkur duruşunuza aldanmış, gölgenize düşmüş meyveleriniz olan eski eserlerinizle oyalanmış çocuklar gibi hissettim. Bu meyvelerle oyalanmam başımı kaldırıp, içinizde büyüyen, kırılma, bu dünyadan kopma, silinip gitme arzunuzu görmemi engellemişti. Fakat Kırkağaç'a gelip, hiç konuşmadan, sizi yeni, münzevi hâliniz üzere yarım saat seyretmem yetmiş, onca sene okuyarak ulaşamadığım ruhunuza dokunur gibi olmuştum. Dönüp bu mısraları okuduğumda, Kırkağaç'ta gördüğüm insanın kendinden sürgün değil, kendine sürgün olduğunu artık anlayabiliyordum.

O an, kilitli kaldığı bodrumdan kurtulup, güneşi gören küçük çocuk adına mutluydum. Toprağa düşen çekirdeğin çürüdüğünü, sırrının açığa çıkardığını bilmekten dolayı mutluydum. Büyük edebiyatçı, büyük düşünür portresi altında ezilmekten kurtulan

Aziz Üstadım İbrahim Müşfik adına mutluydum. O an bütün yaşadıklarınız ve yazdıklarınız yalnızca bir doğum sancısı olduğunu fark edebiliyordum. Sancısız bir doğumun olamayacağını da...

Eski yaşantınızın, insanlardan incinmemek, naif yüzünüzü saklamak için bir tür dublörlük olarak sürdürüldüğünü anlıyor, eski satırlarınıza baktığımda rahat, çalımlı ifadelerin altında nasıl korunmaya muhtaç incelikli bir ruh hâlinin saklı bulunduğunu seziyordum. Bu yüzden bugün, "'Ben'den muradınız nefsime emanet edilen sır ise, o dinmez sesi, ancak o eski metinlerin satır aralarında bodrum katına kilitlenmiş bir çocuğun zayıf çığlıkları olarak belki işitebilirsiniz." sözünüzle ne kastettiğinizi anladığımı söyleyebilirim.

İki ay süren sis zihnimden silinmiş, size yeni bir mektup yazmak için yeniden masanın başına oturmuştum. O günden sonra kaleme aldığım bütün mektuplar, bir anlamda kendime yazdığım mektuplar gibidir. Herhangi bir cevap gelmeyeceğini biliyor, sadece doğru kişiyle paylaşmanın verdiği tatmin duygusuyla sizi bir ayna gibi kullanıyor; konuşup, yazamadığım fakat kendime dürüstçe ifade etmek zorunda olduğum bütün meseleleri sayfalar boyunca dillendiriyordum. Bugün dönüp baktığımda yazı hayatım müddeti içinde en samimi ve bana en faydalı satırların, o günden sonra size yazdığım mektuplar içinde yer aldığını görüyorum.

Sizi "mesuliyet duygusuna" çağırdığını söylediğiniz yazmak noktasındaki sebatımı kuru bir inattan ayıran en önemli fark, kendim için faydalı olduğunu

gördüğüm bu terapiye devam etmek noktasındaki hassasiyetimdir. Size yazdığım mektuplarda sesimin kısılıp açılmasından, bunu en iyi ayırt edebilecek olan da herhalde sizsiniz. Yoksa yazdıklarımla siz Üstadıma herhangi bir şey öğretebileceğime dâir bir fikre hiçbir zaman kapılmadım.

Gönderdiğim "Yeni Bir Gün" adlı çalışmamla alakalı, tebrik cümlesi içerisinde saklı bulunan mesafeli tavrın sebebini sanırım anlayabiliyorum. "Hakiki sözün ancak hayatla ödenen bir tecrübenin eseri olabileceği"ne dâir itinalı tembihiniz, okuduğum andan itibaren içimde kabaran bir uğultu şeklinde büyüyor. Umarım bu söz, bundan sonra her yazı masasına oturduğumda benim için tekrarlanan bir ders olacaktır.

Son olarak, yedi yıl önce gördüğüm bir rüyanın tabirini bugün soracak değilim fakat eğer böyle bir lütufta bulunursanız size minnettar kalacağımı da bilmenizi isterim. İsmail ve ailesine tekrar başsağlığı diliyor, sözü uzatıp kıymetli vaktinizi israf ettiysem özür diliyorum.

kabul ederseniz talebeniz
Musa

Kardeşim Musa,

Mektubunuzu aldım. Samimiyetiniz ve vefa duygunuz, beni verdiğim söz üzere yazmaya mecbur kılıyor. Lâkin tafsilatlı mektubunuza daha geniş bir zamanda cevap vermek isterim. Bugün, baharı dağlarda karşılamak üzere yola çıkıyorum. Önümüzdeki iki haftayı evden ve tabii olarak yazı masasından uzak geçireceğim. İsmail birazdan kapıda olacaktır. Bu yüzden kısa kesmek durumundayım. Muhterem dostum Hikmet Bey'e selam eder, sizi bahar günlerinin yaklaşan aydınlığıyla selamlarım.

Bir not:

Gazeteci arkadaşınız Nilgün Hanım'dan sekiz yıl önce gerçekleşen olaydan ve yabani tavrımdan dolayı benim adıma özür dileyiniz. Ve eğer size zahmet vermeyeceksem, mektupla birlikte gönderdiğim kurumuş çiçeklerden oluşan bu çerçeveyi kendisine takdim ediniz. Beni bağışlayacağını umarım.

Dostunuz
İbrahim Müşfik

Sevgili Kardeşim Musa,

Tahminim o ki benden bu kadar kısa zaman içinde ikinci bir mektup beklemiyordunuz. Size üç gün önce yazdığım mektupta, iki hafta kadar dağlarda kalmayı arzuladığımı belirtmiştim. Lâkin insan aciz bir mahlûk, küçük hesaplarımız ise asıl hesaptan habersiz olmamızla her an malûl.

Dışarıda geçirdiğim ikinci günün akşamı kemiklerim gelen yağmurdan haber verse de, eve dönmeyi pek düşünmüyordum. Ancak göğün yeryüzüne, sinesinde ne varsa boşaltmakta hayli cömert davranması buralarda ufak çapta bir tufan yaşanmasına sebep oldu. Eve döndüğümde iki yaban kazının daha burayı sığınılacak emin bir yer olarak seçtiğini gördüm. Şu an evin arkasına geçmiş durumdalar fakat ortalık tamamıyla kuruyana dek burayı terk edeceklerini sanmam.

Aziz dostum, aslına bakılırsa pek çok esaslı dostluğun temelinde, sağanak yağmur altında aynı saçak altına sığınmaktan gelen yakınlığın yattığı kanaatindeyim. Tıpkı dostum Hikmet'le aramızda gelişen kalıcı kardeşlikte olduğu gibi... Hikmet'le olan dostluğumuz, üniversiteye kayıt esnasında yurtta yatacak yer bulamayan iki İstanbullu gencin, bir Anadolu

şehrinde kendilerine kalacak yer arama telaşıyla başlar. Aynı eve talip iki rakip genç olarak emlakcıda karşılaşmış, kirayı paylaşacak bir ortak aramanın derdinden kurtulmuş iki mesut ev arkadaşı olarak emlak bürosundan ayrılmıştık. O an ikimizin de seneler sürecek bir dostluğa adım attığımızı bilmemiz mümkün değildi.

Yıllar boyunca Hikmet'in alabildiğine ağırbaşlı, sakin ve duru hâlini, benim hoyrat, hareketli ve renkli tavrımla aynı çizgide buluşturan, ikimizin de hayatın zorladıkları karşısında kendi tercihlerimizi koruma içgüdüsüdür. Hikmet'in iyi olanı muhafaza ve müdafaa gayretiyle, benim kötü olana karşı mücadele ve isyan içeren tepkim arasında görünen zıtlık, ayna görüntüsündeki terslikten ibarettir diyebilirim.

Hikmet'le yıllar süren birlikteliğimiz, bizi hayat aracının içinde gaz ve fren pedallarını kullanan iki sürücü gibi yapmıştı. Aracın direksiyonu kah benim elimde, kah onun elinde duruyor fakat mesafeleri beraber kat ediyorduk. Ben konuşuyorum o düzeltiyor, ben yazıyorum o tashih ediyor, ben kırıyorum o tamir ediyordu. Benim yeni işler, yeni yüzler, yeni maceralar eşliğinde salınan hayatım, onun sabit adımlarıyla dengeleniyor, dönüp kaldığım yerden başlayabileceğim bir nokta gibi yerli yerinde duran Hikmet, hayatımda istikameti gösteren bir pusula görevi yapıyordu.

Üniversiteyi bitirip, askerden döndüğünde Hikmet'in hayatındaki en büyük ve tek teşebbüsü olan o küçük sahaf dükkânını açma hikâyesini size anlatmak isterim.

Yirmili yaşlarının ortasını yeni geçmiş iki gençten biri olan ben, aradığı hareketi mesleğimde bulmuş yeni yetme bir gazeteci; o ise kitap dergilerinde eleştiriler yazan işsiz bir makine mühendisi olarak hayatına devam etmekteydi. Bir ağustos günü erken saatte, Hikmet'in heyecanlandığında daha bir kısık çıkan telefondaki sesiyle uyanmıştım. Hemen Üsküdar'da buluşmamız gerektiğini söylüyordu. Söylediğine göre eski bir Üsküdar beyefendisi ahirete intikal etmişti ve kıymet bilmez evladı boğaza nazır evini satılığa çıkartmak için evin içini boşaltma telaşındaydı.

Salacaktaki eve vardığımızda genişçe bir salonun bütün duvarlarının yukarıdan aşağıya çok kıymetli kitaplarla dolu olduğunu görmüştük. Eskiciyle yapılan sıkı bir pazarlığın sonuna yetişmiş, kıymet bilmez bir evlat ile cahil bir eskicinin arasında geçen kilo işi pazarlığın ortasına dalmıştık. Evin getireceği yüksek meblağ mirasyedinin gözünü kamaştırmış olmalı ki eserlerin kıymeti gözüne pek gözükmüyor; fakat kitapları bedavaya kapatmaya çalışan eskiciye mağlup olmak da içinden gelmiyordu. Mirasyediyi kitapların değeri hususunda meraka sevk etmemek için pazarlığı çok alevlendirmeden, eskicinin teklifinin iki katını gizlice eline tutuşturduğumda, kitaplıkları da beraberinde götürmemizi kendisi teklif etmişti.

O gün gerçek değerinin onda birine değil, belki ellide birine aldığımız kitapları kitaplıkları ile birlikte kapı önüne yığdığımızda, bir yandan bu kadar kitabı nereye taşıyacağımızı düşünüyor, bir yandan da Hikmet'i yaptığımız işin fırsatçılık olmadığına ikna

etmeye çalışıyordum. Cebimizdeki son parayla bir kamyonet tutup ganimetleri yüklerken, aklımızda bu kitapları taşıyabileceğimiz ne bir dükkân ne de bir bodrum katı vardı. Ufak bir meblağ karşılığında bize kitapları taşımada yardımcı olan eskici, şahit olduğu tereddüdümüz karşısında, komşusu olan dükkânın boş olduğunu ve kitapları birkaç günlüğüne oraya yığabileceğimiz söylemişti. Daha iyi bir alternatife sahip olmamanın çaresizliği ve ilk fırsatta daha iyi bir dükkân bulma fikriyle bu teklifi kabul etmiştik.

Sevgili dostum, bugün Hikmet'le görüşmeye devam ettiğiniz küçük kitapçı işte o dükkândır. O harp vurgununa benzeyen alışveriş neticesinde yığdığımız kitaplar içinde, o dükkanı iki kez alabilecek kıymette tek nüshalar çıksa da, Hikmet'in hayatın vaat ettiklerine karşı tok ve talepsiz duruşu, onu eskici pazarından dışarıya bir adım attırmamış ama başka sahafların o sokağa taşınmasına sebep olmuştu. Okul kitabı arayan liselilerin Baba Hikmet'i, eskici komşularının Hacı Hikmet'i, sahaf meslektaşlarının Hikmet Üstad'ı olan dostumu, Hüdâi ve Devâti Hazretleri'nin komşuluğunda bir nevi merkez efendi yapan da onu dükkânıyla hemhal eden bu sebatıdır.

Bu satırları yazarken kardeşimin tebessüm eksik olmayan siması gözümün önüne geliyor. 'Eğer dostlardan ayrılık olmasa, ölüm ruhlarımıza yol bulamazdı' sözünü anmaktan kendimi alamıyorum. Hâlen en sıkıntılı anlarımda kendisine yazarak veya hayalen onunla buluşarak teselli bulduğum dostumu tanıyor olmanızın, beni tanımanız adına da en kestirme yol

olduğunu söyleyebilirim. Konuşması hikmet, susması tefekkür olan Hikmet kardeşlerimle iki tende bir ruh olduğumuzu söylemem bilmem başka söze ihtiyaç bırakır mı?

Kıymetli dostum, Hikmet Bey'le olan irtibatınız beni ne derece sevindirmişse, beni tanımak için buralara kadar gelmiş olmanız da beni o derece rahatsız etti. Buraya kadar zahmet ettiğinizi ve görüşemeden geri dönmek zorunda kaldığınızı bilmek yedi yıl sonra dahi olsa beni hayli üzdü. Ancak bugün mektup vasıtasıyla gerçekleşen görüşmemizin, o gün için yüz yüze yapılması muhtemel bir görüşmeden daha sıhhatli olduğu düşüncesindeyim. Ayrıca, ziyaretinizden sonra, burada kaldığım müddetin 'kendim olmaktan uzaklaşmaya' değil, bilakis 'kendime ulaşmaya' yönelik mecburi bir ikamet vakti olduğunu tespitiniz, varmanız gereken asıl neticeye eriştiğinizi gösteriyor. Sizi şahsen de tanımak isterdim, ancak bunun gerçekleşeceği yerin burası olduğu kanaatinde değilim.

On bir yıl önce, geç kalınmış bir günden sonra başlayan buradaki mecburi ikametimin vakti size yazdığım ilk mektupla dolmuştu. Artık alışmaktan öte ruhen akraba olduğum bu topraklardaki vaktimin iyice daraldığını hissediyorum. Sanırım bugün ormanın beni üç günden fazla misafir etmeyişi de buna bir işaretti. Bu yağmurun, toprakla birlikte kaderimin de önüne su serptiğini zannediyorum.

Müjdeli rüyanıza gelince, rüya tabiri gibi sahip olmadığım bir ilimden sizi faydalandırmam mümkün değil. Ancak, İsmail'le olan münasebetinizin buraya

geldiğiniz güne has kalmayacağı anlaşılıyor ve sanırım sizin için de bugünkü çevrenizle geçireceğiniz vakit her geçen gün daralıyor. Yeni bir güne ulaşabilmeniz için Cenâb-ı Fettah'dan size bir yol açmasını dilemekten başka yapabileceğim fazlaca bir şey yok.

Dostunuz
İbrahim Müşfik

Aziz Üstadım,

Üç gün arayla gelen iki mektubunuzdan duyduğum çocuksu mutluluğu nasıl anlatabilirim? Hele mektubunuzda dönmek üzere olduğunuzu haber veren satırların bana ve aziz dostunuz Hikmet Bey'e tattırdığı sevinci ifade etmem mümkün mü? Mektubunuzda eski günleri andığınız satırlarınızı okurken aziz dostunuzun gözyaşlarını gizleyemediğini, hatta o muhterem insanın hâlinin beni de ağlattığını söylemem yeterli olmalı.

Mektubunuzda belirttiğiniz gibi sizi tanıyabilmek için Hikmet Bey'i tanımanın en iyi rehber olduğunu her geçen gün daha iyi anlıyorum. Siz ve hayatınız hakkında anlattıkları bir tarafa, Hikmet Bey'in yaşayışı ve yaşananlar karşısındaki duruşu sizi tanımamda en birinci kılavuzum olmakta.

Son mektubunuzu okuduktan sonra, arkasında duran kitaplığın üstünden, devamlı gözümün takılı kaldığı yeşil renkte teneke bir kutuyu indiren Hikmet Bey, itinayla sarılmış bir deste kâğıdı içinden çıkararak önüme koydu. Bunlar, ilk kitabınız "Çarşının Soylusu"nun onun elinden çıkan tashihleriydi. Ünlü bir yazara ait kitabın düzeltmeleri olacağının

bilinmediği günlerde o sayfaları hassasiyetle saklamanın eşsiz bir vefa duygusundan başka izahı yoktur sanırım. Sarı yaprakların üstüne kırmızı kalemle düşülen notların düzenliliği, dostunuz Hikmet Bey'in o günlerden sizin yazdıklarınıza nasıl kıymet verdiğini ve sizin yazarlığınıza ne denli güven duyduğunu gösteren en iyi delil olsa gerek.

Son mektubunuzdaki ifadelerden sonra, döneceğiniz günü bekleyen iki dostunuz olarak, Hikmet Bey'le buluşmalarımızın ana konusunu geleceğiniz tarihe dâir ihtimallerin oluşturduğunu sanırım tahmin edebilirsiniz. Döneceğiniz günü düşünmek, bizlere ister istemez gittiğiniz günü hatırlatıyor. 'Geç kalınmış bir gün' dediğiniz o gün ve o günü hazırlayan sebeplere dâir merakımı bağışlayınız. Hikmet Bey'i bu konuda ne kadar rahatsız etsem de, siz mektup yazmaya başlayana kadar ağzından herhangi bir kelime almam mümkün olmamıştı. Ancak son iki görüşmemizde kırık dökük cümleler arasında o gün ve öncesine dâir bir nebze bilgi edinebildim. Size o günleri anımsatmak istemezdim fakat sizi hayatla bağlayan ipleri kesen bıçağın ne kadar keskin olduğunu bilmek, hayatımda olagelen hadiselerin olması gerekenin ta kendisi olduğuna dâir inancımı artırıyor, bunu bilmenizi isterim.

Üstadım, gönderdiğiniz çok hoş çiçek kompozisyonunu Nilgün'e verdim. Daha doğrusu hoş bir sürpriz olması için masasının üzerine bıraktım. Aman Allah'ım! Nasıl da heyecanlandı. Ama korkarım, bu hediyenin benden olmadığını duymak ilk heyecanını bir nebze söndürdü. Fakat bunları sizin yaptığınızı ve

yedi yıl önce aranızda geçen vâkadan dolayı bir özür niyetiyle gönderdiğinizi işitmek, onda daha büyük bir şaşkınlığa sebep oldu.

Uzun süren şaşkınlığı sona erdikten sonra, bildim bileli karşısındaki duvarda asılı duran pahalı bir tablonun yerine hediyenizi astı ve on yıl kadar önce, onu acar muhabirlikten ünlü bir gazeteci olmaya taşıyan röportajlarını yapmaya başladığı ilk senesinde, sizinle yarım dakika süren karşılaşmasının onu hâlen nasıl etkisinde tuttuğunu anlattı. Bunları anlatırken yüzüne, rahatsızlıktan öte tam bir hayranlık hâkimdi. Bir kamera hassasiyetinde kaydeden zehir gibi hafızasının yardımıyla, bana o gün olanları en ince detayına kadar aktardı.

Benden üç sene kadar önce o da Kırkağaç'ta aynı kahvehaneye gittiğini, İsmail'le görüştüğünü, saf gördüğü gencin ağzından girip burnundan çıkarak, sizinle görüşmek için bir akşam vakti kapınıza dayandığını, yarım saat düzenli aralıklarla kapıyı çalmasına rağmen kapının açılmadığını anlattı. Ümidini yitirmiş, geri dönmeyi düşünürken sıkıntıdan kapı ağzında sıralanmış büyük saksılardaki güzel çiçeklerle oyalandığını ve onlardan biriyle oynarken ismini bilmediği, hatta hayatta ilk kez gördüğü çok güzel bir çiçeğin dalını yanlışlıkla kopardığını ve o anda alarm ziline basılmışçasına sizin birkaç saniye içinde aralık ayının soğuğunda üstünüzde ince mavi bir gömlekle dışarı fırladığınızı, önünde duran koca saksıyı kucaklayıp, kaldırdıktan sonra, on saniye kadar buz mavisi gözlerinizle onun gözlerinin içine baktığınızı ve

tekrar aynı hızda eve girdikten sonra sert bir şekilde kapıyı kapattığınızı aktardı.

Bütün bunların yarım dakikadan az bir sürede gerçekleştiğini fakat sizinle gözünün temasa geçtiği o an zamanın donduğunu, benliğini adeta çırılçıplak hissettiğini, bakışlarınızın ruhunda kendisinin bile bakmaktan korktuğu noktalara değdiğini, bundan rahatsızlık değil ama utanç duyduğunu ve kapı kapandıktan sonra orada uzun süre öylece kalakaldığını anlattı. Bu olayın şok etkisini birkaç hafta üzerinde taşıdığını, ancak acımsı tadı geçen ilaç gibi, sizinle göz göze geldiği o anı, hayatının en olağanüstü deneyimi olarak ruhunda kalıcı bir iz olarak taşıdığını söyledi. O bütün bunları dün yaşamış gibi canlı anlatırken, benim sizi gördükten sonra düştüğüm hayret ile onun içine yuvarlandığı utanç birbirine akraba hisler gibi göründüler.

Bütün bunlar yaşanırken, sizi yeni tanımaya başlayan İsmail'in donakalmış bir şekilde arabadan dahi çıkamadığı, gözlerinizde çakan şimşeklerle birlikte, göğün gürlemeye başlayıp, sağanak yağmurun başladığı ve ilçeye zorlukla dönerken yol boyunca ağızlarını bıçak açmadığı gibi birçok ayrıntıyı daha anlattı. Zavallı İsmail o günün etkisinde o kadar kalmış olmalı ki; üç yıl sonra sizi ziyarete geldiğimde bana ilk anlattığı da Nilgün'ün o günkü ziyareti ve bu yüzden iki ay boyunca ona bir kelime dahi etmediğiniz olmuştu.

Anlatacakları bittikten sonra sizinle mektuplaştığımızı söylemem Nilgün'ü o kadar şaşırttı ki, buna inanabilmesi için okutmasam da mektuplarınızı ona göstermem gerekti. Bu kısa görüşmenin benim için

hayli faydalı sonuçları olduğunu belirtmeliyim. Zira beni muhatap kabul edip yazıyor olmanız, Nilgün'ün benim kitabıma olan ilgisini de bir anda artırdı. Hatta son eserimden kendisine imzalamamı istedi ve benden bir röportaj talebinde bulundu.

Haftasonu ülkenin en etkili gazetelerinden birinde tam sayfa yer alma fikri birçok genç yazar için inanılması güç bir rüya olsa da, sizinle olan ilişkimi şahsi çıkara tahvil ediyor olma düşüncesi beni hayli rahatsız etti. Bu yüzden sizden ayrıca özür dilemek isterim.

Nilgün'ün röportaj teklifi karşısında "olabilir" derken takındığım umursamaz görünen duruşum altında, içten içe yaşadığım çocuksu sevinci bir bilseniz, bana acır, belki de benden utanırdınız. Ödülü böyle bir röportajın takip etmesi karşısında yaşadığım mutluluk hissi, kendime, yazdıklarıma ve yazma sebebime dâir duyduğum şüpheyi artırsa da yazdıklarımın daha çok okunacak olması düşüncesinin benim için karşı konulmaz bir his olduğunu itiraf etmeliyim.

Bugünkü çevremle geçirmekte olduğum vaktin daralmakta olduğuna dâir rüya tabirinizin ve yeni bir güne ulaşmam hususundaki dileğinizin, bu ikircikli hislerimi çözecek tılsımlı bir dua olmasını umuyorum. Ancak yeni olana duyduğum kuşkuyu ve onu yalnızlığın serin sularında aramaya çalışmanın kolaycılığına karşı hissettiğim yabancılığı en iyi siz bilirsiniz. Bunu size yazdığım birçok mektupta, inzivadaki hâlinizden şikâyet adına birçok kez dillendirmiştim. Ne gariptir, yeni olana mesafeli tavrımı zihnimde diri tutan mısralar yine size ait bulunuyor.

Neden
"yeni"den hep "iyi"yi umuyor insan
iyi bir dost, iyi bir yüz, iyi rüyalar...

halbuki bir beden kırılganlaştıkça kavi dursa da,
dayanır bir kıvam tutmalıdır hâlin hazırladıklarına

Sanırım ben bilinmeyen topraklarda yeni bir güne uyanmak yerine, hâlin hazırladıkları içinde yeni bir kıvam tutturabilmek için çabalamayı seçenlerden olacağım. Zira bu mücadeleyi bugün ve burada vermem gerektiği düşüncesindeyim. Bu gayreti ortaya koyabilmem için sizden gelen mektuplar ve onları Hikmet Bey'le paylaştığım dakikalar biricik dayanaklarım oluyor. Lütfen bu desteğinizi sürdürmeye devam ediniz. Aksi durumda ben de küreklerini bu azgın nehrin sularına bırakanlardan biri olabilirim.

Not:

Zarfın içine kendi mektubumla beraber, Hikmet Bey'in kaleme aldığı diğer bir mektubu daha koyuyorum. Mektuplarımızın yol arkadaşlığının, Hikmet Bey'le birlikte size kavuşmamızın bir işareti olmasını umarım.

Talebeniz
Musa

Dostum, kardeşim, Üstadım İbrahim;

Musa'ya yazdığın mektup ile verdiğin müjdenin etkisi bütün varlığımı sarmış bulunuyor. Dönebileceğine dâir bir cümle etmiş olman zihnimde biriken bütün kasveti dağıtmaya yetti. Beni bulunduğum hâlden çıkaracak, ancak buralara gelmen olabilir diye düşünüyordum; fakat Musa'nın heyecanlı, yerinde duramayan, her hâliyle seni hatırlatan hâli ve mektuplarla da olsa seni aramıza katmış olması beni yeniden bu hayatın içine aldı.

Muhterem kardeşim, Musa'yla senin buraları terk etmeni takip eden aylara rastlayan tanışıklığımız bildiğin gibi devam ediyor. Bu gencin gerçek bir cevher olduğunu ifade etmeme bilmem gerek var mı? Günün getirdiklerine direnen, doğru bildiğini yaşayan, söylemekten geri durmayan karakteri gündelik hayatını zorlaştırsa da, doğru olana inancı ve sebatı hakikatle arasındaki perdenin her geçen gün incelmesini sağlıyor.

Seninle kurduğu hissî ve fikrî bağın geçen on bir sene boyunca bulunduğu ortamın bütün menfî etkilerinden onu koruduğu kanaatindeyim. Ancak benim hakkımda kullandığın fazlaca sitayişkâr ifadelerinin

onun için yeni bir perde olmasından çekiniyorum. Zira senin sıkletini benim gibi zayıf bir terazide tartmak onun adına bir talihsizlik sayılır. Her kelimesi benim için pırlanta kıymetinde olan mektubunda, iki tende bir ruh gibi olduğumuzu söylüyorsun. Ah, o bir tek ruhun kime ait olduğunu bir söyleyebilseydim. Şu an masa başında kalemim bu satırları yazarken, muhatabımın sen olduğunu biliyorum ancak yazanın kim olduğu konusunda hiçbir fikre malik değilim?

Yeri dolmaz kardeşim. Gittiğin günden beri kendimi uzun bir sefer neticesinde beraber geldiğimiz ve birlikte adım attığımız bir sarayın bekleme salonunda tek başına kalmış gibi hissediyorum. Ben hayatımın her adımında kurtulmayı, sen ise olmayı esas tuttun. Varlığa ve hayata senin bakışınla bakabilmeyi ne çok arzu ederdim. Ancak herkesin ufku himmetiyle sınırlı ve kimse için umduğundan öte bir ülke mevcut değil.

Benim için yolun bittiği noktada senin için asıl seferin başladığını görmek ne kadar heyecan verici. Bu zavallı kardeşin için eşikten içeri adım attığında maalesef sefer bitmiş olmalı. Bugün yol arkadaşlığımız müddetince aldığım mesafeyi de senin cesaretine, azmine ve himmetinin yüceliğine borçlu olduğumu fark ediyorum ve bu noktadan ileri kendimde ne adım atabilecek bir kuvvet, ne de insanları bu noktaya çağırabilecek bir kıymet görebiliyorum.

Mektubunda benim için söylediğin onca güzel söz içinde sadece senin frenin olmama dâir ifadelerine katılabilirim. Tanıştığımızdan senin gideceğin güne kadar otuz sene ve yüz yirmi mevsim boyunca senin

hakkında, gitti gidebilir demediğim gün yok gibidir. Eğer gidişin geç kalınmış bir güne ertelendiyse bu gecikmenin birinci müsebbibi herkesten çok herhalde benim.

Hatırlarsın, ilk denememde gitmene yine ben engel olmuştum. Sahaflığa başlayalı bir yıl olmamıştı. Günlerin ay, ayların yıl uzunluğunda geçtiği zamanlardı. Gazetede muhabirliğe ara vermiş, bir müddet için bana taşınmıştın. Devâti Türbesi'nin arkasında, nemden tavanları dökülen, attığımız her adımda tahtalarından biri gıcırdayan, kuzeyden esen rüzgârların içeri uğramadan geçmediği bir apartman eskisindeydik. Daracık altı kat merdiveni kitap dolu çuvallarla çıkışını unutamıyorum. Ne zaman o günleri hatırlasam, kesif bir küf kokusu ile derin bir sukutun beni kapladığını hissediyorum.

Bir yıl boyunca kitaplara kapanmış, gündüz vakitleri neredeyse dışarı hiç çıkmaz olmuştun. Benimle bile nadiren konuşuyordun. Hayatında dostluğunu kıskanacağım bir tek kitapların vardı. Kitaplığından tek bir eser eksik olsa hemen fark ederdin. Kafanı kitaplardan kaldırdığında, üstünde palton, bacaklarını yukarı çeker, kanepenin bir ucunda öylece otururdun. Seni, yerinde durmayan hâlinle tanıyanların bu duruma inanması mümkün değildi. Günlerce yediğin bulgur pilavı ve sabah ve akşamları ettiğin birkaç kelime… Yine de dostluğundan nasibim ziyadeydi. Sustuğun yüzünde parlayan ciddiyet, konuştuğunda beliren samimiyetti…

Bir haftasonu, evde kalmış bir kızın yıllardır üstüne titrediği çeyizine duyduğu gizli kine benzer bir hınçla

yürümüştün kitaplığına. Kolilere doldurmuş, "Bunların hepsini sat, artık lazım değiller" demiştin. Önce paraya ihtiyacın var sanmış, borç vermek için davranmıştım. "İhtiyacım yok, zaten harcayacağım bir yer de yok. Yeter, satırlardan alabileceğim bir kemal olduğuna kâni değilim." demiştin.

Belli ki yola çıkmaya azmetmiş, yüklerini eksiltmek istiyordun. Zaten toplasan üç beş parçaydı giysilerin. Yalnız bir elinin taşıyabileceği kadar eşyanı bir bavul içine koymuş, kapı aralığında bekletiyordun. "Bu ne?" diye sorduğumda; "yol çağırıyor" demiştin. Her söz, her yüz ve her tavırdan bir işaret bekliyordun; ancak git diyen yok, kal diyen çoktu.

Hangi divandan tefeül etsen "hele dur" deniyor; bütün istiharelerde renkler alacaya çalıyordu. O gün sabah namazına kalkışını hatırlıyorum. "Herhalde artık gitmem gerekli." demiştin. "Nereden çıktı!" dedim. "Rüyanda mı gördün!" Sustun. Bu evet demekti. "Mühim olan görülen değil, tabiridir" demiştim. "Hele bir anlat." Israr etmez, ısrar edilmesini sevmezdin. Sesin titriyordu, belli ki gördüklerinin buharı henüz üstünde tütüyordu. Anlatmak istedin ama olmadı. Vazgeçtin. Hâlâ merak içinde olsam da, ben de sustum. Dile gelmeyecek olanı sormak edepsizlikti.

"Gitmeliyim" dedin; sonra "Haydi namaza". Namaz ve tesbihat, ardından kitap okurken patlamıştım. "Her işareti kendi arzuna yoruyorsun, aradığın bir cevap değil, bir tasdik. Hevesinin peşindesin, Hakikatin değil. 'Hayır'ları duymuyor veya türlü tevillerle 'Evet'e yoruyorsun. Bence ne gördüysen, ret değil

hâlini tasdik ediyor olmalı. Al bu kitap, aramızda hakem olsun" demiş, başucundan ayırmadığın Fethu'r Rabbani'yi uzatmıştım.

Tefeüle inanır, Hz. Gavs ne dese mutlak itimat ederdin. Besmele çektin ve açtın: "Evine dön, hazineni koru, kendini sakla ve bu hâli, kalbinin ve sırrının yükseldiği ve hikmet kitabının üzerine oturduğu bir rüya olarak kabul et, sonra arzularından arınıncaya kadar ilim kitabının üzerinde uyu" cümleleri çıktı karşına. Mesaj gayet açıktı. Dil ve yazmak senin evindi.

O gün akşam uzun süre sonra ilk kez dışarı çıkmış ve Kanaat'te çorba içmiştik. Gazeteciliğin kalemini öldürdüğünü, bundan sonra zorunda olduklarını değil, sadece yazmak istediklerini yazacağını söylemiştin. Gelecek hafta ilkyazını dergiye yine ben götürmüştüm. Sen muhtemel bir ret cevabı almayı düşünürken, her sayıda yazman için ısrarla ricada bulunmuşlardı. O yazının dergideki köşene ve ilk kitabına adını vereceğini, ne senin ne de benim bilmemiz mümkün değildi. Kısa bir tereddütten sonra, o hafta yazının tam sayfa yayınlandığını gördüğünde karar vermiştin, yazıların devamına. O kararın neticesinde yazılan onca ödüllü deneme, şiirler ve romanlar...

Sonra senin Hale'yle tanışman, evliliğiniz ve hayatla kurduğun ilişkinin en kopmaz görünen günlerini yaşaman. Ta ki, seni hayatla bu denli kuvvetli bağlayan elin bütün ilmiklerini bir hamlede söküp atacağı o hadiseye kadar. O gün ertelenen bir randevuya gider gibi otogara gitmek için çantanı eline aldığında, o çanta kapı aralığında çeyrek asırdır bekliyor gibiydi.

O gün gidemeyişine ve senin yazıyla bu hayata bağlanmana görünüşte ben sebep olsam da, bunun arkasında farklı bir himmetin olduğunu bilmek vicdanımı rahatlatıyor. Bugün olduğu gibi, seni yolcu ettiğim gün de beni teselli eden; seni salıverenin bir zamanlar seni tutan el olduğunu bilmekti. Ardında her gün tadılacak bir boşluk hissi bırakacağını bilsem de, uğurlarken, seni unutmayan ve terk etmeyen biri olduğundan emindim.

Aziz dostum. Senin dostluğuna duyduğum özlemi, en yakın arkadaşlarla dahi paylaşamamak ne acı. Dostluğun hoşça vakit öldürme sanatı olduğunu zannedenlere neyi, nasıl anlatabilirim. Dünyayı dayanılır, cenneti arzuya layık bir yurt yapan insanın dünya ve ötesindeki dostlarına duyduğu muhabbetten başka nedir ki! Bir mısrada dediğin gibi;

deniz görmeyen ne anlar ki denizsizlikten...

Ama bu mektupta daha fazla acılardan dem vuracak değilim. Zira güzel bir haberim daha var. İlyas Efendi'nin kabrini haber verdiğin şekilde, Beykoz'daki terk edilmiş evin arka bahçesinde buldum ve düzelttim. Ancak ikaz ettiğin gibi herhangi bir isim koymadan, küçük bir işaret bırakmakla yetindim. Ayrıca Hale'yle Kuzguncuk'ta oturduğunuz, üçüncü kattaki deniz gören ev de nihayet satılığa çıktı. Ev sahibiyle görüştüm. Telifler ve senaryo haklarından biriken miktar evi almak için yeterli. Senden haber bekliyorum.

Muhterem dostum merak ediyorum; geçen mektubumla gönderdiğim çiçek tohumlarını acaba ekebildin

mi? Aynı tohumları ben de burada ektim fakat pek bir verim alamadım. Oranın, senden yeni bir İbrahim çıkartan havası, suyu ve toprağının o tohumları da yeşerteceğinden eminim. Dönmek için yeşermelerini beklemeyeceğini umarım. İsmail'in senden sonra onlar için şefkatli ve hassas bir bahçıvan olacağından eminim.

Kardeşin
Hikmet

Vefakâr Kardeşim Hikmet ve
Sadık Dostum Musa,

Mektuplarınız benim için tam bir tedavi oldu. Soğuk algınlığından halsiz düşmüş, bir haftadır yataktan çıkamıyordum. Yağmur altında, balçık içinde bahçede geçirdiğim yarım saatin hediyesi olan bu hâl, yedi gün, yedi gece boyunca yaşımı hatırlatıp, bana gençliğin hoş bir hatıra olduğunu ders verdi. Mektuplarınızdan aldığım güçle ayağa kalktım. Çok şükür, müzmin romatizma ağrıları dışında bir rahatsızlığım kalmadı. Ancak iki ayrı mektup kaleme alamadığım için beni affediniz.

Dostlarım, mektupla da olsa sizinle sohbet etmek doyumsuz bir lezzet. Aldığım bu iki mektubun sizlere duyduğum özlemi bir kat daha artırdığını bilmenizi isterim. Ancak İstanbul'a kavuşma düşüncesi ne denli cazipse, buradan ayrılma fikri de benim için o denli acı verici oluyor. Zira buraların taşını, toprağını, çiçeğini vücudumdan bir parça gibi hissediyorum. İstanbul'dan ayrılmak bana sevdiğim bir elbiseyi çıkarma zorluğunda gelmişken, buradan ayrılma fikri bana deri değiştirmek kadar zor görünüyor. Bir yılanın derisini değiştirmesi, mevsimi geldiğinde ne

kadar kolay, gelmediğinde ne kadar zor ise benim için de buradan ayrılmak vaktin müsaadesine bağlı görünüyor.

Hikmet kardeşim, hafızanın canlılığına hayranım. Yazmaya başladığım güne dâir hatırlattıkların benim zihnimde seninki kadar canlı olduğunu söyleyemem. Fakat anlattıkların beni alıp o güne götürmek için yeterli oldu. O gün yaşadıklarımızdan çok, seni hâlâ merakta bırakan rüya hayli canlı bir surette benim de hafızamda. Belki de hayatım boyunca beni en çok tesiri altında tutan iki rüyadan birisi de odur. Bugün tabiri tam anlamıyla çıktığı için sizinle paylaşmamda bir mahzur olmadığı kanaatindeyim.

O gün rüyamda, büyük ve eski bir caminin içindeyim. Tahminen Emevi yapısı ilk dönem camilerinden. Çok sütunlu, yüksek olmayan bir tavan, eski şark vilayetlerinden biri... Mardin mi, Halep mi, Şam mı bilmiyorum. Namazdayız, muhtemelen ikinci saftayım. İmamı göremiyorum. Kıldırırken herhalde rükuda bir hata yapıyor ama biz ona uymaya devam ediyoruz. Karanlık gölgeler camiyi kuşatmış, pencereden içeri bombalar düşüyor fakat patlamıyor. Cemaatte korku değil ancak endişe hâkim.

Cemaatin içindeki her şahıs ayrı bir yolun temsilcisi, her biri temsil ettiği yolun elbisesi içinde. Namaz bitiyor herkes camide bir sütunun dibine çekiliyor. Namazdan sonra endişe devam ediyor. Deccal denilen baş kötü, biraz sonra camiyi basacak, hiçbir canlı kalmayacak. Ancak herkes bekliyor, hepsi sükut ve tevekkül içinde. Hiçbir tepki eseri görünmüyor.

Bu cansızlığa daha fazla dayanamıyorum. Bulunduğum sütunun dibinden ayağa kalkıyorum. Yanımda bir kılıç beliriyor. Ona dayanıyorum. Ak bir sarık var, başıma sarıyorum. Ayakta durduğum yerde, bilmediğim bir lisan olan Arapça ile hutbe okuyorum, tamamı ayet. Heyecanımdan kalbimin atışlarını başımda bir zonklama olarak duyuyorum.

Onların eliyle gelecek ölümden korkmadığımızı göstermek gerekiyor. Gidiyorum caminin giriş kapısı kapısının önüne çömelip oturuyorum. Çağı karartan baş kötü biraz sonra kapıdan içeri girecek ve ilk önce benim boynumu vuracak. Gözümü kapıyor, başımı uzatıyorum, birkaç saniye sonra öleceğimden öyle eminim ki, rüya içinde asıl uyku olan gafletten uyanıyorum. Hiç yaşamadığım şekilde ölümle kol kolayım. Şimdi Hz. Azrail gelecek ruhumu çekip alacak, ölüm hemen yanımda, yokluk hissi bir anda her taraftan hücum ediyor, her an karanlığa yuvarlanabilirim. En sıkıldığım bir anda, imanım imdadıma koşuyor. 'Hasbunallahivenimelvekil'

Birden arkasında bir ışık ile kapı açılıyor. Kafamı kaldırıp, gözlerimi açıp, ayağa kalkıyorum. Gayb erenleri önderleriyle birlikte içeri giriyor. En önde bir zat, baş büyüklerin her biri vekilleri ile birlikte yanımdan geçiyor ve camideki temsilcilerini yanına alıyorlar. Cemaatteki herkesin bir hamisi var. Ben kimsesizim. Kalbime kuvvetli bir his doğuyor; 'bu yolun varislerinin her biri Ferd-i Ferittir.' Uyanıyorum.

Evet, dostum, o rüya bir tasdikti. Ancak makamın değil hâlin tasdiki. Zira, o hâl iletileceğim yolun

habercisiymiş. O gün tefeülle gelen nasihate itirazsız uymamın, dergiden gelen teklifi bir işaret kabul edip yazmaya başlamamın, kitaplara, senaryolara, ödüllere, röportajlara katlanmamın, hatta Hale ile evlenmem ve mavilerin en mavisi bir hayattan sonra İlyas Efendi ve Hale'nin bu dünyayı terk etmesiyle birlikte siyahın en koyu tonuyla tanışmamın ve neticede ulvi bir gurbetin peşinde bu durağa varıp bütün renklerden kurtulmamın tamamında o rüyanın tabirinin peşinden ayrılmamanın payı var diyebilirim.

Hikmet kardeşim, senin de dediğin gibi o gün gitmeme müsaade etmeyen el, bir gün verdiklerini bir çırpıda alıp, çantayı elime tutuşturdu ve beni bu selamet sahiline bıraktıysa, tümü zan olan bir yaşamdan hayatımı kurtarmak için vâdeme vardığımdan olsa gerektir. Bizim için bunca ince hesabı yapan bir Sahip'ten nasıl razı olunmaz ki. Gözümüz kapalı oturduğumuz bu kader sofrasında tattırılan acı veya tatlı her lezzete teşekkürle mükellefiz. Bugün kıymetini yeni yeni idrak edebildiğim bu sofrada bulunmaktan dolayı sonsuz bir minnettarlık duygusu içinde bulunduğumu bilmeni isterim.

Muhterem kardeşim. Kuzguncuktaki ev meselesine gelince, hayalime geldiğinde dahi gözyaşlarını tutamadığım o eve nasıl gireceğimi şimdilik bilemiyorum ama yine de satın alınmasını çok isterim. Bu gözyaşlarından sakın kalbimin şikâyette olduğu anlaşılmasın. Bu yaşlar, yaşananların kıymetini ancak takdir edebilmenin üzüntüsü ile düşen damlalardır.

Ayrıca bu mektupla göndereceğim tohumları lütfen

İlyas Efendi'nin cennet bahçelerinden bir bahçe olduğuna inandığım, sır kalması münasip olan mezarına dikiniz. Eminim o toprakta bu tohumlar en güzel kokularıyla açacaktır. Zira ehli olan için, çiçeklerin renginden ve kokusundan mezar sahibini tanımak zor bir mesele değildir.

Senin gönderdiklerine gelince, benim elimle sulanma bahtsızlığıyla karşı karşıya bulunsalar da, çiçek yetiştirmeyi İlyas Efendi'den öğrendiğimizden olsa gerek, pek de güzel açtılar. Her sabah sularını verirken senin adına onlarla selamlaşıyor ve selamını onlardan alıyorum. Söylediğin gibi benden sonra İsmail'in onlara benden çok daha iyi bakacağından eminim. Bunu bilmenin buralardan ayrılmak hususunda bana cesaret veren biricik sebep olduğunu söyleyebilirim.

Bu arada İsmail'in her ikinize selamlarını iletme borcunu da yerine getirmem gerekiyor. Bu genç kardeşiniz eskimez yazıyı iyice söktü. Kendisine çoğalttığı kimi eserleri de bir defterde toplayıp, Hikmet Bey kardeşim gibi bulunduğu yer neresi olursa olsun yanında götürüp okuyor. Kahve, tarla, istasyon ya da bir ırmak kenarı hiç fark etmiyor, bulduğu herkese, bulamazsa ağaç, kuş veya kaya her türden muhatabına kıymet verdiği satırlardan parçalar okuyor.

Cesur dostum Musa, sana gelince; sakın ola ki, kürekleri elden bırakma. Hikmet'in başucunda asılı duran levhada yazdığı gibi; "*kırık bir tahta parçası üzerindeki fakir ve kalbi kırık bir mâsumun duâsı hürmetine, denizin fırtınası, şiddeti, hiddeti dinmeye başlar.*" Senin için gün, doğru bildiğin yönde küreklerlere asılma

günüdür. Küreklere ihtiyaç kalmadığında ise, dalgalar senin kulağına bunu fısıldayacaktır.

Son olarak Nilgün Hanıma lütfen selamlarımı iletiniz. Basit bir hediyeye verdiği değerden dolayı teşekkür ederim. Lütfen, gönderdiğim baskıda yer alan çiçeklerin, o gün onun önünden alma nezaketsizliğini gösterdiğim saksıya ait olduğunu kendisine bildiriniz.

Duanıza pek muhtaç kardeşiniz
İbrahim Müşfik

Aziz Üstadım,

Son mektubunuzun buradaki tesirini keşke bir görebilseydiniz. İlk mektubunuzu kendisine okuduğumda yazdıklarınızı başka kimseyle paylaşmamam hususunda beni sıkı sıkı tembihleyen dostunuz Hikmet Bey, o gün mektupla birlikte gönderdiğiniz tohumları çiçek satan çingenelerden, dükkana gelen zabıtalara kadar herkese gösterdi. Elindekileri kaptırmamakla birlikte, isteyenlerden tohum siparişi almayı da ihmal etmedi. Tohumlarınız için burada hazır bir müşteri kitlesi bulunduğunu rahatlıkla söyleyebilirim.

Mektubunuzu aldığımız haftasonu, pazar sabahı Hikmet Bey'le beraber İlyas Efendi'nin mezarına tohumları ekmek üzere yola çıktık. Niyetimiz Yuşa tepesine gidip, ziyaretimizi yaptıktan sonra öğlene kadar orada oturmak ve mezarı bir nebze güzelleştirmekti. O güne kadar o metruk evin arkasında defnedilen aziz insana dâir tek bilgim, Hikmet Bey'in masasında duran üçünüzün Şemsipaşada çay içerken çektirdiğiniz fotoğrafa aitti.

Hikmet Bey'le Beykoz'a doğru yol alırken konu ister istemez üçünüzün tanışmasına ve hayatın beklenmedik bir anında karşınıza çıkan bu sırlı insanın sizlerin

üzerindeki tesirine geldi. O sırada torpido gözünde duran 'Şölen' kitabınızı eline alan Hikmet Bey, benim de size ilk mektuplarımın birinde yönelttiğim üzere 'İntizar' şiirinizin ikinci baskısından sonra sonuna giren mısraları fark edip etmediğimi sordu. Bunu fark ettiğimi ve sebebini hayli merak ettiğimi söyleyince, o mısraların eklenişinin hikâyesini anlattı.

Dostunuzun anlattığına göre; 'Şölen'deki şiirlerinizi okurlarınızla paylaştığınız bir gecede, Beşiktaş'taki bir kitapevinin üst katında 'İntizar'ı okumuş ve şiirin girişinde yer alan

Yüceler!
şölen davetlileri;
nedir bilelim
siz sofra sakinlerinden ayıran bizi
söyleyin
günahı, günah kılan nedir

mısralarıyla alakalı hararetli konuşmalarda bulunmuşsunuz. O gece Beşiktaş'tan Üsküdar'a birlikte geçerken teknede aynı konuya yine devam etmiş, niyet ve davranış bütünlüğü üzerine çok esaslı bir konuşma yaparak herkesi hayran bırakmışsınız.

Tekne Üsküdar iskelesine yanaşmış, grup dağılırken, yatsı ezanının okunması karşısında akşam vakti boyunca devam eden program sebebiyle namazı kılamadığınızı ancak fark etmişsiniz. Mihrimah Sultan'a dalgın bir surette bakarken gri ceketli, beyaz gömlekli yeşil takkeli bir ciğerci önünüze tablasını kurarak, "Ciğer kebap" diye seslenmiş. Buna karşı siz, "benim

ciğerim kebap olmuş kardeş" diye söylenirken; 'Yavan olmayan kebabın kokusu Şam'dan duyulur' cevabı gelmiş ve o an ikinizin de bakışları bir anda ciğerciye çevrilmiş.

Dikkatinizi fark eden ciğercinin, "okumuş gençlere benziyorsunuz" demesine karşı; "okumakla olsaydı..." diye mırıldandığınızda, ciğerciden; "bilmek niyetiyle bakmak, okumaktır. Âleme bakıp da okuyamayan dört ayaklılardır" cevabı gelince, bunun artık sıradan bir karşılaşma olmadığını ikiniz de anlamışsınız. Ciğercinin, "Neye baktığın, neyi okuduğun değil; nasıl baktığın, nasıl okuduğundur önemli olan" sözüne siz; "okuduğumu anlayabiliyorum" cevabını verince, "Peki, tasdik ediyor musun?" sorusu gecikmemiş. "Bazen tasdik ediyorum, bazen reddediyorum" dediğinizde; "Bulanık suya güven olmaz. Emin olmadığın ırmağa ağzını dayama. Hakikat çeşmesinden bir damla, yalan denizine ağzınızı dayamaktan daha doyurucudur" tembihiyle karşılaşmış ve bu cümleden sonra tamamıyla susarak, ciğerciyi dinlemeye koyulmuşsunuz.

"Çuvallar dolusu kitap okumuşsunuz, iki satır da benden dinleyin" diyerek, tablanın altından çıkardığı kırmızı kaplı, eskimez yazı dediği Osmanlıca bir kitaptan tefeül ederek;

> Hem deme, 'Ben de herkes gibiyim.' Çünkü, herkes sana kabir kapısına kadar arkadaşlık eder. Herkesle musîbette beraber olmak demek olan teselli ise, kabrin öbür tarafında pek esassızdır.

cümlelerini ağır ağır okuyan ciğerci, "biz bilmeyiz, şüphesiz Alim ve Hakim olan bilir" deyip kitabı aldığı yerine koyarak tablayı omuzlamış, sahil boyunca yoluna devam etmiş.

Hikmet Bey de bu hikâyeyi anlatırken, derin bir of çekerek kitabınızı tekrar torpidonun içine bıraktı ve Ciğerci İlyas Efendi ile ilk karşılaşmanızın o gün gerçekleştiğini,

oysa nedir ki günah;
musibette bir olmaktan gelen teselli...

mısralarının 'İntizar' şiirine eklenme hikâyesinin de kısaca bu şekilde gerçekleştiğini söyledi.

Dostunuz, o akşam eve döndüğünüzde; bu ciğercinin çuvallara doldurduğunuz kitaplardan nasıl haberdar olduğuna ve namazı kaçırmış olduğunuzu nasıl bildiğine şaşırdığınızı; ancak açtığı kitaptan okudukları ile hem teknede yaptığınız konuşmaya hem de şiirinizdeki soruya cevap verdiğini çok geç fark ettiğinizi anlattı. Hatta aynı gece o mısraları yazıp, şiirinize eklerken, sizi alt üst eden cümleleri sarf eden ciğerciyle tekrar karşılaşabilmek için civardaki esnafa da kendisini sorduğunuzu söyledi. Ancak İlyas Efendi ile tekrar görüşebilmeniz için iki yıla yakın bir zaman daha geçmesi gerekecekmiş.

Dostunuzdan bu hikâyenin devamını dinlemeyi beklerken araba Yuşa Tepesine varmış ve Hikmet Bey kuşluk namazını eda etmek üzere camiye yönelmişti. Ben cami kapısı ile türbe arasında Hikmet Bey'i beklerken, gelen yeşil takkeli, beyaz gömlekli

bir simitçinin tablasında biriken susamları toplayıp, avuçladıktan sonra Yuşa aleyhisselamın kabrinin etrafında dönerek üzerine serptiğini ve bir şeyler mırıldandığını gördüm. O an caminin arkasından mı yoksa ağaçların arasından mı çıktığını bilemediğim alacasız, beyaz ve gri renkteki bir grup kuş, kabrin üzerine toplandılar ve bir iki susam tanesi alıp kanatlandıktan sonra tekrar gözden uzaklaştılar. Bir dakikayı geçmeyen bu sahne müddetince kabrin havasında oluşan hafiflik ve yumuşaklığı tarif edemem.

Bu sırada camiden çıkan Hikmet Bey de bu manzaraya şahit olmuş, benimle birlikte bu garip simitçiyi izliyordu. Kendisini dikkatle izlediğimizi gören simitçi bize dönüp; "Sohbet ehlinin sofrasına rızkı da, rızıklanacak olanı da taşımak edeptendir. Halvet ehlinin mahallesinde ise ekmek satmak bile edebe sığmaz" diye hitap edince, ona selam ile cevap veren Hikmet Bey; "hadi bize yol göründü" diye bana seslendi. Benim aklım simitçide kalmış, şu garip adamla iki kelime edemedik diye hayıflanıyor ancak mecburen Hikmet Bey'in adımlarını takip ediyordum.

Arabayla yokuş aşağı inip, İlyas Efendi'nin istirahat ettiği, kayalık bir yamacın hemen önünde bulunan viraneye geldiğimizde, mezarı çerçevelemek için getirdiğim mermerleri taşımak için davransam da dostunuz; "Dersimizi aldık, müsaade yoktur azizim." diyerek beni engelledi. Doğrusu neler olduğunu tam olarak anlamasam da, olan bitenin aleladeden olmadığını anlıyordum ve söylenenlere uymakla yetindim.

Aziz Üstadım, Hikmet Bey'le kabrin başına geldiğimizde beni kaplayan ilk duygu, orada yalnız iki kişi olmadığımızdı. Hayır, İlyas Efendi'nin ruhaniyetinin canlılığından bahsetmiyorum. Yuşa aleyhisselamın kabrine kuşlar indiğinde hissettiğim hafif ve yumuşak hava, keskin bir menekşe kokusuyla birlikte ortalığı bürümüştü. Öyle bir yoğunluk vardı ki, ne ben ne de dostunuz çıt çıkarmıyor ve adımlarımızı atarken adeta birilerini incitecekmiş gibi toprağa dikkatle basıyorduk.

Hikmet Bey, İlyas Efendi'ye ismen selam edip, sizin selamınızı ilettikten sonra, beni de tanıttılar ve besmele çektikten sonra gönderdiğiniz tohumları kabrin üstüne serpip, ayakucuna oturup, Yasin-i Şerif okumaya başladılar. Ben bir adım gerisinde okunan ayetleri dinlerken, daha pek çok varlığın bu semavi sese kulak kesildiğinden emindim.

O an sizin "Cevâb-ı Muhyi" şiiriniz, açılan manası ile birlikte hatırıma geldi

maviden gök, beyazdan bulut,
akarken inceden
yeşil ve toprak kokusu
/nefti ve ağır değil/
berrak ve yaş
/iri kuşların tülden kanatlarıyla/
geliyor Hayat
gidiyor nar

ve bu mısralarla birlikte bana refakat etmekten bir an usanmayan ölüm endişesinin görünemeyecek bir uzaklığa doğru taşındığını fark ettim.

Ancak Yasin-i Şerif'in son sayfasına eşlik eden yağmur tanelerinin, son ayetle birlikte sağanağa dönüşmesi, Hikmet Bey'in deyimiyle bize; "misafirliğin en güzeli kısa olanıdır hükmü mucibince" hareket etmemiz gerektiğini bildirdi. Anlayacağınız o dingin havayı bozacak ne davranış, ne söz, ne de fazlaca konaklamamamıza müsaade edilmedi. Sizin 'sır kalması münasip' ifadenizden bir şey anlamayan ben bile, yaşadıklarımızdan sonra sanırım ne demek istediğinizi açıkça anlamış oldum.

O gün kabir ziyaretini tamamlayıp, Üsküdar'a dönerken yol boyunca düşündüğüm tek şey, sahip olduğum otuz dört yıllık hayat bilgisini, iki kabir ziyareti ile edindiğim bir günlük tecrübeye tercih edemeyeceğimdi. Ölümün soğuk yüzünün, sonsuzluk denilen evin sahibine değil, kapıcısına ait olduğunu anlamam için o toprak parçası üzerinde geçmiş dostlarınızdan birine yarım saatliğine misafir olmam gerekecekmiş. Bununla beraber sizinle aramızdakine benzer bir ilişkinin İlyas Efendi ile aranızda gerçekleşmiş bulunduğunu öğrenmek de benim için ayrı bir teselli oldu.

Aziz Üstadım, siz, yazılarınız, dostlarınız ve hatıralarınızla tanışıklığım ilerledikçe, her adımda göremediğim bir hedefe doğru hızla çekildiğimi hissediyorum. Bu mesafeyi kat ederken oku çekenin aslında hedef olduğunu anlamam için sanırım o günkü tecrübeyi yaşamam bir mecburiyetti.

On yılı aşkın bir süredir avcısını arayan bir av gibi etrafta dolaşırken, bugün aradığım avcıyı bulamasam da onun tuzaklarından birine yakalandığım için

mutluyum. Artık bana düşen sanırım bu kapanda sahibimi usulca beklemek olacak. Bütün ruhumla geleceğiniz günü solukladığımı söylememe lütfen müsaade edin.

Üstadım, bunları yaşarken hayat penceremin öteki yüzünde farklı gelişmelerin olduğundan da sizi haberdar etmek isterim. Nilgün'ün bahsettiği röportajı gerçekleştirdik. Tahmin edebileceğiniz gibi çok ciddi bir etki meydana getirdi. 'Yeni Bir Gün'ün şu günlerde baskı üstüne baskı yaptığını söylememe gerek yok sanırım. Toplantılar, söyleşiler, okumalar son sürat devam ediyor. Yani, küreklere asılmaya devam ediyorum.

Bütün bunlarla başa çıkabilmem için lütfen dua ediniz. Nasihatleriniz ve dualarınızın benim için dünya ve içindekilerden daha ehemmiyetli olduğunu bilmenizi isterim.

Talebeniz

Musa

Kardeşim Musa,

İlyas Efendi'yi ziyaretinize pek sevindim. Yalnız biz değil yerin altı, yerin üstü ile beraber bu ziyaretin neşesini paylaşıyorlar ümidindeyim. Bilirsiniz, hakiki dostların sohbetine zaman ve mekân mâni değildir.

İsmail mektubunuzu getirdiği sırada ben de burada metfun bulunan Sarı Abdullah Efendi'nin kabrini ziyarete gitmiştim. Dönüş yolunda baharın cazip havası beni fazlaca eğlendirdi. Korkarım, 'Hudâ bahçesinin ay yüzlülerinin tuzağına' bir süreliğine düşüverdim. Işığın havayla, suyun toprakla izdivacını seyretmek hayalimi ve fikrimi hayli eğlendirdi. Yol boyunca, "Bu avcıya av olmak ne güzel, bu tuzaklara yakalanmak ne hoş..." diye düşünmekten kendimi alamadım.

Ancak bu seyir, yolda hayli vakit kaybetmeme sebep oldu. Eve döndüğümde vefakâr İsmail elinde mektubunuzla eşikte bekliyordu. Kapı açık olmasına ve girmesi için her zaman müsaade etmiş bulunmama rağmen iki saatten fazla kapıda beklemesi bu gencin yüksek karakterini bana bir kez daha gösterdi.

“Neden kapıda kaldın. Girip, otursaydın.” dediğimde, “Fırsattan istifade, biraz okudum.” diyerek birlikte okuduğumuz eserlerden kendisi için seçip yazdığı bölümlerden oluşan defterini uzattı. Aldığı son hâli görmek için, alıp içine baktım. Her geçen gün dolan defterin bir mücevherat kutusu hüviyetini aldığını gördüm. Doğrusu ben İsmail’in aklının ve kalbinin de öyle olduğu kanaatindeyim.

Güzelim sözlerin, kıymetine uygun düzgün bir hatla yazıldığı defteri kendisine geri verirken “Olsun evladım. Biliyorsun, girmen için sana müsaade var.” dememe karşılık, “Sizin bana emniyet etmeniz, benim emanette emin olmam için en büyük sebep.” cevabını verdi. Sanırım Anadolu mayasının ne kadar kuvvetli olduğunu görmek adına bu genç tek başına yeterli bir örnek teşkil ediyor.

Aziz dostum, bizden esirgenmeyen her türlü lütfe karşı böyle bir emniyet duygusu ile mukabelede bulunmak gerekir düşüncesindeyim. Ziyaretinde bulunma bahtiyarlığına erdiğiniz İlyas Efendi de hakeza öyleydi. Hikmet Bey kardeşimin size naklettiği vakadan iki sene kadar sonra, Şemsipaşa sahilinde gerçekleşen karşılaşmanın bizdeki yeri de pek büyüktür.

İlyas Efendi ile görüştüğümüzden o güne kadar geçen süre içerisinde çıkan “Son Evlat” adlı roman sebebiyle şöhret denilen bela etrafımı iyice sarmış, dostum Hikmet Bey’le dahi nadiren görüşebilir olmuştuk. Romanın getirdiği şöhretle çok ilgilenmesem de, artık dünyada kalıcı bir iz bıraktığıma dâir hissin ben de tam anlamıyla hüküm sürdüğünü anımsıyorum. Kitabın

senaryo haklarını da devretmiş, elime geçen bir miktar para ile Salacak sahilinde deniz gören bir ev tutabilir miyim diye düşünmeye başlamıştım. Bu düşünceler içinde kıymetli dostumu arayarak ev bakma hususunda bana yardımcı olup olamayacağını sormuştum.

O gün baktığımız evler içinde kayda değer bir yer bulamamanın hayal kırıklığı ile sahil yoluna inmiş ve balıkçı barınaklarının karşısındaki çay bahçesinde otururken, çaylarımızın eşliğinde bir nebze hasret gidermiştik. Hikmet kardeşim ayrıntıları daha iyi hatırlayacaktır. Zira o gün üç aylık evli olmanın verdiği büyük tecrübe ile bana, evden önce evi paylaşacak bir hayat arkadaşı bulmanın ehemmiyetinden bahseden bir konuşma yapmıştı. Ben ise o hafta sona ermeden hayatımı birleştireceğim kişiyle tanışacağıma dâir en basit bir bilgiden mahrum, olabildiğince ukala bir eda ile sözde yalnızlığın bir yazar için ne denli besleyici olabileceği hususunda sahte konuşmalarımdan birini yapmıştım.

Dostumla aramızdaki muhabbet bu şekilde devam ederken, çaycıya yiyecek herhangi bir şeyi bulunup bulunmadığını sormuş, ondan sakatat sevip sevmediğimize dâir ayrı bir soruyla karşılık almıştık. Her gün aynı saatte bir ciğercinin uğradığını söyleyen çaycı, hayatta yediği en lezzetli ciğeri onun elinden yediğini belirterek, biraz daha beklersek mutlaka geleceğini söylemişti.

O an Hikmet'le yüz yüze gelmiş, bir kelime bile etme gereği duymadan gelecek kişinin iki sene önce sahilde karşılaştığımız ve henüz ismini bile bilmediğimiz aynı şahıs olup olmadığını merak içinde beklemeye

koyulmuştuk. Çaycının dediği gibi çok geçmeden sahil tarafında omzunda tablası, üstünde yaz kış değişmeyen ceketi, beyaz gömleği ve yeşil takkesiyle ciğerci belirmişti. O sırada beni alıp iki sene önceki karşılaştırmamıza götüren şeyin ne olduğunu daha sonra fark edecektim; İlyas Efendi masamıza yaklaştıkça ortalığı kaplayan keskin menekşe kokusunu.

Hikmet kardeşimin kendine has nezaketi ile "ustacığım, iki ciğer alabilir miyiz" demesine fırsat vermeden, doğrudan yanımıza gelip oturan ciğerci; parlak alnının altını çizen, siyah kaşları ve keskin bakışı ile iki sene önce sahilde karşılaştığımız aynı garip adamdı. "Selamunaleykum, okumuş ağabeyler, görüşmeyeli nasılsınız?" diye sorunca bunun saatini bilmediğimiz ama çok önceden kararlaştırılmış bir randevu olduğunu fark etmiştik.

İlk şaşkınlıkla ancak, "iyiyiz" diyebildiğimi hatırlıyorum. Hikmet; "İyiyiz, biraz yorulduk, nefesleniyoruz" deyince; "yerin üstü yorar, altında dinlenirsiniz inşallah" cevabını vermişti. "İsminizi bağışlar mısınız" diye sorduğumuzda, "Bize İlyas'ı bağışlamışlar, size bağışlanan nedir" demek suretiyle o da bizim ismimizi sorarken; bir yandan da naylon sepetinin içinden bir ekmek alıp eşit olmayan iki parçaya bölüp, her bir parçasını ortasından yararak ciğerleri hazırlamaya koyulmuştu. Hikmet, kendi ismini söyleyip, "ben de İbrahim" deyince, "Hikmet ile İbrahim ezelden kardeştir, kime hikmet verildiyse ona çokça hayır verilmiştir Müşfik Efendi" demiş ve bana içinden ciğerlerin adeta taştığı yarımdan büyükçe bir ekmeği tabak içinde uzatmıştı.

Hemen fark ettiğim, soyadımı ben söylemeden zikretmesiydi. Ve tablasında bana koyduğunun ancak üçte biri kadar bir ciğer kalmıştı, kalan ekmek ise benimkinin ancak yarısı kadardı. Onu da sıyırıp ekmeğin kalan kısmına doldurduktan sonra, biz sormadan; "Herkese nasibi kadar ne eksik, ne de fazla!" diyerek ekmeği Hikmet'e uzatmıştı. Hikmet, kendisine düşen paya razı bir hâl içinde "Elhamdulillah" diyerek uzatılan ekmeği alınca, İlyas Efendi'nin ciddiyet eksik olmayan yüzünde ilk kez bir gülümseme sezmiştik. Sonra sepetin içinde kalan ekmek kırıntılarını avucunda toplayıp, sahil yoluna doğru serptiğini ve bir anda üşüşen güvercinler bütün taneleri silip, süpürünce, "Elhamdulillah, biz emaneti teslim ettik." dediğini hatırlıyorum.

Ardından hemen kalkmaya davranmış, tam gidecekken Hikmet ciğerin parasını uzatmış, o da alıp başı üstünde bir daire şeklinde çevirerek "Aldık, kabul ettik!" demişti. Garip bir şekilde bana dönüp, aldığı paranın miktarına bakmadan "Sen de ver!" demişti. Bu emir karşısında hiç düşünmeden cüzdanımda bulunan en kıymetli banknotu çıkarıp uzattığımı hatırlıyorum. Daha sonra aynı hareketi benim verdiğim paraya da yapıp "Aldık, kabul ettik!" demiş ve ceketinin cebinden çıkardığı bir avuç bozuk parayı, avucumuzun içine bırakmış ve avuçlarımızı sıkıca kapatıp, duyamadığımız bir şeyler mırıldanmıştı.

O sırada Hikmet yine ferasetiyle devreye girmiş, hemen fotoğraf makinesine davranmış ve oradan geçen çaycıya vererek, senin de malumun olan, İlyas Efendiye

ait o tek kare görüntüyü çektirmeye muvaffak olmuştu. Ancak belli ki onu daha fazla tutmamız mümkün değildi. İnce, soğuk ve parlak ellerini sıkarken "Bir daha buluşabilir miyiz?" diye sorduğumda; "İnşallah, inşallah" demiş, sonra tablasını omzuna alıp, "Kuzguncuk da güzeldir. Siz bir yerleşin, biz geliriz inşallah" diyerek yola koyulmuştu. Ancak bir adım attıktan sonra durmuş, bütün vücuduyla dönerek bana yönelmiş; adeta gözlerimi gözlerine hapsedercesine bakmış; "Sahibini bilmeyene cahil, bildirmeyene de zalim denir. Sahibimiz emanetini kabzetme zamanına dek, bizi emanette emin kılsın inşallah!" demişti.

Bugün o sözlerin ve bakışın, hâlen çakıldığı yerde duran gümüş bir çivi gibi ruhumdaki yerini muhafaza ettiğini söyleyebilirim. O gün Hikmet'le birlikte önümüze konan ciğerleri en ufak kırıntısına kadar yediğimizi ve bir kelime dahi konuşmadığımızı hatırlıyorum. "Ev aradığımızı nereden bildi" gibi cümleleri belli ki ikimiz de artık gereksiz görüyorduk. O gün ve o hafta boyunca her ikimizin de çok fazla konuştuğunu sanmıyorum. Gerçi benim için o hafta, hayatımda bunun kadar önemi olan ikinci bir karşılaşmaya daha tanıklık edecekti ama hepsinin başlangıcının bu kısa vakaya dayandığından eminim.

Bu karşılaşmadan sonra kitaplara karşı koyduğum mesafeyi, kendi yazılarıma karşı da koymaya başlamıştım. İlyas Efendi gittikten sonra Salacak sahilinden boğazın sarhoş eden güzelliğini seyrederken; saatlerce yazılarıma atfettiğim gereksiz mana üzerine düşünme imkânım olmuştu. Kendimi muhteşem

bir deniz kıyısında resim yapan bir ressamın, eserini bitirdikten sonra denizi bırakıp kendi resmini seyre dalması gibi hastalıklı bir ruh hâleti içinde görmüştüm. Tuvale vurduğum her fırça darbesi beni asıl okyanustan uzaklaştırıyor, sabit, yapay, anlık ve cansız bir görüntüye hapsediyordu. Asıl fark ettiğim acıklı durum, denize duyduğum aşkı kendi sanatıma harcamakla en büyük ihaneti, içimdeki o engin deniz aşkına ve o arzuyu bana verene karşı yapmış olmamdı. Oysa o arzu bana tek bir şey için verilmişti; "tüm benliğimle denize dalmak"...

İşte böyle aziz dostum. Bir insanın İlyas Efendi gibi, emanette emin olduğunun en kesin işareti, kendisine hakikati aramak için verilen aşkı içi boş heveslere sarf etmediğinin bilinmesi olsa gerektir. Sanırım sizin bana sorduğunuz sorular içinde en birincisi olan; "eski eserlerimle arama neden bu denli mesafe koyduğum"un cevabı da İlyas Efendi ile gerçekleşen bu ikinci görüşmemizde saklıdır. Umarım sizin yazma serüveniniz hakikatle aranıza sonra yıkmak için hayli gayret sarf etmenizi gerektirecek böyle bir duvar örmenize sebep olmaz.

Yine de "Yeni Bir Gün" adlı kitabınızın başarısından dolayı sizi tebrik ederim. Ancak kürekleri çekmeye devam etmenize dâir tembihimi bu mektuptan sonra bir daha hatırlamanızı isterim. Zira nasihatin en talihsiz olanı yanlış anlaşılma bahtsızlığına uğrayanıdır. Hikmet Bey kardeşime hesapsız selam ediyorum.

Kardeşiniz
İbrahim Müşfik

Aziz Üstadım,

Size karşı duyduğum minnettarlık hissi her geçen gün artıyor. Bu minnetimi ifade etmek için son mektubunuzun bende nasıl bir etki yaptığını anlatmak isterim.

Mektubunuzu aldığımda bir yandan elimde "Şölen" kitabınız kanepede uzanmış karıştırıyor, diğer yandan ertesi gün davetli olduğum üniversitede "Yeni Bir Gün" çalışmama dâir nasıl bir konuşma yapacağımı düşünüyordum. Kitabımın girişine koyduğum

gelmekteyiz yüz yüze durmaya,
saklasın diye çekile duran,
–örtüp yüzüne sütresini;
ne varsa dünya günlerinden,
ne varsa sinmiş, yüzlerce insan dirisinden,
yuvarlak, kalın ve kaba etlerinde dağ izleri
"beslen, büyü ve çoğal" adına baş eğdikleri,
üç emir sahiplerinin, düne sindirdiklerinden
ne varsa… –
yüzüne yeni bir gün diye örtüp sütresini

mısralarınızdan hareketle, hayatın anlamı, günlük hayatın bizi içine hapsettiği dünya, genel geçer hayat

anlayışından kurtulabilmek için hayatı hakikat arayışı hesabına verilmiş tek atımlık bir barut olarak kullanma gibi sayısız ukalalıklar içeren bir konuşma metni hazırlamıştım.

Tam hazırladığım metni kendi kendime okuyup, kutsama ile sonlanan bildik yazma ayininin sonuna gelmişken, kapı çalındı. Gelen, elinde gönderdiğiniz son mektup ile aziz dostunuz Hikmet Beyefendi'ydi. Her zamanki gibi mektubunuzu aldığı gibi muhafaza etmiş ve o gün içinde kendisine uğramayınca doğrudan bana getirmişti.

O aziz insanın evime kadar gelişi, bende ister istemez kahvaltı artıkları ve kitap yığınından oluşan masama bir çeki düzen verme telaşına sebep oldu. Bir yandan masayı toplayıp, kanepede oturabilecek bir yer açarken, diğer yandan yazdığım metni Hikmet Bey'e uzatmıştım. O sırada kendileri de sizden gelen mektubu bana verdiler.

Ben içeri geçip çay hazırlamakla meşgul iken dostunuz hazırladığım metni okumuş olacak ki, elimde çay tepsisiyle içeri döndüğümde "kaleminize sağlık" deme gereği duydular. Ve hemen ardından sarf ettiği "Evet efendim!" sözündeki sabırsızlık ifadesi, sanki "Neden mektubu açmakta acele etmiyorsunuz?" şeklinde bir sitayiş manası taşıyordu. Bu sebeple mektubunuzu biraz aceleyle ve özensiz açmam karşısında da paylanmam gecikmedi. Dostunuzun, "Zarf da mazrufunca hürmete layık olsa gerektir Musa Bey oğlum" sözünün bana o günkü nasibim olarak yeterli olduğunu sanıyordum, ancak asıl

tokadın mektubun içinde saklı olduğunu bilmem mümkün değildi.

Mektubunuzu sesli bir şekilde okuyup İlyas Efendi'ye dâir o tatlı hatırayı dinledikten sonra "Nasihatin en talihsiz olanı yanlış anlaşılma bahtsızlığına uğrayanıdır" cümlesiyle birlikte sesimin nasıl birden kısılıp, yüzümün kızardığını daha sonra dostunuz bana tarif ettiler. Açıkçası o an yaşadığım sarsıntıyı fark ettirmemem mümkün olamazdı. Zira o cümlenin hayatım boyunca yediğim en şiddetli şamar olduğunu söyleyebilirim.

Yazdıklarıma mutlak güven üzerine bina ettiğim bir konuşma metnini yeni bitirmiş kendi kendime tekrar ederken, Üstadım kabul ettiğim biricik insandan mektup almış ve kendisinden, "yazmakla, hakikatle arama duvar ördüğümü" belirten bir söz işitmiştim. Üstelik Üstadım, verdiği nasihati zıttıyla anlama bahtsızlığına düştüğümü bana ihtar ediyordu. O anı hatırlarken bile hâlen sarsıldığımı söylesem yalan olmaz.

Şefkatli Üstadım. Sizden gelen bir önceki mektupta yer alan, kürekleri çekmeye devam etmeme dâir tembihinizi, yeni bir güne kavuşmak için kendimle vermem gereken mücadeleyi burada ve şimdi kazanmam gerektiğine dâir iddiama bir teyit değil, devam ettiğim yazarlık oyunuma bir tasdik olarak anlamam şüphesiz affedilmez bir akılsızlık örneğiydi. Ancak sizin yine de benden ümit kesmeyerek tekrar ikaz etmeniz, benim size ve ikazlarınıza ne şiddette ihtiyaç duyduğumun sanırım en açık işaretidir. Keskin ikazlarınız ve yumuşak tembihlerinizin gel gidinde nefsimin hâlden

hâle girdiğini görüp, iratemi bütünüyle teslim etmekten başka bir arzu taşımazken, mısralarınız kulağımda dinmeyen bir çınlama hâlini alıyor..

bir sal
sallanan kızgınlığında bir nehrin
ve salınan ardı sıra bir gölün duruluğunda
incitmeden taşıyan
kırdıran, çekilmeyen küreklerini

Beni doğru olanı bilememe fakirliğimle yüzleştirdikten sonra, onu bulamama acizliği içinde bırakmayan irşadınızı anmamak mümkün mü? İlyas Efendi'nin dilinden "Sahibini bilmeyenin cahil, bildirmeyenin zalim" olacağını ifadeniz, yaşamanın ve yazmanın ancak neye hizmet ederse gaye çapında bir vasıta olma şerefine erişeceğini çok net gösterdi. Bu cümlenizin bugünden sonra yazı masamı aydınlatacak biricik ışık kaynağı olacağını söyleyebilirim.

Ancak mektubunuzu okurken ilk darbeyi yediğim anda yıkılmamı engelleyen Hikmet Bey'in yanımda bulunması ve bahsettiğiniz kendi yazılarınız ile aranıza mesafe koyuşunuzun hikâyesini bana anlatmasıydı.

Çok kuvvetli tesiri altında kaldığınız İlyas Efendi ile gerçekleşen görüşmenizin ardından, aynı haftasonu 'Son Evlat' romanınızdan uyarlanan tiyatro oyununun Üsküdar Musahipzade Celal Sahnesi'ndeki prömiyerine katıldığınızı anlatan Hikmet Bey, merhume eşiniz ile ilk defa o akşam karşılaştığınızı ve hatta Hale Hanım ile gerçekleşen bu tanışmanın, yıllar önce

kaderin Hikmet Bey'in eliyle sizi bu hayatın içinde tutan hamlesinin bir benzeri olduğundan bahsetti.

Son dört beş günü neredeyse hiçbir şey yemeden geçirdikten sonra, o akşam kuvvetli bir baş ağrısıyla oyuna geldiğinizi ve oyun bitene kadar bir kelime bile etmediğinizi, ancak sahne kapanınca insanlarla zoraki selamlaştığınızı nakleden dostunuz, size imzalamanız için kitabınızı uzatan hayranlarınıza karşılık vermedeki isteksizliğinizin bir çeşit kapris olarak algılandığını, hatta uzattığı kitaba yüzüne bile bakmadan kaleminizin ucuyla İ. M. harflerini yazmanıza üzülen bir genç bayanın yaşadığı hayal kırıklığı karşısında, eski bir diplomat olan babasının, eserlerinize ilgi duyan bir okurun layık olduğu davranış tarzının bu olmadığı noktasında sizi sert bir şekilde uyardığını söyledi.

Bu uyarı karşısında genç bayanın, "İbrahim Bey'i dikkatle okuyanlar, eserini ismiyle gölgelemek istemeyeceğini bilir ve bu davranışı takdir ederler. Lütfen kendisini daha fazla rahatsız etmeyelim." diyerek babasını uyardığını ve koluna girerek pederini uzaklaştırmaya çalıştığını, bu sırada olayı izleyen dostunuzun da, "Hanımefendi ne güzel ve öz ifade etti değil mi?" diyerek söylenenleri tasdik etmesine karşılık; "Bu sözleri geçen hafta işitseydim, duygularıma tercüman olunduğunu söyleyebilirdim. Fakat ıstırabımın asıl kaynağını artık biliyorum. Rahatsızlığımın asıl kaynağı yazarlığımın ismim ile gölgelenmesi değil, şahsen kendimin ismimin ve yazarlığımın altında ezilmesidir. Çok şükür bunu artık biliyorum." diyerek, belki de o hafta ilk kez konuştuğunuzu ve bu sözlerle birlikte

çok kısa bir zaman sonra eşiniz olacak Hale Hanım'la ilk tanışıklığınızın gerçekleştiğini anlattı.

Bunları anlatarak acınızı deşmek istemezdim ancak dostunuz Hikmet Bey'in yorumu, bu tanışıklığın, geç kalınmış bir günün ikinci kez tehirine sebep olduğu idi. Dostunuza bu konuda daha fazla bir soru sormam mümkün olmadı, zira dostunuzun insanların hususi hayatları hakkında konuşmama noktasındaki hassasiyetini en iyi siz bilirsiniz. Fakat yarım bıraktığı konuşmasından o akşamın her ikinizin hayatında havada asılı duran taşların yerli yerine oturması adına bir dönüm noktası teşkil ettiğini anladım.

O günden sonra yalnız bir eser kaleme aldığınızdan ve yerleştiğiniz Kuzguncuk'taki evinizde huzurlu bir hayatı tercih ettiğinizden haberdardım fakat o günden sonra İlyas Efendi'yle daha sık görüştüğünüzü, birlikte farklı eserler mütalaa ettiğinizi ve yazdığınız her cümleyi bu görüşmelerden sonra kaydettiğinizi bilebilmem mümkün değildi.

Doğrusu bunları bilmekle yayınlanan son kitabınız "Bir Gariple Yolculuk"ta hissedilen ve onu diğer eserlerinizden farklı kılan tadın kaynağını dâir merakım bir kat daha arttı. Cüretimi bağışlayınız ancak, yaptığınız işler ve yazdığınız kelimeler esnasında size soluk aldırmadan refakat eden ve en nihayetinde sizi yazmaktan alıkoyan mesuliyet duygusuyla birlikteliğinizin de bu tarihe rastladığı kanaatindeyim. Böyle bir mesuliyet duygusu taşımadığı müddetçe de emanette emin bir insan olunamayacağını sizden öğrenmiş bulunuyorum.

O gün mektubunuzu okuyup, Hikmet Bey'le konuştuktan sonra, bu satırları kaleme alıyor olduğum şu dakikalara dek zihnimde yankılanan tek cümle, "Denize çağırmak için denize dalmak gerekir" ifadenizdi. Umarım bu sefer almam gereken nasihate dâir yanlış bir karara varmış değilimdir.

Bu arada dostunuz size güzel bir haberi bildirmemi istedi. Evet, Kuzguncukta oturduğunuz ev nihayet sizin adınıza satın alınmış. Daha da hoş olan, bu evin satın alınmasında kullanılan ödemenin, o evde kaleme aldığınız son kitabınız "Bir Gariple Yolculuk"un teliflerinden karşılanmış olması.

Umarım bu haber İstanbul'a gelmeniz noktasında sizi daha da şevklendirecektir. Zira İlyas Efendi'yle birlikte şenlendirdiğiniz o evin de size karşı iştiyak içinde olduğundan eminim.

Yolunuzu gözleyen
Musa

Aziz Kardeşim Musa,

Burada havalar her geçen gün soğumaya devam ediyor. Yılın ilk karı geçen haftasonu yağdı. Yeniden uyanmak üzere yattıklarını bilsem de, beyaz ve soğuk bir yorganın, bunca canlının üstünü örttüğünü görmek bana her zaman hüzün vermiştir. Kuşların sesini kestiği, meyvelerin gülümsemediği bugünleri takip eden gecelerde sessizlik ve karanlığın soğukla gelen ıssızlığa bürünmesi kış günlerinin bendeki etkisini daha da artırıyor.

Ancak bu sabah aniden açan hava, kışta bir bahar neşesi doğurmadı değil. Sabah namazı için kalktığımda avluda buz tuttuğunu gördüğüm bir tencere suyun üstünde bu öğlen saatlerinde güneşle birlikte çok tatlı bir buhar oluştu. Bu kelimeleri yazarken nefesim ile bu buharın birbirine karışmasını seyrediyorum. Bu anı yaşamak, çocuksu bir mutluluk veriyor bana.

Aziz dostum, hiç görme imkânın oldu mu bilmem, bazı günler sisle inen buharın yerde donduğu olur, sonra günün ilk ışıklarıyla o ince buz yeniden suya döner. Suyun bu farklı hallerini takip etmek de bana her zaman farklı bir haz verir.

Sizinle yazışmaya başlamadan önce içimde biriken buharın buz gibi satırlara dökülmesinden çekiniyordum. Bugün sizdeki muhabbetin sıcaklığıyla bu ifadelerin yeniden su gibi kendi mecrasında akıp gittiğini görmekten ayrı bir haz duyuyorum. Ancak sözün, sukuttan yazıya dönen hâlleri içinde, su gibi bozulmadan kalmasının kolay olmadığını mâlumdur.

Bilirsiniz kelimeler harflere bürünmüş fitnedir. Söz, sükutun ceset giyinmiş dublörüdür. Hayli çalımlı da olsa, ne sükut kadar asil, ne de onun kadar gizemlidir. Dostum, su gibi aziz olmak güzel, ancak konuşurken veya yazarken su gibi aziz kalabilmek için sözün özü ifade etmesi gerekir. Dinlediğim veya okuduğum sözler içinde bende tesirini hâlâ devam ettirenlerin de bu hususiyete sahip olanlar olduğu kanaatindeyim.

Mektubunuzda bahsi geçen ve merakınızı mucip olduğunu fark ettiğim o akşamı diğer akşamlardan farklı kılan da böyle kutlu bir sözün kaynağı ile buluşmamıza vesile olmasındandır. Bu kısa hikâyeyi "Bir Gariple Yolculuk"un "Tanışma" bölümünün sayfaları arasında bulabilirsiniz. Size işaretlediğim o sayfalarla birlikte bendeki ilk baskı nüshalarından birisini hatıra olarak gönderiyorum.

> Tanışma
>
> Yokuştan yukarı henüz birkaç adım atmıştık ki, üstünde paltosu ve yeşil beresiyle ona benzettiğim bir karaltının üst sokağın köşesinden içeri doğru süzüldüğünü görür gibi olmuştuk.

Hızlı adımlarla sokağı dönmemize rağmen, sokakta onu görmemiz mümkün olmamıştı, ancak birkaç adım ilerledikten sonra bir apartman girişinde insanların toplandığını ve bir kısım insanların çıkarken diğer bir kısmının girdiğini görmüştük. Muhtemelen buraya girmiştir diye düşünerek, selam verip içeri doğru dalmıştık.

Bilmediğimiz bir yere girmenin tedirginliğini, içeri adım attığımızda selamımıza içtenlikle cevap veren, bir gencin gülümseyen, aydınlık yüzü giderivermişti. Yabancılığımızı hissettirmemek için hiçbir soru sormadan ayakkabılarımızı çıkarıp içeri girince, sağ taraftan üst katlara doğru çıkan merdivenleri ve sol yanımızda bütün bir katı kaplayan geniş salonu görmüştük.

Bir anda daha önce hiç duymadığım güzel bir ses ile hoş bir kokunun bütün benliğimi sardığını hissetmiş ve hiç düşünmeden salona doğru ilerlemiştim. Etrafı sade kanepelerle çevrili, zemini boydan boya açık kahverengi halıyla kaplı, duvarlarında özlü sözlerin tablo hâlinde asılı bulunduğu bu sade salonda belli ki cemaat hâlinde namaz henüz kılınmış ve tesbihi müteakip kıbleye dönük bir şekilde hazin ve duru bir sesten esma zikri yapılıyordu.

İçeri adım attığımızda ilk işittiğim 'Ya Kahhar Ya Allah, Ya Cebbar Ya Allah' esması olmuştu. Biz kıbleye dönüp oturana kadar tesbihat, 'Ya Gaffar Ya Allah, Ya Fettah ya Allah' zikriyle

tamamlanmış, duaya geçilmişti. Dua ve aşir okunurken, işittiğim isimlerin ruhumu sarsan ve rahatlatan etkisi altında bana burada tanıdık gelen şeyin ne olduğunu düşünüyordum. Bunu ancak daha sonra dışarı çıkıp mekânın üzerimdeki etkisi tamamen silinince fark edebilecektim. Bütün eşyayı bürüyen yumuşak bir hava ve keskin bir menekşe kokusu…

Aşir nihayete ermiş, salonun etrafına dağılan cemaat öndeki bir kanepeye doğru dönerek kimi zeminde kimi koltuklarda sessizce oturmaya başlamıştı. Simaca bizi kapıda karşılayan gence çok benzeyen, üstünde gri ceketi, beyaz gömleği, açık kahverengi takkesiyle cemaatteki herhangi birisinden ne duruşu ne de görünüşü ile ayrışmayan, orta yaşlı, gayet ciddi bir şahıs, önündeki sehpada duran kırmızı ciltli bir kitabı alarak, salat-u selam edip, Besmele çekerek okumaya başlamıştı.

Bu süre içerisinde salondakiler, ne bir soru, ne bir bakış bizi rahatsız etmemişti. Ancak bizim bakışlarımız rahatsız edecek derecede mütecessisti. Her ne kadar olan bitene ayak uydurmakta zorluk çekmiyorsak da, etrafta gezinen bakışlarımız, takkesiz başımız ve üstümüzde bulunan kot pantolonla cemaat içinde hemen fark ediliyor olmalıydık.

Okunanların tamamını o gün için anlamasam da o ânın tadını ve kokusunu hâlâ hissettiğimi söyleyebilirim. Daha sonra onlarca kez oku-

yup yazarken aynı tadı yakalamak için gayret göstereceğim Yunus Aleyhisselam'a dâir bahsi dinlerken balığın karnından çıkan sanki Hz. Yunus değil de bendim. Sohbet bitip, çaylar dağıtıldığında baştan aşağıya terlediğimi fark etmiştim. Öyle ki çoraplarım dahi su içindeydi.

Sanki yıllarca sırtımda taşıdığım büyük bir yükü atıp, bir anda kırk kilo hafiflemiştim. Bütün salon içindekilerle birlikte etrafımda dönüyordu. Sendeleyip, düşmemek için uzun süre oturduğum yerde kımıldamadan öylece kaldığımı hatırlıyorum. Hatta durumu fark eden dostum, çayı elimden alıp, tepsiye koymuştu.

Biz, kitaplar dışında gayet süs mahrumu olan salonu süzmeye devam ederken, çay bardaklarını toplayan ve salonun hemen yanındaki küçük ocağın içine bırakan bir genç, etraftaki kalabalık azalıp, salon birer ikişer boşalmaya başlayınca yanımıza gelerek "Hoş geldiniz abiler, biraz beklerseniz ikinci bardaklar şimdi geliyor." demişti.

Dağılan cemaat ikişerli, üçerli gruplar hâlinde muhabbete devam ederken, yüzünde çiçek bozuğu bulunan bu genç elinde tepsi, salon içinde durmadan dolaşıyor, seri bir şekilde boş bardakları toplayıp, yenilerini dağıtıyordu. Bütün salonu bir kez daha dolaştıktan sonra en son yanımıza gelip bardakları almasını fırsat bilerek, "İlyas Efendi geldi mi?" diye sorduğumda, "Abi ben gelenleri pek ta-

nımam, Maraş'tan yeni geldim. Burada yeniyim. İsterseniz sorayım." deyince, kolundan tutarak oturtmuş, yanımızdan ayrılmasına fırsat vermeden "Bu okunan kitaplardan alabilir miyiz?" diye sormuştum.

Daha sonra isminin Hızır olduğunu öğreneceğimiz Maraşlı genç, "Abi burada satılmaz ama ben size verebilirim." diyerek gömlek cebinde duran küçük bir eseri bana uzatmıştı. O akşam Hızır'dan aldığım eseri kaç kere okuduğumu bilmiyorum fakat eve gidene kadar yol boyunca elimde tuttuğum kitabın arka kapağında yazanlar beynime kazınmış hâlde çıkmıyordu.

"Ahirette seni kurtaracak bir eserin olmadığı takdirde fani dünyada bıraktığın eserlere kıymet verme."

Bu cümleyi tekrar edip dururken, son görüşmemizde O'nun "Sahibini bilmeyenin cahil, bildirmeyenin zalim" olacağına dâir tembihi ile bu sözler üst üste geliyor, ruhum bu cümlelerin elinde evirilip çevrilirken aralarındaki akrabalığı araştırıyordu.

O an onunla ilk karşılaşmamızda tablasının altından çıkardığı Osmanlıca bir eserden okuyup, yanımızdan uzaklaştığı cümleler aklıma gelmişti. Beni tesirinde tutan o cümlelerin kaynağını bulduğumu anlamıştım. O heyecanla elimdeki küçük eserin sayfalarını açtığımda gözüme ilk takılan iki yıl önce duyduğum aynı cümleler olmuştu;

"Hem deme, 'Ben de herkes gibiyim.' Çünkü, herkes sana kabir kapısına kadar arkadaşlık eder. Herkesle musîbette beraber olmak demek olan teselli ise, kabrin öbür tarafında pek esassızdır."

Bir Garیple Yolculuk s. 25-28

Evet, sevgili dostum, o gün, o hafta, o yıl boyunca ve bugün hâlâ elimden bırakmadığım eserler benliğimdeki çalkantıyı gideren ve ruhumun akacağı mecrayı belirleyen biricik kuvvet oldu.

O haftayı aynı eseri tekrar tekrar okuyarak geçirdikten sonra, Hikmet'in dükkânında geri kalan birtakım kitapları daha bulup, perşembe günleri devam edeceğim sohbetler hariç, evden hiç çıkmamacasına o eserleri okuduğumu hatırlıyorum. Okuduğum her bahiste içimdeki bir düğümün çözüldüğünü, ruhumda bir pencerenin açıldığını veya aralandığını hissediyordum. Daha sonra buradaki ikametim boyunca bizzat idrak edeceğim birçok hakikat bana o günlerde hızla belletilmişti diyebilirim.

Hayatımı baştan aşağıya değiştiren iki tanışıklıkla sonlanan o akşamdan sonra gerek Hikmet kardeşimle olan dostluğumuza gerekse de İlyas Efendi ile devam edecek muhabbetimize renk ve tat veren de bu eserlerden süzülen mana olacaktı. Eğer bu süre içinde telif edilen son kitabı diğerlerinden farklı kılan bir hususiyet varsa, bunu gerek Doğancılar'da gerekse de Kuzguncuk'ta katılma bahtiyarlığına erdiğim sohbetlere borçlu bulunduğumu belirtmeliyim.

Sevgili dostum ne garip bir cilvedir ki, bu satırları

yazmak için yazı masasının başına oturmadan önce İsmail'in dün sabah bahçenin girişinde tencereye doldururken döktüğü bir miktar sütün donduğunu ve çitin dışına kıvrılarak uzanan beyaz bir yol çizdiğini gördüm. Ben bu hadiseyi, sizin Kuzguncuk'taki evin satın alındığına dâir verdiğiniz haberle birlikte, benim için İstanbul'a doğru uzanan yolun açılması olarak yorumladım. Bakalım kader tabirimizi ne zaman ve ne surette tasdik edecek.

Dostunuz
İbrahim Müşfik

Muhterem Üstadım,

Sizin kaleminizden hayatınızın en mühim kesitlerini öğrenmek nasıl bir bahtiyarlık. Hayatınızla, yazdıklarınız arasındaki irtibatı keşfetmenin benim için nasıl heyecan verici olduğunu bilemezsiniz. Doğrusu ummadığım bir zenginlikle karşı karşıyayım.

Son mektubunuzu aldığım gün, sizin kitaplarınıza girmeyen yazılarınızı toplamak için dergiye gitmiştim. Sağ olsun Necdet Bey, söz konusu siz olunca yazılarınızın bulunduğu bütün sayıları arşivden bizzat istetti. Hikmet Bey'in bahsettiği ilkyazınızı yayınlandığı dergiyi görmek benim için hayli heyecan vericiydi. Kitaplaşmayan yazılarınızı toplayıp yeni bir eser vücuda getirmek üzere olduğumu bilmenizi isterim.

Necdet Bey, sizinle çok arzu edip gerçekleştirememediği röportajı benim yapmam için çok ısrar etti. "Şimdi olmaz, ancak belki bir gün" diyerek elinden zorlukla kurtulabildim. Dergileri alıp Üsküdar'a Hikmet Bey'in yanına geçtiğimde, dostunuzu güler yüzlü, açık alınlı, yüzünde çiçek bozuğu bulunan benim yaşlarımdaki bir beyefendiye, devamlı önünde duran kitabından bir şeyler okurken buldum. Son cümlesine yetiştiğim Yunus Aleyhisselam'a dâir dersin nihai

cümlesi, "Şüphesiz ben nefsime zulmettim, Sen her türlü kusurdan münezzeh eşi olmayan ilahsın." şeklindeydi.

Ders bitip, selamımı aldıktan sonra, yeni gelen mektubunuzu veren dostunuz, beni Maraş'ta öğretmen olarak görev yapan Hızır adlı misafiriyle tanıştırdılar. Başı eğik, ceketinin düğmesi ilikli, yüzünde hiçbir mimik eseri olmadan, gayet ciddi bir edayla oturup, okunan dersi dinleyen Hızır adlı bu şahıs, mektubu gönderenin siz olduğunuzu öğrendiğinde, yerinden kalkarak bana öyle bir muhabbetle sarıldı ki, kaburgalarımın birbirine geçtiğini hissettim.

Sizden gelen mektubu huzurlarında açarken, Hızır Bey'in benden ve Hikmet Bey'den daha heyecanlı olduğunu söyleyebilirim. İlk gördüğüm andan itibaren samimi, güler yüzlü çehresi içimi ısıtan bu dostunuzla tanışıklığımız çok yeni olmasına rağmen, aramızda birkaç dakika içinde oluşan yakınlığın yirmi yıllık kimi arkadaşlıklarımın ilerisine geçtiğini de ifade etmeliyim.

Öyle ki açtığım mektubu onun yanında sesli bir şekilde okumak noktasında hiçbir tereddüt hissetmedim. Hâlbuki o âna kadar Hızır'la aranızdaki ilişkiye dâir en ufak bir bilgiye sahip değildim. Hızır'la tanışıklığınızı da içeren o akşamı anlatan mektubunuzu okurken böyle bir tevafuk yaşanması elbette tesadüfe verilmesi mümkün olmayan bir vakaydı.

Mektubu okuduktan sonra dostunuz Hikmet Bey, "Sanırım İbrahim dostum, Hızır kardeşimizi tanıtmama ihtiyaç bırakmadı." dediler. Mektubun okunması

bitince aceleyle kalkan Hızır, İlyas Efendi'nin kabrini ziyaret etmek üzere yola çıkarken cebinden çıkardığı iki adet yeşil takkeden eskice olan tekini bana verdiler ve "Bunu, lütfen benden değil İlyas Efendi'den kabul ediniz. İbrahim Efendi'den de biz garipler için dua talep ediniz. Bizim dua üzere olduğumuzu da lütfen bildiriniz." buyurdular. Ben de kendisinden İlyas Efendi'den bizim adımıza himmet talep etmesini rica ettim. Bu arada müsaade isteyip ayrılan dostunuz Hızır'ın sağılmamış bulutlar gibi, garip bir hüznü saklı tutan gözlerine kısa bir müddet bakabildim. Bu satırları yazarken, gözümü kapattığımda hâlen o bir çift göz ile karşı karşıya kalıyor ve ruhumun şiddetle sarsıldığını hissediyorum.

Aziz Üstadım sizin vesilenizle az çok tanıdığım bu güzel insanların her birisinin ruhumda ayrı bir iz bıraktığını, üstüme hepsinden farklı bir koku sindiğini hissediyorum. Sizden bir haber aldığımda veya Hikmet Bey'in sahaf dükkânına uğradığımda ne kadar sıkılmış, daralmış olsam da, ferahlayıp, rahatlıyorum. Ancak bu durum hayatın içine karışır karışmaz çabucak düğümlenen bir hâle bırakıyor yerini. Bu öyle sık tekrarlanan bir durum oldu ki hangi akşam sahaf dükkânına uğramadan eve gitsem, o eski kabz hâline sıkışıp kalmaktan korkuyorum. Bu durum içinde iken Rabbime, beni benden kurtarmasını dilemekten başka dua edemiyorum.

Mektubunuz geldiği gün, Hızır çıktıktan sonra, dükkâna gelen liseli bir genç dünya atlası sordu. Dostunuz gelen genci baştan aşağıya süzdükten

sonra, yandaki kitapçıdan bir atlas alarak çocuğa verdi. Hiçbir kâr elde etmediği bu alışverişin sonunda bu çocuğun sırtını sıvazlayıp gönderirken ayakta durup, arkasından bakarak bir şeyler mırıldandığını görebildim. Merak edip, bu ilginin sebebini sorduğumda ise; "Aşı yapıyoruz, evladım." diye cevap verdiler.

Bu manevi aşılamayı seyretmek bana, ortaokul sıralarında okula giderken dükkânının önünden geçtiğim Terzi Ömer Amca'yı hatırlattı. Zihin açıklığı olsun diye dua ederek dükkânına uğrayan çocuklara lokum ikram eden bu tatlı amca, her lokum tanesini itinayla silkerek ağzımıza kendi elleriyle verirken, bir yandan da bazı kelimeler mırıldanırdı. Kim bilir bugün sizi tanıma bahtiyarlığına eriştiysem, bu yüce talihte Terzi Ömer Amca'nın lokumlarıyla kanımıza karışan duanın da tesiri vardır diye düşünüyorum.

Hikmet Bey aşıyı yaptıktan sonra tekrar masasına oturarak, "şimdi en tatlı sudan içelim" diyerek kısa bir aşir okudular. Dostunuzun hüzünlü sesiyle birlikte İlahi kelam mushafın içinden ruhumuza akıp giderken, dükkândaki canlı cansız her varlığa ayetlerin kokusunun sindiğini hissedebiliyordum. Hatta öyle ki, içeride yankılanan her bir kelimenin kalbimde bir nabız gibi attığını ve bu nabza canlı cansız bütün eşyanın ortak olduğunu hissediyordum. O zaman bu dükkânın havasının bana yumuşak, eşyaların dost görünmesindeki sırrı bir nebze anladığımı sanıyorum. Hatta Üsküdar semtinin tamamında tattığım bu anne kucağı sıcaklığının arkasında, eşyanın özüne işleyen böyle bir aşı olduğunu söyleyebilirim.

Aşiri dinleyip, bunları düşünürken mushafı kapatan Hikmet Bey, "Aziz dostum İbrahim Bey'in dediği gibi; buz suyun donmuş, kalıba girmiş hâlidir. Yazı ise sözün. Okununca ısınıp, çözülüverir buzlar. Zaten her su yeniden çözülsün diye kalıba yerleştirilir. Mesele çözenin buzu hangi bardakta erittiğidir" diyerek, nerede okuduğumu hatırlayamadığım bir sözünüzü naklettiler. Bu cümlelerle birlikte, sizde tesirini devam ettiren sözlerin ancak özü dillendirenler olduğuna dâir ifadenizi anlamakla kalmadım, aynı zamanda muhatap olduğunuz sözlerden bu denli yüksek istifadeye nasıl muvaffak olduğunuza dâir kafamdaki bütün sorulara da cevap bulmuş oldum.

O günün akşamı Hikmet Bey'le birlikte Kuzguncuk'taki evi görmeye gittik. O akşam Kuzguncuk'ta geçirdiğimiz iki saat boyunca Hikmet Bey'in bu evde geçen günlere dâir hatıralarını yer yer gülümseyerek, yer yer gözleri nemlenerek anlatmasına şahit oldum. Doğrusu anlattığı hatıraların kıymeti bir tarafa, evin her köşesinde geçen hadiseleri naklederken dostunuzun kâh o odanın kapısına dokunuşunu kâh duvarlarını okşayışını seyretmek gerçekten görülmesi gereken bir manzaraydı.

Hikmet Bey'i dinledikten sonra o günlerde o evde yapılan sohbetlere iştirak edememekten dolayı hayli hayıflansam da, Hale Hanım'ın pişirdiği çöreklerin tadını, yaz günlerinde balkonda esen rüzgârın serinliğini, İlyas Efendi'nin aniden gelişiyle odaya yayılan kokuyu uzaktan uzağa duyduğumu söyleyebilirim. Özellikle dostunuzun, kayınpederiniz Savaş Bey'in

annesi Mukaddes Hanım'la birlikte Kuzguncuğa geldikleri günü gülmekten anlatamayışı, o günlerin Hikmet Bey'in zihninde en ince ayrıntısına dek canlı olduğunun şahidiydi.

Evliliğinize kerhen razı olduğunu ve tanıştığınız ilk günden itibaren aranızdaki mesafeyi korumaktan da öte açmaya çalıştığını öğrendiğim kayınpederinizin, nikahınızı takip eden ilk hafta evinize yaptığı mecburi ziyarette, kapının girişinde ayakkabısını çıkarmakla başlayan ve güzide kızını, sobalı küçük bir evde bulaşık yıkarken bulmakla devam eden hayretinin, sizi içeride İlyas Efendi'nin arkasında namaz kılarken görmesiyle nasıl bir feverana dönüştüğünü, buna karşı İlyas Efendi'nin namazdaki kıraatinden, yaptırdığı tesbihattan ve ettiği duadan hayli etkilenen annesi Mukaddes Hanım'ın bu tepkisinden dolayı oğlunu nasıl payladığını anlatan Hikmet Bey dostunuz; hanımefendinin "Bu muhterem zatın istifade edebileceğimiz eserleri var mı evladım?" sorusuna karşılık, kapı girişindeki tablayı göstererek, "Kendileri ciğer satmakla iştigal etmekteler." diye cevap verişini ve bunun ardından diplomat emeklisi Savaş Bey'in yüzünün aldığı rengi anlatırken, gözlerinden yaş gelene kadar güldüler.

Aynı günün akşamı, misafirleri uğurladıktan sonra ayrılan İlyas Efendi'nin, kapıda çamurlu bıraktığı ayakkabılarını Hale Hanım'ın eliyle tamamen temizlenmiş bir şekilde bulması üzerine; "Kış günü bahar çiçeği bulanların kıymetini daha ziyade bilmesi gerekir." şeklinde size tembihte bulunduğunu

ve Hale Hanım'a "Cenâb-ı Kerim, evinizi Cennet'e numune, sizi de asıl yurda teşrifatçı eylesin." diye dua ettiklerini nakleden Hikmet Bey'in hüzünle yaşaran gözlerini görmek, o günlerin, yaşayanlar için nasıl bir mana ifade ettiğini anlatan dupduru örneklerden biriydi.

Hale Hanım'ın sizi, dostlarınızı, hayallerinizi, hedeflerinizi Hikmet Bey'den de öte sahiplenmiş olması beni şaşırtmasa da, ben de ciddi bir hayranlık uyandırdığını söylemeliyim. Geniş imkânlar içinde yetişmiş genç bir bayanın henüz bir haftalık evli iken, evine gelen bir misafirin ayakkabısını temizleyecek kadar alçakgönüllü bir şekilde eşini her şeyiyle sahiplenmesi karşısında ruhumun eridiğini ifade etmek isterim.

Hayranlığa varan hayretimi fark eden Hikmet Bey, muhterem eşiniz hususunda kendisinin benzer şekilde bir şaşkınlık yaşadığını, ancak din adamlarını insanların imkânlarıyla geçinen asalaklar olarak gören babasına rağmen Hale Hanım'ın İlyas Efendi'nin kıymetini herkesten daha çabuk kavrayan hassas bir fıtrata sahip olduğunu belirttiler. Hatta İlyas Efendi'nin evinize geldiği ilk gün kendisine verdiği tesbihatı bir vakit bile aksatmadan yaptığını ve kutsal bir emanet gibi, zarif bir kılıf içinde devamlı yanında taşıdığı bu hediyeyi baba evinde unuttuğu bir akşam, yatsı namazından sonra sizinle birlikte Beykoz'a geri dönmek suretiyle onu aldığını ve ancak okuduktan sonra rahata erebildiğini bana naklettiler. Yine bir gün alaycı bir tavırla "Sizin

ciğerci bugünlerde etrafta görünmüyor!" diye zevzeklik eden mahalle bakkalından bir daha alışveriş yapmaması gibi eşinize dâir birçok farklı hatırayı dostunuzdan dinleme imkânım oldu.

Aziz Üstadım ne diyebilirim; sizi ve dostlarınızı daha yakın tanıdıkça, bugün şu kirlenmiş ruhum ve yorgun zihnimle değil, çocukluğumu yaşadığım saf hâlimle karşınızda bulunmayı nasıl isterdim bir bilseniz. Bugün, geçmişe ait ağırlıkları üstünde taşıyan bir hamal gibi değil, İsmail gibi fıtratı bozulmamış bir sütçü olarak karşınızda bulunmayı ne kadar arzu ederdim. Bütün bu sözlerle nefsimden şikâyetçi olurken, inşallah kaderimden razı olmadığım manası çıkmaz ümidindeyim.

Sizin vesilenizle tanıdığım insanlar bir yana, tanıyamamaktan dolayı kendimi talihsiz saydığım İlyas Efendi ve Hale Hanım gibi yüce ruhlar dahi benliğimi tamir eden birer mimar vazifesini görüyorlar. Ben, hiç şahsi yakınlığa sahip olamadığım ve göremediğim hâlde bu yüce ruhlara karşı hasret duyarken sizin gibi ince bir ruhun nasıl bir hüznü yudumladığını hayal dahi edemiyorum. Bu satırlarla sizi yeniden böyle bir hüzne ortak etmediğimi umarım.

Utanarak ve sıkılarak da olsa, dergiden Necdet Bey'in sizinle röportaj yapmak hususundaki ısrarlı taleplerini bir kez daha hatırlatmak mecburiyetindeyim. Bu konudaki ısrarını ne kadar kulak ardı etsem veya bizzat reddetsem de, en sonunda net bir 'hayır' diyebilmek için size bu isteklerini iletmeye söz verdim. İnşallah bu talebi iletmekle, sizin gösterdiğiniz

yakınlıktan istifade ettiğim intibaını uyandırmış olmam. Zira sizin yakınlığınızın benim için ifade ettiği mananın, dünya ve içindeki her şeyden çok öte olduğunu bildiğiniz zannındayım.

Sütle çizilen o pak yolun bir an önce sizi bize ulaştırması ve bu kışla birlikte asıl kış olan sizden uzaklığımızın sonlanması temennisiyle…

Kıymetsiz talebeniz
Musa

Gayretli kardeşim Musa,

Hikmet Bey kardeşimden naklettiğin her bir hatıra, ulvi bir gurbeti aramak için geldiğim bu şirin beldede bana yalnızlığımı bir kez daha hatırlatıyor. Gerçi, günlük yürüyüşlerim esnasında benden dost yüzlerini esirgemeyen her bir ağaç ve küçük hayvan yalnızlığımı paylaşsalar da, onlarla sürdürdüğüm bu muhabbet ve arkadaşlık ancak Rahman ve Rahim olan asıl Dost'a duyduğum kavuşma arzumu tazelendiriyor.

Buraya geldiğim ilk günlerde kendim gibi etrafımdaki bütün yaratıkların da hüzün için de ağlayan yetimler olduğu zannında idim. Dünyada en değer verdiğim iki insandan ayrılığın verdiği hüznü, yorgun düşene kadar yaptığım çok uzun yürüyüşlerle atmaya çalışıyor, bir adım daha atamayacak hâle geldiğim vakit bazen bir ağaç altında, bazen bir dere kenarında uyuyakalıyordum. Eve girdiğimde, halim kaldıysa 'mushaf'ı elime alıyor, ilk satırında yine hıçkırıklara boğuluyor, O'nun şefkatinden gayrı hiçbir şey düşünmemeye çalışarak kıbleye doğru dönerek saatlerce oturup, öylece bekliyordum.

Gündüz yürüyüşleri ve gece yakarışları içinde yuvarlanırken, büyük tesellinin kapısının yine küçük bir tevafukla aralandığını gördüm. Bir gün dolaşmaktan hayli yorulmuş, dere kenarına terliklerimi yıkamak için indiğim sırada, aynı yere geçen hafta da geldiğimi ve çamur olan dere kenarına bakıp, ruhen sıkıldığımı hatırladım. Ancak şimdi geldiğim yerde çamur olan bütün o zeminin, daha önce hiç görmediğim eflatun renkte, küçük küçük, harika çiçeklerle bezendiğini fark etmiştim.

Bütün dere kenarı boyunca bu renklilik devam ediyordu. O an, ölmek ile toprağa giren her renk ve kavimden insanın yeni baharı bekleyen tohumlar gibi olduğunu fark ettim. Hatta yorgun bedenimden bağımsız, ızdırap içindeki ruhumun bir an önce o bahara kavuşmak için bu eskimiş yuvası olan bedeninden kanatlanmaya çalıştığını hissettim. Ruhum bu çile ve ızdırap diyarından uzaklaşıp rahat ve ıstırahat yurdu olan öbür âleme geçmek isterken nefsimin ”Hayır” diye bağırdığını işitiyordum.

Daha da ötesi yorgunluk içinde, gözümü kapattığım birkaç saniye içinde dünyanın yüzünü büyük bir insan tarlası şeklinde görür gibi oldum. Sanki birkaç dakika sonra bütün ruhlar ahiretin rahmi olan kabirlerinden fışkırmakla yeni bir sabaha uyanmayı beklemekteydiler. Gözümü açsam, sanki bu dünyadan göçmüş geçmiş nesilleri görecekmişim gibi hissettim.

Bu müşahedemi o sıralar yeni muhabbet etmeye başladığım İsmail’e de anlatmış, onun da tasdikini almıştım. Sonra ona bir şeyler anlatabilmek arzusuyla,

daha önce pek çok kez okuduğum kitaplardan bir şeyler okumaya çalıştığımı hatırlıyorum.

Ancak bu sefer elime aldığım kitabın satırları adeta benimle konuşuyordu. İlyas Efendi vasıtasıyla tanıştığım ve çok şey öğrendiğimi zannettiğim o eserlerle sanki ilk kez tanışmışçasına farklı bir heyecan hissediyordum. Öyle ki, bırak İsmail'i, Kırkağaç'ta bulunduğumu dahi unutmuştum. Sanki bütün zaman ve zemin dürülüp, küçülmüş ve ben hepsinin üstünden geçmiş, seyrediyordum. İşte o gün, en kıymetli satırların dahi ancak hayatla ödenen bir tecrübenin neticesinde muhataplarına asıl vereceklerini teslim ettiklerini yaşayarak öğrendim.

İsmail'le daha sonra defalarca beraber mütalaa ettiğimiz, o bahisleri pek kıymetli validesi vefat edince tekrar okuduk ve o gün bana bu bahsi ilk kez okumuş gibi olduğunu, hatta ilk kez gerçekten anladığını söyledi. Bu görüşmemizden sonra İsmail'in kendisi için yazdığı o satırları ezberlemek derecesinde okuduğunu gördüm ve insanın bir ilaca sarılmasının, ancak o tedaviye ne kadar ihtiyaç hissettiğiyle alakalı olduğunu bir kez daha idrak etmiş oldum. Ve rüya gören birisinin, rüyada olduğunu fark etmesiyle, uyanması arasındaki temel farkı öğrenmiş oldum.

Evet sevgili kardeşim, 'farkındalık' durumu, güzel bir rüyada olduğunu bilen birisinin ancak acısını artırabilir, fakat bizim meselemiz olan 'uyanıklık' ise insanı bütün acılarından azade eden bir hâlin neticesidir. Bu yüzden senin ve değerli dostumun anlattıklarınızla bana geçmiş günleri hatırlatıyor olmanız her

ne kadar özlemimi tazelendirse de, bu durumdan bir acı hissediyor değilim. Belki tek korkum, bu dünyanın yüzünde durmak için sarf ettiğim sabrın bir şikâyet kıvamına gelmesidir. Elbette hüküm, sahibimiz olan biricik Zât'a aittir.

Hale ile İlyas Efendi'yi aynı gün bu dünyadan almak ile hayatla aramda sökmeye muktedir olmadığım ilmikleri kesip atan kadere karşı durmak şöyle dursun, ona fikrimi karıştırmayı dahi edepsizlik sayarım. Ancak insanın hisleri her zaman fikrinin hükmü altına girmiyor. Bu yüzden ellerimi sevdiklerim için açtığımda, onların hayalime gelen simâlarıyla teselli bulurken korku içermeyen bir hüzünden azade olduğumu söyleyemem.

Bana yeryüzü, gökyüzü ve içindeki her şeyden daha çok sevdirilmiş olan Hale Hanım'ın gayet yüksek seciyeleri hakkında herhangi bir söz söylemeye muktedir değilim, lakin pek farklı hayatlar sürüyor olsak da, bu nadide bahar çiçeğini yetiştiren bahçıvanlar olan muhterem pederi Savaş Bey ile babaannesi Mukaddes Hanım'ın da her türlü yüksek takdiri hak ettiği kanaatindeyim. Sizin zihninizde de bu muhterem insanlar hakkında herhangi bir tortunun bulunmamasını dilerim.

Aziz kardeşim, bana derginin röportaj taleplerini iletiyorsun, ancak bu talebe müspet cevap verebilmem için, Necdet Bey'in tanıdığını zannettiği İbrahim Müşfik'ten almayı umduğu cevapları, benden alamaması durumunda derginin sayfalarını hâlâ böyle bir röportaja açık tutup tutmayacağını bilmem gerekir.

Aziz dostum, tahmin ederim, kesin bir ret cevabı beklerken böyle bir karşılık almak sizi de şaşırtmış olmalı. Ne diyebilirim, mağara müddetimizin dolduğunu umarım. Bu muhabbeti Kuzguncuk'taki evin balkonunda devam ettirmek temennisiyle, Sahibi Hakiki'ye emanet olunuz.

İbrahim Müşfik

Muhterem Üstadım,

Her mektubunuz size kavuşmaya dâir arzumuzu bir kez daha kamçılıyor. Hikmet Bey, evi şimdiden hazırlamaya başladı. Bu haftasonu evin boyası tamamlanmış olacak. Sanırım burada duran birkaç parça eşyanız da gelecek haftaya kadar nakledilmiş olur.

Geçen gün Hikmet Bey'le dükkânda otururken "Son Evlat" adlı eserinizi film yapan, Nuri Sedef adlı beyefendi geldi. Kısa bir selamlaşmadan sonra "Bir Gariple Yolculuk" kitabınızı on üç bölümlük bir dizi olarak çekmek istediklerini bildirdiler. Hikmet Bey de size sormam için benden rica ettiler. Müsaade etmeniz hâlinde gelecek birkaç ay içerisinde projeye başlamak istiyorlar.

Bu işlerle uğraşan pek çok şahsın aksine Nuri Bey, bende kıymet bilir bir insan intibaı uyandırdı. Eserlerinize ilgisi kadar, eserleriniz hakkında bilgisi de beni heyecanlandırdı. Bütün eserlerinizi okuduğu gibi, sizin hakkınızda yazdığım eseri dahi okuduğunu gördüm. Fazlasıyla şaşırdım.

Muhabbetimiz esnasında Kırkağaç'ta sürdürdüğünüz hayattan bahsedildikçe, İstanbul hayatınızın son

döneminden farklı kesitler taşıyan "Bir Gariple Yolculuk" eserinizin devamında asıl filme çekilmesi gerekenin Kırkağaç günleriniz olduğu, ortak bir kanaat olarak belirdi. Böyle bir talebe ne denli soğuk bakacağınızı bilsem de, son röportaj isteğimize şartlı da olsa 'evet' demeniz beni bir nebze umutlandırıyor. Ne olur, bunun boş bir umut olduğunu söylemeyin. Bugün için olmasa da, gelecek adına böyle bir ihtimalin olmasını çok arzularım.

Ayrıca Nuri Bey'e yakında gelebileceğinizi ima etmemiz, onu hayli mutlu etti. Dizinin ilk bölümünün çekilip, yayınlanacağı günlerde burada olmanızın çok hoş olacağını belirttiler. Ancak Hikmet Bey böyle bir ihtimalin söz konusu dahi olmayacağını söyleyerek, muhtemel bir tanıtım isteğine karşı kapıyı bugünden sizin adınıza kapattı.

Yapımcınız Nuri Bey, Hikmet Bey'in bu tavrı üzerine, "Bir Gariple Yolculuk" eserinizi filme çekmek fikrinin kendisini on senedir meşgul ettiğini ancak bir önceki filmin prömiyeri akşamında meydana gelen trajik hadise sebebiyle size bunu teklif edemediğini, nihayet bugün eserinizi daha iyi yansıtacağını düşündüğü dizi teklifini yapmaya cesaret bulduğunu ve sizin içinde bulunacağınız herhangi bir tanıtım gayretinin içinde de kesinlikle bulunmayacaklarını belirttiler.

Bunun üzerine Hikmet Bey, o pek trajik hadisenin yanı sıra sizin bugünkü durumunuz ve hassasiyetleriniz itibariyle de böyle bir medyatik vakanın içinde bulunmak istemeyebileceğinizi ifade ettiler. Ben de

son mektubunuzda röportaj talebine açık kapı bırakan satırları okumak suretiyle, bu talebi doğrudan size iletip, cevabı sizden beklememizin en doğru tavır olacağını Hikmet Bey'e söyledim. Sağ olsun gerek dostunuz gerekse de Nuri Bey bu düşüncemi destekleyerek, teklifi bir rica suretinde size sunma görevini bana bıraktılar. Bu satırlarla birlikte bu görevi yerine getirdiğimi umarım.

Cüretimi bağışlayınız ancak, o günkü konuşmanın samimi havasından, gidişinizin "Son Evlat"ın gösteriminin ardından olması gibi, gelişinizin de "Bir Gariple Yolculuk"un çekimini takip etmesinin güzel bir rastlantı olacağı kanaati herkeste oluştu. Ve yine eğer cüretkârlık olarak görmezseniz, kabul etmeniz durumunda eserinizin senaryoya çevrilmesi aşamasında elimden gelen gayreti göstereceğimi de ifade etmek isterim.

Aziz Efendim, bütün bu konuşmalar devam ederken, içeriye elinde küçük sarı bir bavulla Hızır girdi. Maraş'a dönmeden önce bize selam vermek için uğrayan Hızır, kendi hattıyla kaleme aldığı bir "Sekine" duasıyla birlikte selamlarını size iletmek üzere bana teslim ettiler. (Zarfın içinde bu mektupla birlikte o nadide emaneti de göndermiş oluyorum.)

Farklı bir konu açmak üzere Hızır'a, İlyas Efendi'nin kabrini ziyareti hususunda soru sormaya hazırlanırken, kendisi Kuzguncuk günlerinden bahisle, kitaplardan ezberlediği birçok meselenin esasını oradaki sohbetler sayesinde anlayabildiğini, "Bir Gariple Yolculuk" eserinizin de o günlerin havasını yansıtan biricik kaynak olduğunu ve İlyas Efendi'nin ruhunun

da böyle bir eserin umuma mal olmasından memnuniyet duyacağını ifade ettiler.

Nuri Bey, konudan habersiz, tanımadığı bir kişinin meseleye bu derece vakıf bir şekilde konuşmasına hayret etse de, Hikmet Bey her zamanki sukuneti içerisinde "Sizin İlyas Efendi'ninkinden gayrı bir kanaate sahip olmayacağınızı biliriz evladım. Musa kardeşimizin de bu kanaati İbrahim Efendi'ye aynıyla intikal ettireceğinden emin olabilirsiniz." buyurdular. Mektubun içine koyduğum 'sekine' duası ile birlikte, Hızır'ın bu kanaatini de naklederek vazifemi hakkıyla yerine getirdiğimi umarım.

Bu kısa ama kıymetli sohbeti müteakip Hızır'ı Maraş'a gitmek üzere Nuri Bey'in arabasıyla otobüs terminaline bıraktık. Yol boyunca elindeki küçük sarı bavul kadar sessiz ve hareketsiz bir şekilde arka koltukta oturan Hızır'ı süzen ve çeşitli sorularla onu konuşturmaya çalışan Nuri Bey, gayet kısa cevaplar dışında bu emeline ulaşamadı. Misafirimizi yolcu ettikten sonra birlikte Üsküdar'a dönerken, kendilerine Hızır hakkındaki kanaatlerini sordum.

"Kardeşim bu kadar olmaz, bir insan ancak bu kadar benzer. İlyas Efendi'yi yalnız bir kere gördüm ancak, bu zatın onun gençliği olduğuna yemin edebilirim. Sanki ölmemiş de, gençleşmiş mübarek. Oturma, kalkma, konuşma, susma, hepsi bire bir aynı.

On üç yıl oluyor. Gözümün önünden gitmiş değil, Kuzguncuktaki evde İbrahim Bey'e 'Son Evlat'ın yapılacak çekimleri hakkında bilgi veriyordum. Kapı çaldı ve merhume Hale Hanım, Hikmet Bey'le birlikte İlyas

Efendi isimli bir zatı içeri aldı. İbrahim Bey bir anda ayağa fırlayarak, kapıya doğru koştu. Baktım ince yüzlü, başı hafif eğik, gözleri bakılamayacak derecede parlak, nurani bir zat. Yaşlı diyeceğim, ancak hareketleri gayet dinç. Çok az bir müddet yanlarında oturdum ancak her hâli hafızama kazınmış durumda.

İbrahim Bey çekilecek filmden bahsedince 'Hayırlı olsun, bize de dünya gözüyle görmek inşallah nasip olur.' demişti. Bir de 'Hayırlı işlerin muzır mânileri çok olur, size dua edeceğim.' diyerek bizi cesaretlendirmişti. Gerçekten de o sırada mâli bir açmazımız vardı, ertesi gün beklenmedik bir şekilde İbrahim Bey'in zengin bir okurunun kefil olmasıyla halolmuştu. Biz nasıl olduğunu anlamadık ama İbrahim Bey, 'Dua dilekçesi kabul olmuş anlaşılan.' diyerek İlyas Efendi'nin himmetiyle meselenin hallolduğunu bize bildirmişti. Tabi biz o zaman yine de pek bir şey anlamamıştık. Yani, yardımından dolayı o zengin şahsa minnettar olmaya devam etmiştik.

Ama her neyse, ben bu Hızır'ın İlyas Efendi'nin kopyası olduğuna yemin edebilirim. Azizim benzeri değil, aynısının genci..." diyerek ancak birisini tanıma bahtiyarlığına erişebildiğim iki nurani şahısın benzerliğine dâir kanaatlerini yol boyunca uzun uzun paylaştılar. Nuri Bey'in bu hararetli anlatımı, yeryüzünde boşluğun bulunmadığı, her giden güzel insanın yerinin başka bir güzel şahsiyetle dolduğu fikrini bana ilham etti.

Dostunuzun dükkânına dönüp, Hikmet Bey'e Nuri Bey'in bu iki şahsın benzerliği hususundaki hayretinden bahsettiğimde; "Aslında şaşılacak bir şey yok, kişi

sevdiğine benzemek ister, ruh da su gibi girdiği kalıbın rengini ve şeklini alır. Ancak mühim olan tadını ve kokusunu almaktır. Hızır kardeşimde her ikisi de görünüyor. Rabbim nasibini artırsın inşallah." buyurdular. Dostunuzun bu sözleri zihnimdeki boş bir haneyi daha doldururken, benim adıma dostlarınızla geçirdiğim pek istifadeli bir gün daha geride kalmış oldu.

Bütün bunların yanı sıra Necdet Bey'in, sahip olduğunuz çekinceleri ortadan kaldırmak için röportajı yapmayı bana teklif ettiğini söylemeliyim. Ayrıca derginin sayfalarının yazmak hususunda size her zaman açık olduğunu bir kez daha belirttiler. Eğer bu röportaj gerçekleşirse İsmail'le de bir görüşme yapmak arzusundayım. Sizin Kırkağaç hayatınızın tek şahidi olan İsmail'le orada yapacağımız bir sohbetin, geçen on bir yılı anlamak noktasında bana ve okurlarınıza ciddi anlamda yardımcı olacağını düşünüyorum.

Her iki hususta da müspet cevaplarınızı hararetle gözlüyorum.

Not:

Geçen mektubunuzdaki nazik ikazınızdan sonra Hikmet'le birlikte muhterem kayınpederiniz Savaş Bey ve annesi Mukaddes Hanım'ı Beykoz'daki evlerinde ziyaret etmek niyetindeyiz. Haftasonu bu niyetimizi gerçekleştirebileceğimizi tahmin ediyorum.

Aciz talebeniz
Musa

Kıymetli kardeşim Musa,

Burada görmeni en çok isteyeceğim şeylerden birisi de arka bahçeye çıkıldığı zaman insanı karşılayan ihtiyar çınar ağacıdır. İnsanlar içinde kırklar, yediler, üçler gibi seçkinler bulunduğu gibi, varlığın her çeşidinde dahi kendi türünün iftihar vesilesi olan bir takım hususi fertlerin var olduğuna kâniyim. Belki yeryüzüne kök salmış, kırk mümtaz ağaçtan birisi de bu heybetli ağaçtır.

Beni bu düşünceye sevk eden ve bende bu ağaca karşı sevgiden öte bir hürmet hissi uyandıran, sabah vakti kuşların zikir için onun dallarına gösterdiği umumi teveccühtür. Bir sabah özellikle dikkat ettiğimde her bir dalının boş kalmayacak şekilde doldurulduğunu ve yüzlerce dil ile tesbih eden haşmetli bir melek gibi farklı kuşlardan müteşekkil büyük bir koro ile dallarını göğe doğru uzatarak, biz günahkârlar adına Rabbine niyazda bulunduğunu görür gibi oldum.

O sabah ben de günlük virdimi alıp dışarı çıktım ve sırtımı dayayarak, onu ve üstündeki masum mahlukâtı şefaatçi yapar bir niyetle, Rahmeti bütün varlığı kuşatan Rabbime yalvardım. O an aynı toprağa kök salan yeryüzündeki bütün ağaçların bir insanın sinir

uçları gibi tek bir vücut olduğunu hissettim ve ancak o zaman şu yaşlı dünyada bir olan Rabbe el kaldıran insanların da tek bir şahsiyeti vücuda getirdikleri hakikatini bir parça zevk edebildim. Ve bu hakikati biz insanlığa bildiren Rabbin Elçilerine karşı sonsuz bir minnettarlık hissettim.

Aziz kardeşim, virdimi bitirip, bu hisler içinde başımı göğe kaldırdığımda muhterem refikim olan bu çınar ağacının dallarının aldığı bin bir türlü şekil, hayretimi celb etti. Şüphesiz 'olmak', 'hayat, ruh ve şuur sahibi bulunmak' kıymetini takdir etmekten aciz bulunduğumuz muhteşem hediyelerdir. Ancak Rahim olan Rabbimizin bizi biz olarak yaratması ve hayatın içinde sonsuz ihtimallerin çatallaştığı noktalarda yalnız birini bizim tercihimiz üzerine var kılması, insana nasıl bir iltifattır ifade etmekten bütün bütün acizim.

Ben de hayat ağacımın şu aldığı şekil üzerinden aşağıya doğru baktığım zaman tesadüf veya rastlantıya verilebilecek küçük bir kıvrım dahi göremiyorum. Eğer dönüşüm, buraya gelişim gibi bana ait kasıt ve iradenin haricinde bir kısım hadislere tevafuk edecekse bana düşen kendi rolümü doğruca yerine getirmek olacaktır.

Nuri Bey'in nazik teklifine gelince, talip olup ardına düşülmeyen mevzular gelip insanı bulduğunda ona uymanın değil, ondan kaçmanın bir irade göstergesi olduğunu anlamış bulunmaktayım. Zira böyle bir durumda bir şey yapmamayı tercih etmekle, insanın yokluğa dâir çok net hükümlere imza attığını gördüm.

İlyas Efendi ile bir gün Sirkeci'den Üsküdar İskelesine doğru yürürken bir fakirin önünden birkaç adım geçtik. O sırada ellerini ceplerine atıp yokladılar, sonra hızla dönüp avuçlarına doldurdukları bozuk paraları fakirin ellerine boşalttılar. Ne kendisinin ne de fakirin avucunda ne kadar para olduğunu bildiğini sanmıyorum. Geri dönüp, bize doğru yürürken bir cümle fısıldadığını işittim. "Erteleyenler helak oldu."

Sonra uzun süre bu mesele üzerine düşündüm ve anladım ki, Kerim olan Rabbin ikramını paylaşmamak büyük bir nankörlüktür ama bu nankörlükten daha büyüğü, Rahim olan Rabbin ikramını paylaşması için insanın kalbine bıraktığı "şefkat" duygusundan yüz çevirmesidir.

İnsana her türlü nimeti veren O olduğu gibi, sahip olduklarını paylaşma arzusunu kalbine koyan dahi O'dur. Bütün bunlara rağmen ihtiyaç sahibinin önünden öylece geçen birinin görünüşte kötü bir şey yaptığına hükmedilemez. Ancak bütün kalplerin biricik sahibi olan Zât, insanın ne çok şey yapmış olduğunu bilendir. Zira o an insan "vermemeyi" tam anlamıyla yapmıştır, hem de kalbine konan "şefkat" hissine rağmen. Bu yüzden "erteleyenler helak olur". Çünkü başka bir zaman, çok daha büyük imkânlara sahip olsa da, aynı insan, kalbine misafir olarak konan o şefkat hissini yerinde bulamayabilir.

İşte bu yüzden sevgili kardeşim, bir şey yapmamak bazen en büyük tercihtir. İnsana düşen, kaderin su serptiği yolu dikkatle takip edip, rahmetin taliplisi olmaktır. Ve her insan ancak kendisine verilenden

sorumludur. Bu sebeple beni, size cevabi mektuplar yazmaya sevk eden "mesuliyet duygusu"ndan geri kalan hayatımda azade olmam mümkün görünmüyor.

Sizden ricam, gerek Nuri Bey'e, gerekse de Necdet Bey'e nazik tekliflerini kabul ettiğimi bildiriniz. Senaryo hususunda göstereceğiniz gayretten dolayı da şimdiden size müteşekkirim. Şüphesiz "Her hayır O'nun elindedir" ve "Rabbin iki eli de sağdır."

Not:

Hızır kardeşimin pek kıymetli hediyesini aldık. Kalemi de kendi gibi parlak kardeşimizin ruhumuzda sükunet hâsıl eden bu hediyesini onun adına İsmail'e teslim ettik. Pak bir kalemden çıkan bu evradın, pak bir dil ile okunmasının, biz gittikten sonra da bu topraklarda umumi bir berekete vesile olacağı ümidindeyiz.

Kardeşiniz
İbrahim Müşfik

Karanlık yolumu aydınlatan, Aziz Üstad'ım;

Sizden aldığım her bir mektubun benim için ne ehemmiyette olduğunu ve size kavuşma beklentisinin ne denli dayanılmaz bir hâl aldığını ifade etmekten sıkılıyorum. Ancak, kalan birkaç parça eşyanızı Kuzguncuk'taki evin salonuna yerleştirdiğimiz sırada, kendisine okuduğum son mektubunuzun her cümlesinin dostunuz Hikmet Bey'i nasıl hasretle ağlattığını da belirtmeden geçemeyeceğim.

Bu mektupla birlikte, hayatta rastlantıya rastlanamayacağına dâir pek kuvvetli bir ders aldıktan ve kadere teslimin ne şekilde olması gerektiğini anladıktan sonra, Nuri Bey'e dizi teklifini kabul ettiğinizi ve Necdet Bey'e röportajı yapmamızın mümkün olduğunu bildirdim. Her ikisi de memnuniyetlerini dile getirdiler.

Yapımla alakalı olarak, siz buraya gelene kadar gerekli hazırlıkların tamamlanacağını tahmin ediyorum. Ayrıca senaryo hususunda şahsıma duyduğunuz itimadın boş çıkmaması için dualarınızı bekliyorum. Bu hususta önüme çıkan zorluklara dâir size danışmam gereken birtakım meseleler olacaktır. Sormam gerekecek teferruatlı sorulardan dolayı şimdiden özürlerimi kabul ediniz.

Son mektubunuzdan çıkardığım dersler, kendi hayatımda bazı kararları almamda da belirleyici oldu. Nilgün'le yaptığımız röportajın yayınlanmasından sonra 'Yeni Bir Gün' kitabım hakkında gelen pek çok konuşma, imza, söyleşi gibi teklifleri geri çevirmekteydim. En son olarak Nilgün'ün bir televizyon kanalında başladığı yeni kitap programına yaptığı davetini reddetmemden dolayı, kendisiyle ciddi şekilde tartıştık. Daha doğrusu o, bu tavrımı kendime mistik bir hava vermeye uğraşmak ve sizi taklit etmeye çalışmak şeklinde yorumlayarak, bana hayli kızdı ve çıkıştı. Ben de bu yargılamalarının hiçbirine cevap vermeyip, onu dinlemeyi tercih ettim. Sanırım bu durum onu daha çok kızdırmış olacak ki; "Bırak bu bilgece havaları, çok ukala duruyor!" şeklinde bir tavır sergileyerek yanımdan uzaklaştı. En çok korktuğum bu tip bir algılanma karşısında doğrusu ne yapacağımı da pek bilemedim.

Derdimin kendimle olduğuna dâir yapacağım bir konuşmanın durumu daha da içinden çıkılmaz hâle sokacağından korktuğum için susmayı tercih ettim. O an, orta son sınıfta okurken fen dersinde bütünlemeye kaldığım bir sene sonunda babamın "Okumak istemiyorsan, seni okuldan alalım!" serzenişine karşı susuşumu, "Zaten, benim tercihim değildi!" diyemeyişimi hatırladım. Benzer bir çaresizlik içinde oturduğum koltukta uzun süre öylece kaldım.

Sizden gelen son mektuptan, insanın hayatında "eylemsizlik eylemi"ni tercih etmesi durumunda bile bunun şuurlu bir tavır olması gerektiğini anlıyorum. Ayrıca dünyaya karşı tavrımda "kendime rağmen" bir

mesafe almamın imkânsız olduğunu her geçen gün daha iyi fark ediyorum. Okumak, yazmak, sohbet etmek veya duada bulunmak gibi benliğimdeki düğümleri çözen faaliyetlerden birisiyle meşgul olmadığım zamanlar, 'kendimle olan meselelerimi' aşmada hiçbir mesafe kat edemediğim gibi, onların daha da çözülmez bir hâl aldığını görüyorum ve mutlak sükutun, 'bilmek' değil 'öğrenmek' basamağında duran biz insanlara yaramadığını ve yakışmadığını fark ediyorum.

Geçen hafta içerisinde dostunuzla birlikte muhterem kayınpederinizin Savaş Bey'in Beykoz'daki mütevazı konaklarına misafir olduğumuzda bu hakikati bir parça daha yakından görmem mümkün oldu. Bu ziyaretin benim için hayli farklı bir tecrübe olduğunu söyleyebilirim.

Yolda Hikmet Bey'den öğrendiğim kadarıyla; eşini, kızı Hale'nin doğumu esnasında kaybeden ve bütün hayatını işine ve kızına adayan Savaş Bey, çok sevdiği Haleciğini büyütüp, okuttuktan sonra sizinle evlenmesine rıza göstermek zorunda kalınca hayatla arasına mesafeler koymaya başlamış. Hiç beklemediği bir anda biricik evladını kaybettiğinde ise hayata bütünüyle küsmüş ve erken bir emeklilik kararı almak zorunda kalmış. Hayatının son döneminde bakıma muhtaç olan Mukaddes Hanım da, torununu kaybetmenin verdiği acı bir yana, oğlunun bu ıstırap veren yıkılışına şahit olmak durumunda kalmıştı.

Beykoz'a gidip, Savaş Bey ve ailesinin elli yılı aşkın bir süredir oturdukları sarı konağın kapısını çaldığımızda, Hikmet Bey'in kesintisiz hâli olan sabır ve

nezaketin nice paslı kilitleri açabilecek bir anahtar olduğunu bir kez daha görmüş oldum. Titreten soğukta, on dakikadan fazla bir süre konağın kapısında bekledikten sonra, karşısındaki bakkaldan, evde olduklarına dâir aldığımız teyid ile son bir kez daha kapıya yöneldiğimizde, ayakta durmakta zorlandığı belli olan bir hanımefendinin eski tahta kapıyı açmış ve yaslanmış bir şekilde bize doğru baktığını gördük.

Her hâlinden bu zamanlarda pek eseri kalmamış bir asaletin nadir temsilcilerinden olduğu anlaşılan bu hanımefendinin, başının üst kısmına itinayla yerleştirilmiş örtüsünden daha beyaz olan saçları, seksenli yaşlarının pek uzakta olmadığını gösteriyordu. Muhatabına layık olduğu lisan ile seslenmekte mahir olan Hikmet Bey, yanımızda getirdiğimiz badem ezmelerini kapının hemen önünde duran konsolun üstüne bıraktıktan sonra; "Mukaddes Hanımcığım rahatsız etmek istemezdik, lakin Savaş Bey'le sizin iyi sıhhatte olup olmadığınızı sormak için uğramıştık" diyerek arz-ı hâl ettiler.

Bu sözlere nazik olduğu kadar samimi bir üslupta cevap veren Mukaddes Hanım, "Ne rahatsızlığı Hikmet Bey oğlum, bizi mahcup ediyorsunuz. Bakıcının izin günü, benim de merdivenlerden inmem vakit alıyor, bu sebeple geciktim." diyerek bizleri içeriye davet ettiler. Evin ferah girişinde tanıştırılma bahtiyarlığına eriştiğim bu hanımefendiye Hikmet Bey, bir beyefendiye yakışır hassasiyet içerisinde oğlu Savaş Bey'in sıhhatini sordular.

Mukaddes Hanım ise şikayet eseri içermeyen kırık bir ses tonuyla, "Bildiğiniz üzere Hikmet Bey oğlum.

Bildiğiniz üzere" diyerek, bize üst kata doğru çıkan merdivenleri gösterdiler.

Merdivenleri çıkma süresi içerisinde gerçekleşen uzunca sohbetten, Savaş Bey'in trajik kazadan sonra on bir senedir bulunduğu sokağın dışına neredeyse hiç çıkmadığını, en büyük faaliyeti olan sahildeki çay bahçesinde kahvaltı yapma âdetini de son iki senedir pek nadiren gerçekleştirdiğini, hatta son aylarda konaktan dışarı çıkmak şöyle dursun, aşağı kata bile neredeyse inmediğini öğrenmiş oldum. Evin boğazı gören yukarı salonunda yer alan yeşil renkli kadife bir koltuk ile yatak odası arasında gündüz ve gece nöbetlerini geçiren bu eski diplomatın pek uzun süren bu son suskunluğu sebebiyle konuşma yeteneğini kaybedip kaybetmediğinden ciddi şekilde endişe edildiğini anladım.

Dışarı çıkmadığı gibi, zaman içerisinde televizyon, gazete gibi alışkanlıklardan da kopan, nadir olmak şartıyla bulunduğu salonda radyodan sanat musikisi dinlenmesine itiraz etmeyen Savaş Bey'in son aylarda kas erimesi hastalığıyla karşı karşıya olduğunu muhterem validesinin titreyen seslerinden öğrendiğimizde, kendisini teselli etmek üzere söyleyebileceğimiz fazlaca bir söz de kalmamıştı.

Yukarıya çıkıp, boğazı gören pencerenin diğer köşesine geçerek kendisine selam verdiğimizde başını hafifçe çevirerek, göz ucuyla bize bakan Savaş Bey, dudağını büküp, gözünü kapayıp açmak suretiyle selamımızı aldılar ve yeniden sabit bir bakışla gözlerini boğaza doğru çevirdiler. Üzerinde hayli kalın bir robdöşambr ve aynı renkteki terlikler ile adeta bütünleşmiş görünen

altmış yaşlarındaki bu ihtiyar adamın, ifadesi hiç değişmeyen yüzünün günlük tıraşında olması, ilk anda dikkatleri çeken özelliğiydi. Hayattan bu denli kopmuş bir kimliğin, benliğiyle kurduğu bu kuvvetli ilişki, önünde duran sehpadaki iki kitabın altı çizilerek okunduğunu fark etmemle de teyit edilmişti.

Oturmamızla birlikte hiçbir cevap beklemeden sohbete başlayan Hikmet Bey, bendenizi Savaş Bey'e tanıtıp, sizin selamınızı iletirken, kendilerini sıhhatte gördüğümüz için sevindiğimizi bildiren nazik cümleler kurmakta ve durumu bulunduğu vahametinden daha normal göstermeye gayret göstermekteydi. Ancak bütün bu içtenlikli gayretlere rağmen, Mukaddes Hanım'ın ikramı olan sıcak kahveleri yudumlarken boğazı seyredişine ortak olduğumuz bu eski diplomatın yüzünde, her çizgisine sinen kuvvetli bir acı ve ümitsizlik dışında herhangi bir ifade yakalamak mümkün olmuyordu. Ta ki kalkmak için müsaade isteyen Hikmet Bey'in son söz olarak "Allah'a emanet olunuz" demesiyle birlikte, o soğuk çehrede acı bir gülümseme belireceği âna kadar.

Kendisine mi yoksa bize mi yönelik olduğunu bilemeyeceğimiz bu acı gülümseme, önünde duran sehpaya uzanıp, kitabını eline alıncaya kadar devam etmişti. Biz o sırada Mukaddes Hanım'a aşağıya tekrar inmemesi için ısrarla ricada bulunarak merdivenleri adımlayıp dışarı çıkmaya çalışıyorduk.

Ancak Hikmet Bey'e soracağı birkaç meselesi olduğunu söyleyerek bize refakat eden Mukaddes Hanım, uzunca süren merdiven sohbetine, konağın hayli yakınında olan İlyas Efendi'nin makamını gösterdiği için

dostunuza teşekkür etmekle başladı. Karacaahmet'te yatan torunu Hale Hanım'la birlikte her cuma günü İlyas Efendi'yi de ziyaret ettiğini ve bu ziyaretleri sırasında ettiği dualarla birlikte on beş sene önce kendisinden aldığı evradı okuyup ruhlarına hediye ettiğini anlattı. Ayrıca son ziyareti esnasında İlyas Bey'e çok benzeyen, genç bir beyefendiyi kabrin başında dua ederken gördüğünü ve hâlinden çok etkilendiği bu şahıs genç olmasa ve yüzünde bir alamet bulunmasa İlyas Efendi'nin kendi kabri başında durduğuna yemin edebileceğini hararetli bir dille anlattılar. Hatta o günden sonra yaptığı duasına tanımadığı bu genci de ortak ettiğini ifade ettiler.

Kendisine Hızır kardeşimizden bahsetmemizin bu husustaki heyecanını bir nebze teskin ettiğini umuyorum. Ancak sizden sormamızı istediği bir rüya tabiri oldu.

Geçen sabah vakti, günlük dualarını okuduğu sırada uyuyakaldığını ve rüyasında konağın girişinde torunu Hale Hanım'ı tedirgin bir surette sizi beklerken gördüğünü, ne için tedirgin olduğunu sorduğunda ise; üst katta pederinin yanında çay içmek için sizi beklediğini, çaydan sonra pederiyle yola çıkacaklarını, ancak geciktiğiniz için endişelendiğini söylediğini, bunun üzerine torununu teselli etmek için, biraz sonra geleceğinize dâir kendisine telkinde bulunduğunu ve rüyasında kapının tokmağına vurulmasıyla sıkıntılı bir şekilde uyandığını anlattı.

Ayrıca henüz o rüyanın tesirinde, uyku ile uyanıklık arasında kıbleye dönmüş elinde dua kitabıyla otururken, salonda tebessüm eden bir gencin kendisine

doğru yaklaştığını gördüğünü ve dua kitabının içinden daha önce hiç okumadığı bir sayfayı çevirerek ona gösterdiğini ve "Bunu da okuyunuz ve oğlunuza hediye ediniz!" diyerek okunacak yeri kendisine işaret ettiğini anlattılar. Ve o Hikmet Bey'e o duanın hangisi olduğunu bilip bilmediğini sordular.

Hikmet Bey, merdiven boyunca ve kapı ağzında devam eden bu sohbet esnasında gayet ciddi ve samimi bir tavır içinde hanımefendiyi dinlerken, endişeye mahal bir durum olmadığını, müsterih olması gerektiğini ve bütün anlattıklarını da size bir mektup vasıtasıyla aktaracağımızı gayet nazik bir üslup içinde ifade ettiler. Daha sonra İlyas Efendi'nin Mukaddes Hanım'a hediye ettiği dua kitabını eline alan Hikmet Bey, besmele çekmek suretiyle eseri açtılar ve kendilerine 'Sekine' duasını göstererek "Buna devamınız münasiptir!" dediler. Açılan sayfayı görünce gözleri parlayan Hanımefendi, "İşte bu dua, Hikmet Bey oğlum!", diyerek dostunuzun boynuna sarıldılar. Bu pek nazik ve ölçülü hanımefendiden beklenmeyecek derecede sıcak davranış karşısında Hikmet Bey, ancak "estağfirullah efendim" demek ve yüzü kızarmak suretiyle karşılık verebildiler.

Konaktan ayrılıp, arabaya bindiğimizde ise dostunuzun yüzünün pek düşünceli bir hâl aldığını gördüm. Bu daha önce, sizin döneceğinize dâir hiçbir belirtinin ufukta görülmediği günlerde dostunuzun yüzünde görmeye alışık olduğum ifadeydi. Arabayı kaplayan derin sessizliği bozmaya, Kuzguncuk'a doğru yaklaştığımızda, eve uğrayıp uğramayacağımızı sormak bahanesiyle cesaret edebildim.

Hikmet Bey; "Musa oğlum, bazen dükkana birileri gelir kafası, gönlü hafif dumanlı gibidir, güzel sözlerden okur, bir sarılır, iki muhabbet ederiz inşallah o sis duman silinir gider. Fakat bazen de birisi gelir sanki dört tarafı kapalı karanlık bir hücrededir. Biz yine de vazifemizi yapar sohbet ederiz, aşir okuruz, ardından dua eder, bir sadaka veririz, mümkünse dostlarımızdan birisiyle tanışmasına vesile oluruz, kısmeti varsa karanlık hanesine bir pencere açılır, biz de seviniriz.

Bazısı da vardır sanki zifiri karanlık bir kuyuda gibidir. Bağırsan da sesini işittirmen mümkün olmaz. Bunlar öyle karanlık kuyulardır ki insan içine bakmaya bile korkabilir. Bu, adı ümitsizlik olan mutlak hüzün kuyusudur. İçine düşenin çıkması mümkün değildir. İnsanı bu kuyuya düşüren ise, sevdikleri ile birlikte kendisini içine alacak olan ölümün, yokluk olduğu düşüncesidir. Bu düşünce ölümün kendisinden de daha dehşetlidir.

Üzerinde yaşadığımız şu şehir gibi yüzlercesini mezaristana boşaltan ölüm hakikatinin şu hayattan elbette istediği bir şey var. Ancak istenilen bizim ondan korkmamız veya ümitsizliğe düşmemiz değil, onu sevdiklerimize kavuşacağımız biricik kavuşma kapısı olarak görmemiz, hatta onu sevmemizdir.

Fakat bütün bunlar ne derece anlatılabilir şeylerdir bilemiyorum. Kuyunun dibinde, başını eğmiş, bir de gözünü yummuş bir adama ışık nasıl tarif edilebilir.

Netice itibariyle herkesin dünyası kendi zanlarıyla örülü... Seni yaratanı şefkatli, hikmetli ve adil tanımak ya da haşa gaddar, düşüncesiz ve zalim bilmek.

Bütün mesele bu noktada düğümlü." diyerek, kendisinden işitmeye alışık olmadığım uzunlukta bir değerlendirmede bulundular.

Hikmet Bey bu sözleri sarf ederken, ben de haddim olmayarak, Hale Hanım'ın bu dünya sahnesinden çekilmesinin, iki ayrı seveni üzerinde nasıl bu kadar farklı tesirler uyandırdığına dâir düşünceler içindeydim. Kader, eşinizi bu dünyadan alırken sizi ve pederi Savaş Bey'i dünyanın iki ayrı kıyısına doğru sürüklemiş, birinizi o takdirin Sahibine yaklaştırırken, diğerini O'ndan olabildiğince uzaklaştırmıştı. Doğrusu inanç ve ümidin, biz insanlar için hava ve su kadar kıymetli iki hediye olduğunu ancak o an bütün şiddetiyle hissedebilmiştim.

Bu garip tecelliye dâir düşünmeye devam ederken, size ait şu mısraların dilime dolandığını fark ettim.

toprak, oysa ne yakın bize,
uzansak, alnımız değse,
dünyanın saçaklarından,
alsa gayzını nârın,
bir sayha ile melekler ilinden geçen atlının nefesi...
budur, Secde.

O günden sonra, hepimiz için bir gün geleceği kesin olan ecel meleğinden önce, kaderimin beni sizinle buluşturması için dua ediyorum. Sizden tek dileğim aynı duada bu aciz talebenize ortak olmanızdır.

Musa Sadık

Sadık kardeşim Musa;

Hikmet kardeşimle birlikte muhterem kayınpederim ve annesini ziyaretiniz, kardeşliğinizin ne denli paha biçilmez olduğunu bir kez daha gösterdi. Bana ait bir hukuku benim bedelime sizlerin yerine getiriyor olmanızı, aramızdaki münasebetin dostluktan öte bir kıymette olduğunun en açık işareti olarak görüyorum.

Dün sabah su almak için gittiğim dereden dönerken İsmail'i her zamanki saatinde, bahçe kapısında beni beklerken buldum. Yakın zaman içinde İstanbul'a gidecek olduğumu söylemiş olmamın, onda bir nebze kırıklığa sebep olacağını tahmin etmiştim; ancak İsmail bu zannımda yanıldığımı bana gösterdi. Hatta böyle bir fikre kapılma ihtimalimi düşünerek, İstanbul'a dönmemin pek çok hayra vesile olabileceğini ve hiç gitmemişim gibi bu kulübeye her gün uğrayıp bahçedeki çiçeklere bakacağını, onlarla birlikte takip ettiğimiz kitapları ve duaları okumaya devam edeceklerini ifade ederek beni teselli etmeye çalıştı.

Bu durum İsmail ile aramızdaki münasebetin dostluk ve kardeşlikten öte bir hoca talebe ilişkisi olduğunu gösterdiği gibi, beni de ruhen pek ağır bir yükten

kurtardı. Zira, bir hoca için talebesiyle hakikat arasında kaldırması gereken en zor ve en son perde kendisidir. Benim ancak İlyas Efendi'nin dünya denilen bu gurbet ülkesinden göç etmesiyle varabildiğim eşiğe, İsmail'in bu yola girişte basmış olduğunu görmek, tam anlamıyla ferahlamama sebep oldu. Saf bir vicdana sahip olmanın, pek çok zorlu eşiği farkına varmadan hızlıca geçmeye vesile olduğunu bir kez daha görmüş oldum.

Bu metin duruşuna rağmen İsmail'in kalbinde kırgınlık içermeyen bir hüznün yer etmesi ihtimaline binaen; "Vekil bırakılanın yol arkadaşı olamayacağını; yol arkadaşı olanın ise vekil bırakılamayacağını" ona hatırlattım. Bu noktadan sonra, ben de mektuplarınızı İsmail'le paylaşmakta bir beis görmüyorum. Zaten uzun zamandır dualarda olduğu gibi, hakikate dâir eserleri okurken veya yazarken de sizleri, Hikmet kardeşim, İsmail ve Hızır'la birlikte aynı sohbet meclisi içinde hayal ediyor ve birlikteliğiniz sayesinde kendimi bahtiyar biliyordum. Son mektubunuzu kendisine okuduğum esnada, "sanki şu an buradalar" demesinden de, bu hisde İsmail'in bana ortak olduğunu anladım.

Aziz kardeşim, Hale Hanım'ın ve İlyas Efendi'nin birbirini takip eden günler içinde bu dünyadan alınmaları, kalbimin bu dünya ile kurduğu son bağları da koparan manevi bir ameliyat vazifesi görmüştü. Her ne kadar ben bunu hayli geç anlamış olsam da, ilk andan itibaren sabır ve tevekkül yağdırması için Sahibime yalvarmaktan dur olmadığımı söyleyebilirim. Zira

O'ndan gelene rıza üzerine kalabilmek için, yine O'na yalvarmaktan başka bir vesileye sahip değildim.

Bu zor günlerde; doğru olanı bilmekle, yapabilmek arasındaki uçurumun ancak mutlak teslimiyetle doldurulabileceğini öğrenmiş oldum. Teslimiyet denilen bu sükûnet hâlinin, kalbin ağlamalarına karşı bir merhem olarak hediye edildiğini ise ancak şimdi anlıyorum. Eğer o hazin ağlamalar olmasaydı hiçbir zaman böyle bir merheme kavuşamayacağımın da bugün farkına varıyorum. Bu sebeple böyle bir şifadan mahrum kalanları kınamak değil, ancak onlar için duada bulunmakla mesul olduğumu hissediyorum.

Kıymetli kardeşim hüznü giyen ve korkuyla örtünen kişi her ikisinden de emniyete kavuşur. Bastığı toprağın neden batmadığına, esen rüzgârın neden yakmadığına, hücrelerinin neden dağılıp dökülmediğine hayret eden kişi hakikatin tesellisine en yakın olandır. Zira, hakiki emniyet ve mutlak ümit kendisinden ve çevresinden beklentisi kalmayanlara bahşedilen bir lütuftur. Dünyada sayılı bir vakte değin uzanmış gölgeler olan biz insanlar için bu lütuftan daha büyük bir nimet olmadığı gibi, bu nimete erenler arasında da bu imtihanı vermeyen kimse yoktur.

Bu yüzden insanın yürüyeceği yola çıkmadan lambasını tutuşturacağı kıvılcımı, sönmeyen bir ateşten ya da sönmeyen bir ateşten tutuşturmuş bir başka lamba sahibinden alması gerekir. Niyeti halis olanlar, derinin ovulduğu gibi ovulur, ekinin dövüldüğü gibi dövülür ama bir gün mutlaka bu ışık kaynağına kavuşturulurlar. Ancak niyeti pak, nazarı temiz

olmayanlar bu aydınlık kaynaklarıyla buluşamazlar. Onların nasibi ancak bir gölgeden başka bir gölgeye kovulmaktır.

Bir gün İlyas Efendi ile Üsküdar sahilinde yürürken, yavrusunu tutunduğu daldan gagasıyla aşağıya iten bir anne kuşu göstererek bana; "Bu kuşun yavrusuna karşı merhametsiz olduğu söylenebilir mi?" diye sormuş ve kısa bir suskunluktan sonra, sorusunu yine kendisi şöyle cevaplamıştı; "Bir gün annesinden daha yükseklere de uçabilir, ancak önce bu daldan aşağı düşmeyi öğrenmeli."

Benim için kaderin içinde saklı duran, tutunduğum daldan düşme vakti gelip çattığında, doğrusu ne düştüğüm dalın yüksekliğinden, ne de bu düşüşün sonlanabileceğinden haberdar değildim. Kalbî çalkantılar içinde devam eden bu iniş ve çıkış müddeti, İstanbul'dan ayrılıp Kırkağaç'a geldiğim aylardan sonra da devam etmişti. Bazı vakit haftalarca eve girmeden dağlarda gezindiğim oluyor, bazı vakitlerdeyse günlerce evin bahçesine dahi çıkamıyordum.

Aklımı teskin edip, ruhuma teselli vermek için çıktığım gezintilerde her baktığım şey bana ağlayan çehresini gösteriyor, varlık sayfalarının hep kapanan yüzlerini seyrediyordum. Bir gün önce kokladığım bir çiçeğin ertesi gün dalının kırıldığını görmek bütün dünyamı alt üst edebiliyor; kulübenin karşısında ince sesini dinleyip, cılız kanat çırpışlarını şahit olduğum zayıf bir kuşun bir sabah donmuş bedeniyle karşılaşmak bir hafta boyunca kendime gelmeme engel olabiliyordu.

Ayın karanlık yüzüyle tanıştığım bugünlerde beni karanlığa düşmekten koruyan, her an her şey için yakarış hâlinde bulunmaktı. Ancak bu durum bile çalkalanan ruhumu belirli bir karara getirmeye yetmiyordu. Eli yanan bir insanın elini soğuk suyun içine sokması gibi, ancak geçici bir ferahlama hissi duyabiliyordum. Ne zaman elimi sudan çıkarsam canımın eskisinden daha çok yanacağını biliyordum. Sanki bütün hayat sahipleri her an ölüyor, bütün bütün yokluğa yuvarlanmaktan onları ancak incecik bir ip alıkoyuyordu. O ip ise her an kopabilir ve bütün varlık bir anda yokluğa yuvarlanabilirdi.

Var olan hiçbir şeyin yokluğa gitmediği, hakiki sahiplerinin daimi huzuruna alındıklarına dâir okuduğum, öğrendiğim onlarca delile tutunmaya çalışıyor, ancak bu delillerin kaynağı olan hakikatlere ulaşamadığım için ellerim havada adeta boşlukta asılı kalıyordum. Bu mutlak korku ve hüzün hâli içinde kendimi ve bütün varlığı her an karanlığa yuvarlanabilir zavallı varlıklar şeklinde görürken, "Sen öleceksin onlar da ölecekler." hakikatinin celalli oltasına takıldığımın farkında değildim.

Evet, "aydınlığın en yakın olduğu vakit karanlığın en kesif olduğu andı" ve "aydınlığın kıymeti ancak karanlık sayesinde bilinebilirdi" ancak "ya bu karanlıktan çıkamazsam", bu endişe bütün ruhumu sarmıştı. Peki, aynı duruma daha önce düşen kimse olmamış mıydı? Düşmüşlerse kurtulabilmişler miydi? Kurtulmuşlarsa hangi yolu takip etmişlerdi? Bu düşünceler hücum ettiğinde İlyas Efendi'yle birlikte okuduğumuz

hakikatli satırlar aklıma geliyor, o cümlelerin diliyle; "*Ey bu yerlerin Hakimi! Senin bahtına düştüm. Sana dehalet ediyorum ve sana hizmetkârım ve senin rızanı istiyorum ve seni arıyorum*" diyerek yalvarıyor, ruhumun ateşini dindirmeye çalışıyordum.

O an, tanıştığımız ilk günlerde İlyas Efendi'yle aramızda geçen bir hadise hatırıma geldi. Yolda yürürken küçük bir kedi yavrusuna ait olduğunu tahmin ettiğim bir leşle karşılaşmıştık, ben gözümü çevirince; "Tabloda yalnız sevdiğin renklere bakarsan bütün resmi göremezsin ve ifade ettiği manayı asla bilemezsin" demişti. Ben de dönüp dikkatlice baktığımda, tanınamaz hâle gelmiş olan kediciğin etrafını kurtçuklar, karıncalar ve böceklerden oluşan bir sürü küçük hayvancığın sardığını görmüştüm. "Şimdi ne görüyorsun" diye sorduğunda, "Bizim için kokan bir leş, onlar için bir ziyafet" cevabını vermiştim. O da bana; "Evet doğru ama ikisi de zandan ibaret" buyurmuş ve "En yüksek kemal, bütün zanlardan kurtulmaktır." diye eklemişti.

Günlerce bu hadiseye dâir düşünmüş ve şöyle bir fikre varmıştım: "Zanlardan kurtulmadıkça, hakikate ulaşmak mümkün değil." O zaman uzun bir cehd ve gayret dönemine girmiş; açlık, uyumama ve konuşmama dönemi olan o günlerde zanlarımdan her geçen gün sıyrıldığıma dâir daha büyük bir zanna kapılmıştım. Hakikatin kıyısına doğru yol aldığımı sanıyordum ancak uyanıklık zannettiğim durumun rüya içinde daha derin bir rüya olduğunu bilmem mümkün değildi. Ta ki o ayrılık günü gelip çatıncaya kadar.

Kader, gözümün önündeki perdeleri kendi eliyle bir anda çekip alınca, ışığın kör eden renksizliğinde her şeyi el yordamıyla yeniden tanımak zorunda kaldım. Şimdi dönüp baktığımda, İlyas Efendi'nin o günkü sözünden aldığım ders tamamıyla değişmiş bulunuyor: "Hakikati tecrübe etmedikçe, zanlardan kurtulmak mümkün değil."

Bu tecrübeden sonra, Kırkağaç'ta gurbet içinde gurbet yaşadığım günlerde, her vakit tekrar ettiğimiz "nimet verilenlerin yoluna iletilme" duasının ne kadar büyük ve vazgeçilmez bir talep olduğunu anlamış oldum. O alacakaranlık vakitlerde, ne zaman kendimi karanlıklar içine düşmüş hissetsem yolun başında bulunan Elçiyi (Allah'ın salat ve selamı onun üzerine olsun) bir adım önümde görür gibi oluyor; adımımı onun bastığı yere atıyor, elimi onu uzattığına uzatıyor, yüzünü nereye döndüyse ben de oraya yöneliyordum. Bu durum bendeki bütün emniyetsizlik hislerini alıp götürüyordu. Ona uyduğum anda, onun ulaştığı ve bizlere haber verdiği sonsuzluğu hemen yanı başımda hissediyordum. Kalbime en ufak bir şüphe gelmiyordu ki endişe edeyim. İşte o zaman o en Sevgili'nin her hareketinin karanlık okyanuslarda sefere çıkan gemilerdeki pusulalar kadar kıymetli olduğunu bildim ve şerefli doğanlar ile şerefli kılınanların ardından yol almanın emniyetini tadabildim.

Sevgili kardeşim o tecrübeden sonra ölümün yüzüne mertçe bakabildiğimi söyleyebilirim. Elbette her nefsin belirlenmiş vâdesi bir gün gelecektir ve zamanın içinde akıp gittiğimiz şu varlık nehri büyük bir okyanusa

doğru kıvrılıp gitmektedir. Bugün benim ruhumda devam eden tek endişe ve kalbime ait tek yük, Savaş Bey gibi, Rahim olan Rableri hakkında yanlış bir zan üzere bulunan çaresizlerin üzücü hâlidir. Bu insanların düştüğü ümitsizlik kuyusuna sesimizi işittirmek pek zor olabilir. Ancak pek merhametli olan Rabbimiz duaları işiten ve onların pek acıklı hâlini bilendir.

Mukaddes Hanım'ın duyarlı ruhu da bu hakikati hissetmiş olmalı ki bize görevimizi hatırlattı ve İstanbul'a gelir gelmez ilk vazifemizin ne olduğunu bize bildirdi. Kalpleri evirip çevirmek elbette biz insanlara ait bir hususiyet değil, ancak babasının yanında olmamız da, Hale Hanım'ın üzerimizde devam eden bir hakkıdır.

Mukaddes Hanım'ın rüyasından sonra gördüğü gence gelince... Hızır kardeşimize ettiği duaya karşılık; Hızır'dan İsmail'e geçen Sekine duasının manevi şahsiyetinin ona kendisini genç bir adam şeklinde tanıştırması olsa gerektir. Bu hususta Hikmet kardeşimin yaptığı telkin gayet münasiptir. Mukaddes Hanım'ın o duaya devamının nuranî halkayı tamamlayacağı ümidindeyim.

Hikmet kardeşime tavsiyem ise kendi vazifemize bakmak ve kalplerin ve akılların Sahibinin işini O'na bırakmaktır. Zira ilahi şefkatten ileri şefkat, şefkat değildir.

Siz yol arkadaşlarımla en kısa zamanda buluşmak temennisiyle.

Kardeşiniz
İbrahim Müşfik

Aziz Üstadım,

Sizinle yol arkadaşı olmak nasıl bir iltifat, sizden bunu duymak nasıl tarifsiz bir mutluluk…

Size ait herhangi bir tecrübeyi öğrenmek, ruhumda saklı hastalıkların bağırıp, ortaya çıkmasını netice veriyor. Kendime itiraf etmekten dahi korktuğum tereddütlerimi, bulduğum cevapları tecrübe etmekteki acemiliğimi ve kabul ettiklerimi yaşamak noktasındaki ürkekliğimi, sizi tanıdıkça daha iyi görüyor ve çözüme her zamankinden daha yakın olduğumu hissediyorum.

Eskiden, aramanın ve hazır cevaplarla tatmin olmayan bir zekaya sahip bulunmanın bir özellik, hatta ayrıcalık olduğunu düşünürdüm. Şimdi uyarılarınız sayesinde, meselenin cevapları bulmaktan çok uygulamakta düğümlendiğini açıkça görebiliyorum. Ve en net cevaplara sahip iken, el yordamıyla arayış ukalalığına kapılmanın bir benlik iddiası ve hazır dupduru cevapları beğenmemek, hatta cevabı sana lütfeden Sahibini yok saymak manalarına geldiğini fark edebiliyorum.

Son mektubunuzla birlikte, en Sevgili'nin (Allah'ın salat ve selamı O'nun üzerine olsun) yaşayışının hâliniz üzerindeki tesirini öğrenmenin üstümdeki büyük yükleri aldığını ifade etmeliyim.

Şimdi kendimi tarihin başlangıcından sonsuza uzanan bir yolda Şerefli doğan Elçilerin ve şerefli kılınan varislerinin önderliğinde yol alan büyük bir kafilenin içinde hissediyorum. Yalnızlık ve yokluk karanlıklarının bütünüyle üzerimden kalktığını söyleyebilirim. O insanlardan birisi olmak saadetine erişemesem de, onların yolunda olmanın verdiği emniyet duygusunu tatmaktan dolayı huzur içindeyim. Ne zaman bu kafilenin başındaki nurani Zat'ı (Allah'ın salat ve selamı üzerine olsun) hatırlasam ve görmek arzulasam dilime birtakım mısralarınız dolanıyor.

geçtiyse şerefli doğanlar
ve şerefli kılınanlar ardı sıra
söyle,
başla ödenen tecrübenin sahibi
gökten bir Rahmet olarak gelen neydi,
neydi bürüyen Söz Talibini,
ki bürüyen bürümüştü Onu çoktan

Son mektubunuzu Kuzguncuk'taki evin balkonunda, İlyas Efendi'nin geldiği zaman oturmayı âdet edindiği köşeye kurulmuşken açtım. Eğer Hikmet Bey, oturduğum yerin kıymetine dâir daha önce bir bilgi vermiş olsaydı muhtemelen aynı yere yaklaşma cüretini dahi kendimde bulamayacaktım. Ancak mektubunuzu açıp, çok kıymetli hatıralarınızı okuduktan sonra, dostunuz da bir hatırasını anlatma lütfunda bulundular. Böylelikle oturduğum yerin kıymetini bir derece de olsa öğrenme imkanım oldu.

Bir akşam vakti sırtını balkon duvarına yaslayıp, elindeki Osmanlıca eserden; "*İşte Sultan-ı Ezelin rahmet ve inayeti, vakta bizi istedi, kudret bizi çıkardı, lütfen bizi bindirdi kanun-u meşiete: Etvar üstünde perdaz. Şimdi bizi getirdi, şefkat ile giydirdi şu hilat-ı vücudu; emanet rütbesini bize tevcih eyledi. Nişanı, niyaz ve namaz.*" cümlelerini tane tane okuyan İlyas Efendi; "Evet, bizi isteyen O'dur. Bizi yokluk karanlıklarından varlık aydınlığına çıkaran da O. Sonra şu imtihan yurduna gönderen de O. Kendisini bulmaya dâir arzuyu kalbimize veren de O. Nasıl bulacağımızın yolunu, yolun haritasını ve Rehber'ini gönderen de O. Bu ağır yük altında omuzlarımıza güç, bu kaygan zeminde titreyen ayaklarımıza mecal veren de O'dur. Minnet yalnız O'na ve Şerefli Resulünedir (Allah'ın salat ve selamı üzerine olsun). Kim ereceğim derse yolu baştan şaşırır, kim erdim demiş ise bulmuş iken yitirir. Kardeşim Hikmet, bizim ümidimiz ümitsizliğimizde, ilmimiz cehlimizde, rengimiz renksizliğimizdedir." dedikten sonra, Hikmet Bey'e sizin sayısı hayli azalmış kitaplarınızı göstererek, "İbrahim kardeş, yükünü hafifletmiş, darısı başına" diyerek latife yapmışlar ve; "Bu Hakikat denilen gelinin yüzünde bin bir perde olduğu söylenir ya, aslında pek öyle değil. Hakikat perdesizdir, lakin o bin bir perde insanın gözlerindedir." diyerek, keskin nazarlarıyla size teveccüh ederek, "Bizim İbrahim'i dışındaki ateş yakmıyor ama içindeki onu kavuruyor, inşallah o perdesizlerden olacak, bize de himmet edecek inşallah" sözleriyle hakkınızda müjde vermek suretiyle iltifat etmişler.

Bu müstesna ânın muhatabı dışındaki biricik şahidi olan Hikmet Bey, o günden sonra size karşı kalbinde dostluktan öte bir bağlılığın yeşerdiğini ve her geçen gün bu hissiyatın benliğini bir sarmaşık gibi sarmaya başladığını anlattı. Bu hususi manaya zarf olan bir mekânda oturuyor olduğumu öğrenmek ruhumda farklı bir ürperti hâsıl etti ve o andan itibaren sizden aldığım yol arkadaşlığı hitabının ağırlığını kalbimde bir kat daha fazla hissetmeye başladım.

Aziz Üstad'ım, İsmal'in size vekâleten Kırkağaç'ta kalacağını işitmek doğrusu benim ruhumu da ferahlandırdı. Sizin buraya gelmenizle birlikte sanki o topraklar bir anda çöle dönecekmiş gibi o diyarlar hesabına bir burukluk hissediyordum. Kıymetli eşinizi ve pek muhterem İlyas Efendi'yi Hakk'ın şefkatli eline teslim ettikten sonra yurt edindiğiniz o toprakların sizin üzerinizde bıraktığı tesirden öte, sizin ordaki varlıklar üzerindeki pek mühim tesirinizi hissediyor ve başkalarının mahrumiyeti rağmına size kavuşmayı içime sindiremiyordum. Ancak bugün kendi elinizle ektiğiniz bir tohumun meyve verecek kıvama eriştiğini görmenin en çok sizin vicdanınızı teskin ettiğini tahmin ediyorum.

İsmail'in asil ruhunu sizin mektuplarınızın aynasında görür gibiyim ve bulunduğu topraklar hesabına kalıcı bir kazanç olacağından eminim. Bahsettiğiniz zanlardan kurtulmayla neticelenen kemale ulaşmada, İsmail gibi saf kalmış ruhların çok ciddi bir kolaylığa sahip olduğunu anlıyorum. Böyle bir safiyet ve duruluğun yolları nasıl kısaltan bir özellik ve ele geçmez bir

nasip olduğunu ise herhalde ancak benim gibi kararmış ruhlar anlayabilir.

Ah Efendim, kendimden nasıl şikâyetteyim. Nefsime dönüp baktığımda, memnun olunacak bir noktacık dahi bulamıyorum. Bir noktacık bulabilsem, onu şefaatçi yapıp affım için yalvarsam diyorum ama ne çare ki, ömrüm içinde böyle bir ana, varlığım içinde böyle bir zerreye sahip değilim. Tek bir sermayem varsa, sizi ve dostlarınızı tanımakla birlikte hâlimden hâlen utanabiliyor olmamdır.

Pek kıymetli Efendim. Basılmamış yazılarınızı derleme gayreti ile birlikte, "Bir Gariple Yolculuk" eserinizi senaryoya çevirme çalışmalarına devam ettiğimi bilmenizi isterim. Nuri Sedef Bey çalışmanın bitmesi noktasında hayli sabırsızlanıyor. Gün geçmiyor ki görüşmeyelim. O'nun da Hikmet Bey'in sohbet halkasının müdavimlerinden olduğunu söylemek yanlış olmaz. Mektubunuzu Hikmet Bey'le birlikte okuduğumuz akşam Kuzguncuk'taki eve de geldiler. Sorduğu sorularla sohbetlerin rengi olan Nuri Bey'in farklı bir safiyetin temsilcisi olduğu her hâlinden anlaşılıyor. İlme ve maneviyata son derece saygılı olmakla birlikte böyle bir ortamdan tamamen uzak yaşamış olan Nuri Bey'in aklına her takılan meseleyi olduğu gibi ifade ettiği sorularından hep birlikte istifade ediyoruz.

O akşam sohbet esnasında Hikmet Bey, "Su bulununca, teyemmüm bozulur." demek suretiyle, sizin İstanbul'a döneceğiniz güne kadar sohbetlere mecburen devam edeceğinden dem vurmak istemişti. Bu

ifade üzerine Nuri Bey, "ben bu teyemmümden bir şey anlamıyorum. İnsan nasıl toprak sürünmekle temiz olurmuş!" deyince, tebessüm etmekten kendimi alamadım.

Ancak Hikmet Bey hiç bozuntuya vermeden, Cenâb-ı Allah'ın Tahir ve Mutahhir isimleri olduğunu ve abdestin de manevi bir arınma olması itibariyle insanı temizlediğini; suyun, toprağın ve ateşin de sırasıyla temizleyici olduğunu ve bu dünyada su gibi rahmet olan ibadetlerle temizlenmeyenlerin, toprağa girmekle orada temizlendiklerini, orada temizlenemeyecek kadar özlerini kirletmiş olanların ise ancak ateşle temizlenebileceklerinden bahsetti.

Bu sözler üzerine gözlerini fal taşı gibi açmış bir şekilde anlatılanları dinleyen Nuri Bey'in, "Ne yani toprak da bulamazsak, ateşle mi, teyemmüm edeceğiz." demesi üzerine Hikmet Bey de kendisini tutamayarak gülüverdi. Doğrusu Hikmet Bey'i ilk kez bu şekilde gülerken görmek hepimizi ayrıca neşelendirdi. Ancak bütün itiraz kokan sorularına rağmen sohbetlerden en çok istifade edenin Nuri Bey olduğunu görmek beni ayrıca mutlu etti. Sohbetten sonra, namaza durmadan önce abdest almak için buz gibi soğuk suya koşuşunu seyretmek hayli ibret vericiydi.

O akşam benim Nuri Bey'in sözlerinden nasibimi almam ise sohbetten sonra, arabasıyla beni gazeteye bırakırken söz konusu oldu. Hangi münasebetle olduğunu hatırlamadığım bir şekilde ona Nilgün'ün televizyon programı davetini reddettiğimi

söylediğimde, "İnsanlarla paylaşmak istemiyorsan, neden yazdıklarını yayınlıyorsun, evde kendine sakla, ya da yalnızca sevdiklerine birer kopyasını ver" şeklinde çıkışınca doğrusu verecek bir cevabım olmadığını fark ettim.

Gerçekten de çok kişi tarafından okunmak, tanınmak istemiyor muydum? Yazmak, yalnızca kendimi kendime ifade etmenin asil bir aracı mıydı? Yoksa Nilgün'ün de hissettiği gibi kendime yakıştığını düşündüğüm şöhrete karşı tok, gizemli, bir o kadar da ilgi çekici bir kimliği kazanmanın mı peşindeydim. Bu kadar zavallı bir his olmasa bile sizinle yazışmalarımız, Hikmet Bey'le yaşadıklarımız ve dahi gündelik hayatla aramdaki mesafeyi mümkün olduğunca açma çabalarım, 'benlik' denen bu zavallı şahsiyetimi zayıflatmaktan öte, kırılmaz bir put hâline getirme çırpınışları mıydı?

Sonra Nilgün'ün teklifini reddettiysem, durduk yere bundan Nuri Bey'e neden bahsediyordum ki? "Ne kadar dolu, esaslı bir karaktere sahip!", denilsin diye mi! Bütün bunları birkaç saniye içinde düşünürken kendimi hızla aşağıya doğru inen bir yürüyen merdivende yukarıya doğru çıkmaya çalışan bir zavallı gibi hissettim. Hayli yoruluyor ancak yukarı doğru çıkmak şöyle dursun, hızla irtifa kaybediyordum. En kötüsü ise kendimi hâlâ yukarı çıkıyor zannediyordum.

Nuri Bey'den ayrıldıktan sonra bütün gün hatta bütün gece boyunca bu düşünceler zihnimin içinde döndü dolaştı. Bu bakışla baktığımda kendimi beğendirme

hissinin refakat etmediği hiçbir amelimin olmadığını fark ettim. Hatta yalnız kaldığım vakitlerde Rabbime yönelişlerimde dahi kâmil bir insan olmayı aramak gibi, nefsimden yola çıkıp onu gerçekleştirmeyi gaye edinen, ruhumu kıble edinmek gibi batıl bir niyetin gizli olduğunu sezdim. En saf zannettiğim amellerimde dahi O'nun beğenisini değil, nefsimin beğenisini aradığımı fark ettikten sonra kendimden bütün bütün ümidimi kestiğimi söyleyebilirim.

Bu düşüncelere dalmış bir şekilde akşamı ettim ve o akşam elim ne kaleme ne de bir kitaba gitti, hatta oturduğum yerden kalkamaz bir hâl aldım. Bu iç sancısı öyle yoğunlaşmıştı ki, müthiş bir mide bulantısı ve baş ağrısıyla birlikte bütün gün bir şey yemediğimi ancak sabaha doğru fark edebildim. Mutfağa gidip gitmeme tereddütleri içerisinde iken kanepede uyuklamışım.

Hafif bir terle birlikte, hayli rahatlamış bir şekilde kanepeden doğrulup, mutfağa doğru giderken zihnim bu sebepsiz ferahlamanın hikmetini aramakla meşgul idi. Bu meşguliyetten oluşan bir hayal mi, yoksa o uyuklamam sırasında gördüğüm bir rüya mı olduğunu bilemediğim bir imaj zihnimde belirdi. Sizinle bu hayali, kendimce yaptığım tabiriyle birlikte paylaşmak istiyorum ve zaman israfı saymasanız kanaatinizi de öğrenmek isterim.

Zayıf ve güçsüz bir şekilde, ıslak, yeşil bir yolda yürüyorum. Kaplana benzeyen büyük bir canavar yolumu kesiyor. Ben korkuyla elimi belime atıyorum. Uzun bir kılıcı belimden çekiyor ve canavara doğru sallıyorum. Muhtemelen kellesini alacağım, ancak

daha kılıç havada kavis çizerken kalbimi farklı bir korku kaplıyor. Çünkü kılıcı çektiğim kının içinden pek çok yılan, çıyan, akrep gibi mahlûklar hızla çıkıp, kılıcı tutan gömlek kolumun içinden vücudumun her tarafına yayılıyorlar. Canavar korkum bitmeden, daha müthiş bir sıkıntı içimi kaplıyor, ne yapacağımı bilemiyorum.

O an bu kılıcın benim olmadığını, bana verenin bu kılıcı kullanmam için verdiğini ve asla kötülüğümü istemeyeceğini düşünüyorum. Aynı anda koca kılıcı sallarken, güçsüzlüğüme rağmen hiç zorlanmadığımı fark ediyorum. Ve bu kılıcı aramak zorunda kalmayıp, hazır bulduğumu düşünüyorum. Anlıyorum ki kılıç benim olmadığı gibi, kılıcı tutan elimdeki güç de benden değil. "Ya Sahip, Ya Vekil" demek içimden geliyor. Daha söylemeden bütün yılanlar ve çıyanlar birer ilizyonmuş gibi kayboluyor ve kılıç kaplanın boynuna iniyor. Bir anda o kadar korktuğum kaplanın kartondan yapılmış olduğunu fark ediyorum.

Zihnimin bir aldatmacası mı olup olmadığını bilmediğim bu müşahedeyi mutfakta süte bisküvi batırıp yerken birkaç kez hayalen tekrar ettim. Karşıma çıkan 'Kaplan'ın ruhuma saldığı dehşeti düşündüğümde, bu canavarın sizlerle tanışıncaya kadar, varlığın bende süregelen imajı olduğunu hissettim. Tamamına yaratılmış birer mahlûk olarak bakmayı öğrenene dek tabiat denilen varlığın beni nasıl korkuttuğunu hatırladım. Bu korkuyu benden gideren kılıcın ise siz ve dostlarınızdan aldığım hikmetli dersler olduğu kanaatine vardım.

Ancak bu hikmetle donandıktan sonra içten içe daha büyük bir endişe beni kaplamaya başlamıştı. Bütün benliğimi kaplayan bu korkunun kaynağı, edindiğim hikmeti şahsıma mal etmemdi. Kılıcın kınından fışkırıp, vücudumun etrafına yayılan muzır varlıklar, bir kaplan gibi karşıma çıkmıyordu ki onlara karşı elimdeki kılıçla mücadele edeyim. Bu haşeratın sinsi olmaları ve bütün vücuduma yayılmış olması, bunların riyakârlığımdan ve enaniyetimden kaynaklanan kalbî hastalıklarım olduğunu bana gösteriyordu. Sahip olmaya başladığım marifet ve hikmetten doğan enaniyet yılanları ben farkına varmadan bütün vücudumu sarmış ve her an beni ısırıp felç edebilir bir hâl almıştı.

Bu kılıç ve bu kılıcı tutacak gücün birer hediye olduğunu anladığımda ve güçsüzlüğümle beraber asıl güç sahibi Zat'ı tanıdığımda ise bütün dertlerim bir anda silinivermişti. Koca bir vehimden ibaret olan ve bütün vücudumu sarmış bulunan benlik hissi silinmiş, önümde görünen korkunç kaplanın kartondan yapılmış kukla bir şahsiyet olduğu anlaşılmıştı.

Aziz Efendim; bütün bu tabirlerimin nefsime güvenmekten kaynaklanan bir ukalalık gösterisi olmasından korkarım. Ancak bu vakıadan sonra "Hüznü giyen ve korkuyla örtünen kişi her ikisinden de emniyete kavuşur." sözünüz manasına birkaç adım daha yaklaştığımı hissediyorum. Bu yüzden, hafif bir terlemeyle birlikte bütün bu korkularımı kafamdan atmama vesile olan bu hayalî vakıayı sizinle paylaşmadan

edemedim. Tabire kalkışmamın himmetinizin kesilmesine sebep olmamasını umarım.

Ayrıca Hikmet Bey, selamınızla birlikte rüyasına dâir tabirinizi Mukaddes Hanım'a ilettiler. Sizi görmek için sabırsızlandıklarını ve her gün tekrar görüşebilmek için dua ettiklerini söylememizi rica etmişler. Bizim de aynı rica üzere olduğumuzu ifade etmeme bilmem ki gerek var mı!

Hayallerin gölgesinden ve zanların darlığından kurtulabilmem ve teslimiyet denilen sükunet hâline erişip, Hakikati olduğu gibi tecrübe edebilmem için lütfen himmetinizi ve duanızı esirgemeyiniz.

Bir Not:

Bugünlerde gazetedeki görevimden ayrılmak arzusundayım. Evde geçirdiğim geniş zaman dilimleri haricinde tamamen bana zararı dokunmayan insanlarla vakit geçirme düşüncesindeyim. Bu konudaki fikirlerinizi ilk fırsatta öğrenmek isterim.

İkinci Bir Not:

Nuri Bey'le geçirdiğimiz o akşam senaryoyu bir daha değerlendirdik. "Bir Gariple Yolculuk"la ilgili ortak kanaat, senaryonun bir final bölümüne ihtiyaç duyduğu yönünde gerçekleşti. Eserinizde yer alan son kısım, İlyas Efendi'yle aranızdaki ilişkiyi yansıtan bir nitelik taşımadığı için sizden o bölümün bir daha ele alınmasını isteyeceğiz. Dizinin çekimlerine başlanması için bu bölümün yazılmasına ihtiyacımız var.

İstanbul'da geçirdiğiniz son günlere dâir sizin kaleminizden çıkacak satırlar herkes için altın değerinde olacaktır. Sizden böyle bir istekte bulunmaya hakkımız olmadığını bilsem de, ortak ricayı dillendirmek bana düştüğü için bu satırları yazmak durumunda kaldım.

Size, böylesine manen ağır bir yükü tek başıma teklif etmem zaten mümkün olmazdı. Lütfen bu ricayı sizin bizlere duyduğunuz şefkate karşılık bir naz hakkı olarak kabul edin. O benzersiz mısraınızda dediğiniz gibi;

kim çürütmez ki omzunu yattığı sevgilinin…

Aklı karışık, kalbi bulanık talebeniz
Musa Sadık

Sadık Kardeşim Musa,

Sizden gelen mektuplar vasıtasıyla İstanbul günlerini andıkça, bütün o hatıraları aklımda ve kalbimde ilk günkü tazeliği içinde buluyorum. Yalnız o günlerin ifade ettikleri manalar itibariyle hafızamda tamamen farklı bir renk aldıklarını söyleyebilirim. Yeni bir güne doğdukça sararması beklenen sayfaların her geçen gün daha da parlak bir renk aldığını görmek benim için ayrı bir keşif oluyor.

Bu dünya günlerinin boşa gitmediğini bilmek ve bu dünya misafirlerinin çok daha güzel bir hayata uyanmak üzere gözlerini kapadıklarından emin olmak, aklını yitirmemiş bir insanın başını yastığa koyduğu zaman uykuya dalabilmesini sağlayan biricik teminatı olsa gerektir. Sanırım bu teminata sahip olmayan bir kısım çaresizlerin arkalarında kalıcı eserler bırakmaya yönelik çırpınışları da, insanın bu acı karşısında ne denli zavallı olduğunu gösteren cılız teselli arayışlarıdır. Hâlbuki ölümüyle birlikte kendi kıyametine tanıklık edecek olan insan, çok az ileri bakabilse o çok güvendiği eserlerinin de bu dünya yüzünden suya yazılmış yazılar gibi dağılıp gideceğini görecektir.

İstanbul'dan ayrıldığımda kendime itiraf etmesem

de, kaçtığım şey, ölümün soğuk görünen bu yüzü idi. Bugün benim için ölüm, hayatı anlamlı kılan en heyecan verici tecrübe olarak karşımda duruyor. Dünyaya gözlerini yummak, her gece uykuya dalmakla tekrar edilen bir dua iken, bu gerçeğe karşı insan nasıl gafil kalabilir. Her kış sayısız canlının üstü soğuk bir yorganla örtülürken, bu en kesin neticeye karşı sönmemiş bir akıl nasıl kayıtsız kalabilir. İnsan işitmek istemese de vicdanının en kuytu köşesinde, ölmemek, yok olmamak adına bir inilti devam ederken, ölmemiş bir kalp nasıl duyarsız kalabilir.

Şimdi on bir yıldır çok ciddi bağlandığım bu topraklardan ayrılmaya hazırlanırken, oturduğum her bir ağacın altından biraz daha zor kalkıyor, karşımda duran tepelere daha uzunca bakıyorum. Belki yürürken bastığım çimenleri okşayıp, öptüğüm oluyor ama her adımında ayrı bir hatıra yüklü bu gezintilerimin bende ayrılık hüznünü değil, kavuşma özlemini canlandırdığını hissediyorum. Bu gezilerle birlikte beni yokluk karanlıklarından varlık meydanına çıkaran Sahibimin kabrin öbür tarafında, yine benim için hazırladığı manzaralara merakım artıyor ve ruhum O'nu tanımaktan gelen zevk ile "daha yok mu?" duasına devam ediyor.

Bu yüzden aziz dostum, hayata solmayacak bir renk verebilmenin yegane çaresinin, yalnız Güzeller Güzeli Sahibimize bakan yüzü itibariyle hayatla ilişki kurmaktan geçtiği kanaatindeyim.

Bugün, İstanbul'dan ayrılıp, Kırkağaç'a hareket eden otobüse bindiğim günü hatırladığımda, yediği

biberler sebebiyle ağzı yanan ve bir daha yemek yememeye karar veren bir çocuk gözümün önünde beliriyor. Hâlbuki bugün çok daha iyi anlıyorum ki; hayatımızdaki anları hatırlamaya değer ve farklı kılan, yaşadığımız zorluklar ve acılarımızdır.

Hakikatli kardeşim; Kırkağaç'a geldiğim zaman ben de sizin gibi nefsimden fazlasıyla şikâyetteydim ve hâlen de öyleyim. Ancak kaderime ve o kader vesilesiyle hayatıma giren insanların hiçbirisine itirazım olmadı. İnsanlardan uzaklaşmam ise insanlardan bana bir zarar gelmesinden çekindiğim için değil, nefsimden onlara bir zarar dokunmaması için yaptığım mecburi bir tercihti. Yanlış anlamayınız, bugün için bu tercihten vazgeçiyorsam, nefsimi terbiye ettiğimi düşündüğümden değildir. Yalnız onu, zararını kendimle kısıtlayabilecek kadar iyi tanıyabildiğim içindir.

Gazeteden ayrılma tercihiniz noktasında size müspet veya menfî bir telkinde bulunmam mümkün değil. "Halk içinde Hak'la beraber olmak" gibi yüksek bir hedefe ulaşmak adına, okun yayın kirişinde çekilmesi mesafesince, hayattan bir adım geri durmanın elbette faydası olacaktır. Ancak, bu tedbiri de kaderin takdirine havale etmenin en isabetli tavır olacağını düşünüyorum.

Benzer bir tercih yapmak durumunda kaldığım günlerde Hikmet Bey gibi bir dostun varlığı beni her zaman hayatın içinde tutmuştu. Bugün yolların ayrılış noktasında durduğum o günlerime dönüp baktığımda, yaşananların yaşanması gerekenlerin ta kendisi olduğunu fark edebiliyorum.

Sevgili kardeşim Musa; kadere, sana bildireceklerini rahatça ifade edebilmesi için bir şans vermeni tavsiye ederim. Eğer bu şansı ona vermezsen, korkarım o da bu konuda ısrarcı olmayacaktır. Bu hayat seni boğacak gibi hissettiğinde, balığın karnında boğulmayan Yunus Efendimiz'i, seni yakacağını düşündüğünde ise alevler içinde yanmayan İbrahim Efendimiz'i hatırlamanı tavsiye ederim. Unutma ki suyun ve ateşin Sahibini Vekil kılanlar için, bu dünyanın boğucu, bu toplumun yakıcı bir yüzü yoktur.

Rüyanıza gelince, bu ilimden nasibimin olmadığını daha önce ifade etmiştim. Fakat tabirlerinizin gayet isabetli olduğuna kânaatim geldi. Zira benlik yılanından kurtulmadıkça, varlıkta birlik duygusunu tatmanın imkânı yoktur. Ve o sinsi yılanın ısırığıyla zehirlenenlerin, önünde duran tabiat kaplanına kılıç sallamaya mecali kalmayacaktır.

İçinizi kaplayan vesveseler ise, hâlen yol alıyor olduğunuzun en büyük delilidir. Zira, kendinden memnun olanların yol aldığı görülmemiştir, yol alanların da kendinden memnun olduğu...

İçinizdeki vesveselerden kurtulmanın biricik çaresi Hakk'ı Vekil kılmaktır. Bu yüzden ruhunuzu saran bütün karanlık duygulara karşı biricik tavsiyem, bütün çaresizlik ve perişanlığınızla birlikte hâlinizi ona açmanız, O'nu çokça anıp, O'nun kutlu Elçisini şefaatçi yapmanızdır. Sakın ola ki kendi güç ve kuvvetimle nefsimi yeneceğim duygusuna kapılmayınız. Zira bu da düşmanınızın ayrı bir tuzağıdır. En büyük

gücünüzü aczinizde, en büyük zenginliğinizi fakirliğinizde biliniz.

Hikmet Bey kardeşimin İlyas Efendi'den naklettiği sözler son derslerinde bana ettiği nasihatlerinin de bir benzeriydi. Kalben alaka duymadığı bu dünyayı cismiyle de terk etmeden bir hafta kadar önce İlyas Efendi'yi Devati Türbesinde, Hızır kardeşimle sohbet ederken görmüş, sırtında hayli zamandır görmediğim tablasını ona teslim ettikten sonra yanından ayrılışını dikkatle seyretmiştim.

Türbenin yanındaki çay bahçesine girip, oturduğunu görünce, selam verip yanına yaklaşmış, "Efendim gözlerimiz yollarda kaldı, teşrif etmez oldunuz." diye kendimce serzenişte bulunmuştum. "Sizin bize ihtiyacınız kalmamış oğlum, biz de sütten kesileli hayli zaman oldu" cevabını alınca, hayli mahcup ve mahzun olmam üzerine "İnşallah haftaya görüşürüz evladım, sizin de bize bir faydanız dokunur" demişlerdi.

Ben bu şenlendirmeyi, ister istemez gelecek hafta prömiyeri yapılacak olan 'Son Evlat' filmine dâir bir müjde olarak kabul etmiştim. Bu müjdeyle birlikte "estağfurullah" deyip başımı eğince de, "Hepiniz Allah'a karşı fakirlersiniz." ayetini yüksek sesle okuyarak on sekizlik bir genç çevikliğinde ayağa fırlamış, beni omuzlarımdan tutup kavrayarak, "Yerlerin ve Göklerin Sahibinden başka kimdir ki; kalbinden geçen en ince arzuyu bilecek ve cevap verecek. Kardeşim İbrahim, mahzun olma, minnet yalnız O'nadır. O bizi ne unutmuş, ne de terk etmiştir." diyerek, ceketinin cebinden çıkardığı günlük okuduğu dualarının yazılı olduğu bir

kağıdı, diğer cebinden çıkardığı bozuk paralarını koymak için kullandığı küçük bir teneke kutuyla beraber avucumun içine koymuş, elimi sıkı sıkıya kapattıktan sonra da bana sıkıca sarılıp, içine çekercesine koklamış ve beni kaldırdığı tabureye bıraktıktan sonra, arkasına bakmadan caminin avlusundan çıkıp, uzaklaşmıştı.

O gün İlyas Efendi'nin yüzündeki canlılık ve parlaklığı hiç unutamam. Çok güzel bir haber almış olmanın tazeliği yüzüne vurmuşçasına gülümseyen çehresinde hüzne veya endişeye dâir en ince bir çizgi dahi hatırlamıyorum. Gelecek hafta toprağa verilmek üzere mübarek nâşını kaldıracağımızdan haberi olan bu yüce ruhun itminanı, hâlen benim için kabrin öte tarafına dâir en canlı teminat hükmündedir.

Bu hatıra sebebiyledir ki İlyas Efendi'nin; Hale Hanım'la birlikte ötelere gitmesinin, hüznümün katlanmasına değil dengelenmesine sebep olduğunu söyleyebilirim. Çok sevdiğiniz birisini bilinmedik bir yere yolcu ederken, oraları çok iyi bilen başka bir dostunuzla birlikte göndermenizin verdiği rahatlık duygusuydu bu. Aynı gün Kuzguncuktan yolcu ettiğimiz bu iki dünya misafirinin ebediyet yolunda da birbirine kuvvet verdiğine eminim.

İlyas Efendi'nin kendisindeki emanetleri teslim etmesi gibi, ben de burada kalmasını arzu ettiğim metrukatı teslim edebileceğim tek emin el olan İsmail'e bırakıyorum. Yazı defterim ve kalemim dışında kalan birkaç adet kitapla birlikte İlyas Efendi'ye ait yeşil bir takkeyi, bahçeden topladığımız meyvelerle beraber geçen cuma günü kendisine teslim ettim.

Geçen cuma günü, namazı müteakip son bir veda ziyaretine niyetle Sarı Abdullah Efendi'nin kabrine gittim. Burada bulunduğum yıllar boyunca tasarrufunu açıkça hissettiğim bu zatın son bir iltifatına daha şahit oldum. Bu hadiseyi de ayrılışımıza bir tasdik olarak kabul ettim.

Veda ziyaretimden sonra yağmurun bastırması ihtimalinden dolayı âdetime muhalif olarak Efendi Hazretleri'nin ruhuna Yasin hediye etmeden dönüş yoluna koyulmuş, yokuş aşağı yürürken rast geldiğim fakirlere Sarı Abdullah Efendi'nin hayrına niyet ederek bir miktar sadaka dağıtmaktaydım. Birden nasıl olduğunu anlayamadığım bir şekilde ayağım takıldı ve dizimi yere sürttüm. Üstümdeki pantolon yırtılırken, dizim de hafif bir şekilde kanadı.

İster istemez bu işin hikmeti ne ola ki diye düşünüp, çömelmiş tövbe ile meşgul iken, herkesin sarhoş ve meczup bildiği ve biraz önce selam dahi vermeden önünden geçtiğim bir gencin elinde bir parça pamuk ile yanıma geldiğini gördüm. Ahaliden herkesin Yetiş ismiyle tanıdığı bu genç, gayet düzgün bir lisanla selam verdikten sonra; "Ben Mustafa. Sadakanız makbul olsun, ancak ruha ferah veren kelam-ı ilahidir. Hem veda ziyaretinin kısa olması âdetten değildir." deyince, geri dönüp abdest alıp, bir Yasin okumanın üstümüze borç olduğunu anlamış olduk.

Yasin-i Şerif'i okurken delisiyle velisiyle alıştığım bu toprakları terk etmekle yeniden hayatın kaynayan kazanına girmenin getireceği muhtemel huzursuzluğu düşünmüş, küçük kulübemi terk etmeme arzusu

içimi sarmaya başlamıştı. Elimdeki mushafı kapatmış, okuduklarımı hazretin ruhuna bağışlarken Mustafa isimli genç bir daha yanıma yaklaştı ve nemli bir göz, titrek bir sesle "Ümmet-i Muhammed'e de dua edin" diye elimi tuttu.

O an şahsi rahat düşüncesiyle buralarda kalmak arzumun ne derece vazife düşüncesinden uzak bir sorumsuzluk hissi olduğunu düşünerek bir kez daha hâlimden istiğfar ettim. Müsaade isteyip ayrılmış henüz birkaç adım atmışken aynı gencin arkamdan, bilindik meczup hâlini takınmış bir surette "Ev alma, apartman al!" diye bağırdığını işittim.

Gelen mesaj açıktı. Burada kalmakla korunacaklarla, İstanbul'a dönmekle kavuşulacaklar arasında hayli fark vardı. Bunun Sarı Abdullah Efendi tarafından da tasdik edilmiş olması benim için ayrı bir rahatlama sebebi oldu.

Aziz dostum Musa. Bu yolun nihayetine eren büyüklere ait mutlak sükûnet hâlinden uzak olsak da, bu yolun her durağında ayrı bir itminanla karşılaşmak şükür ki bizi yol yorgunluğuna düşmekten alıkoyuyor. Bu yüzden, Onun bizi farklı oltalarla kendisine çekmesine karşılık, bizim de, o oltalara takılmak hususunda birbirimizle yarışmamız gerekiyor.

Hazret-i Vedud, sizi de bizi de sadık bendelerinden eylesin.

Kardeşiniz
İbrahim Müşfik

Muhterem Efendimiz,

Son mektubunuza henüz kavuştuk ve Hikmet Bey'le beraber okuduk. Bu satırları da birlikte kaleme alıyoruz.

Eşyalarınızı topladığınız, veda ziyaretlerini yaptığınızı öğrendikten sonra, bizlerin burada daha fazla beklemeye sabrımız kalmadı. Müsaade ederseniz, derhal yanınıza gelmek ve sizi buraya getirmek arzusundayız. Emriniz olan gün ve saati bildirmenizi bekliyoruz.

Dostlarınız
Hikmet ile *Musa*

Kardeşten öte vefalı dostlarım;

Burayla olan son alâkamı kesmek için kısa bir müddete daha ihtiyacım var. Vakti henüz belli olmayan birkaç gün içinde buna muvaffak olacağımı umuyorum. Ayrıca buraya kadar gelmenize gönlüm razı olmuyor. Gelmeden önce son bir mektup ile İstanbul'a geleceğim gün ve saati bildirmeyi düşünüyorum.

"Bir Garip le Yolculuk" hakkındaki talebinizi mâkul karşılasam da, böyle bir metni kaleme almaktan ruhen ne denli uzak olduğumu en iyi siz takdir edersiniz.

Ancak o güne şahitlik eden dostum Hikmet Bey'in size her türlü ayrıntıyı nakledebileceğine kâniim. Belki o günden bugüne yansıyan ve uzadıkça kaybolan karanlık bir gölge ile mücadelemi, yazacağım son mektubumda bir kez daha görmeniz mümkün olacaktır.

Kalbimin o günkü ağlamalarını yazacak olmamın sebebi ise; O'nun huzuru ile gelen sükûnete, sonlanmayan bir dil ile şükretmek istememdir.

Sabah vakti, şehrin henüz uyanmadığı bir saatte Salacak sahilinde beraber yürüyebilmek temennisiyle.

O pek merhametli Zat'a emanet olunuz.

Kardeşiniz
İbrahim Müşfik

Yeryüzünü, gökyüzüne denk kılan kıymetli dostlarım;

Sizler bu mektubu aldığınız gün, ben İstanbul'a hareket etmiş olacağım. Bu kısa yolculuk neticesinde, on bir yıl süren uzun bir sefer de sonlanmış olacak. Ancak seferler sona erici değil. Zira, her ne yapsak yola çıkan birini andırdığımız kesin.

Geçen iki gün zarfında buralarda, üzerimde pek çok hakkı bulunan yüksek mevkileri ziyaret ettim. Aylar süren eski birlikteliklerimizden sonra, geçen geceki kucaklaşma kısa bir hasbıhal sayılsa da, bu topraklarla aramdaki dostluk bağına bir ilmek daha eklendi. Uzun süre emdiği sütannesinden ayrılmanın hüznüyle, hakiki annesine kavuşmanın dayanılmaz özlemini beraber yaşayan bir çocuk gibi gözyaşları içinde terk ettim tepeleri.

Kırkağaç'a geldiğim ilk günlerde ruhumun çalkantısı şiddetle devam ediyor, gemisini yanaştıracak bir kara parçası arayan Nuh Nebi gibi, emniyet soluklayabileceğim bir liman arıyordum. Bu liman benim için de yüksekler olmuştu.

Dün gece veda niyetiyle gezdiğim aynı zirvelerde ister istemez geçmiş günlerin hüznünü bir kez daha yaşadım. Ruhum bir an o günkü hissiyatımın elbisesini

giyince, dağlara, taşlara, ağaçlara ve ırmaklara dek sinen bir kırgınlık ve çaresizliği uzaktan uzağa hissettim. Bu his, bu toprakların zaman içinde benim için nasıl emniyet telkin edici bir ruha büründüğünü anlamam adına çok kıymetli bir ders oldu. Bu sebeple kalplerin biricik sevgilisi Hazret-i Vedud'a bir kez daha şükrettim.

İstanbul'dan ayrılmamla sonlanan olaylar zinciri neticesinde, bakışımı kaplayan kül renginin dağılıp kaybolması için iki seneyi aşkın bir müddet geçmesi gerekmişti. Kaderin bir tesbih gibi beni eline alıp çekmeye başladığı vakit, günlerden Perşembeydi.

O akşam, "Son Evlat"ın basın gösteriminden dönerken, katlanılması zor bir günü yaşamanın sıkıntısıyla, gün boyunca İlyas Efendi'yi görememenin getirdiği merak iç içe geçmişti. Biz onu bulamasak da her zamanki gibi beklenmedik bir anda onun bizi bulacağını bilmem içimi rahatlatmalıydı. Ama öyle olmuyordu. Gösterimde hazır bulunmak zorunda olmaktan kaynaklandığını sandığım rahatsızlık, Hale'yle birlikte salondan sessizce ayrılmamıza rağmen artarak devam ediyordu.

O günkü gösterim hakkında benden çok daha fazla heyecanlanan Hale, içinde bulunduğum sıkıntıyı fark ettiğinden olsa gerek, eve dönüş yolu boyunca tek bir kelime dahi etmemişti. Ama onun, ben susunca sönen, konuşunca alevlenen heyecanı gayet tabii bir haldi. Ne de olsa her zaman yanımda olacak; daraldığım, sıkıldığım anlarda bana ait bütün arızaları şeffaf benliğinde bir anda eritiverecekti. O her zaman orada olmalıydı

ve oradaydı. Anlamı üstünde durulmayan, ama kıymeti bilindiği sanılan bir dua gibi yanı başımda...

Tekne Üsküdar'a yanaştığında, acelemiz varmışçasına, hiçbir yere uğramadan Kuzguncuk dolmuşlarına yönelmiştik. Dolmuş yol almaya başlayıp, evle aramızdaki mesafeleri eritirken, içimdeki sıkıntının çoğalan bir uğultu halinde ruhumu kapladığını hissediyordum. En büyük sıkıntım, içinde bulunduğum huzursuzluk ile Hale'yi de boğuyor olma düşüncesiydi. Benimle tanıştığından beri sessizliğe bürünen kimliği, ona her geçen gün daha olgun ve gizemli bir hal kazandırsa da, ömrünün en güzel demlerinde onu hayattan soğutup, uzaklaştırdığımı düşünmekten kendimi alamıyordum. Yaşadıklarım var olmaya dâir en temel endişelerin neticesi olsa da; onu bu ıstıraba ortak ediyor olduğumu düşünmek ben de onarılmaz bir sancı hâlini almıştı. Ama bugünkü sıkıntım gayet sebepsizdi ve ne aylardan Mayıs, ne günlerden Perşembe olmasına vermek mümkün değildi. Görünürde yaşadığımız öylesine bir gün ve öylesine bir akşamüstüydü.

Dolmuş caddenin köşesinden dönmüş, evin bulunduğu sokağı karşısına alarak ilerliyordu. Evin hemen karşısında inmiş, her zamanki gibi ekmek almak için fırına yönelmiştim. Hale ise fırının kapısında beni bekliyordu. Daha doğrusu ben öyle zannediyordum.

Ben ekmek almakla meşgul iken, o da sokağın karşısındaki çiçekçiye girmiş, muhtemelen reçel yapmak için önceden ayırttığı gül yapraklarından almıştı. Fırından elimde sıcaklığını hissettiğim bir somun ekmekle dışarı çıkarken; bir yandan onun her zamanki sabırsız

adımlarıyla dükkândan çıkışını, elindeki gül yaprakla-rıyla dolu poşeti havaya kaldırıp, gülerek bana göste-rişini ve önünde duran otobüsün yanından kaygısızca geçip, caddenin ortasına adım atışını seyrediyor; diğer yandan karşı yönden gelen ve önünde duran arabanın hareketini beklemeyip, hızlanarak yolun ortasına ge-çen diğer bir aracı takip edebiliyordum.

Zamanın donduğu o karede, 'Hayır, Lütfen Rab-bim! O benim biriciğim' diyen sessiz haykırışım daha gökyüzüne değmeden, gül yaprakları havaya uçuşmuş, yere düşen her tane yaprakla birlikte bü-tün dünya kararıp kül rengini almıştı. Üstümde du-ran semânın tavanı adeta çatlamış, parçacıkları ba-şımdan aşağıya pul pul dökülmeye başlamıştı. Hayatı anlamlı kılan ne varsa, hepsinin bir anda benden yüz çevirip, uzaklaştığını hissediyordum. O an tek göre-bildiğim; "Bana en sevgili olanın", varlığın külleriyle döşeli bir yatağa boylu boyunca uzanıyor olduğuydu. Soluksuz bedeninin yanına koştuğum birkaç adım-da yer kabuğu yarılmış, dipsiz bir kuyuya yuvarlanıp, kaybolmuştum. Ellerimi uzatıp, ona, ruhuna ve haya-ta tutunmaya çalıştığımda, her şeyin çoktan gök ka-pılarının ardında erişemeyeceğim bir dünyaya doğru kaydığını anlamıştım.

Nefessiz başını dizlerime dayayıp, kan sızan saç-larını ellerime aldığımda çoktan isyandan istiğfara, sualden duaya geçmiştim ama gözümün önündeki bütün âlemin soluğu bir anda kesilmiş, görünmez bir el hayat çağlayanının üstündeki mavi tülü kaldırınca, canlı olan ne varsa gri bir uçurumdan bir bilinmeze

doğru akıp gitmişti.

O akşam vaktinden sonra bakış ufkumda yeni bir günün doğması için bir yılı aşkın zaman geçmesi gerekecekti. Ancak tan yerinin ağarması, ertesi gün, Hale'nin narin bedeni musalla taşına konduğunda başlamıştı. Namaz vaktine kadar geçen saatleri, karanlık bir okyanusun dağvari dalgaları içinde yüzen ruhumu hissizleştirmeye çabalamakla geçirmiştim. Ne içimden gelen feryadı işitmek istiyor, ne de varlığın kararan yüzüne bir an olsun bakmaya cesaret edebiliyordum.

Tutunduğum tek dal her an kırılmasından korktuğum istiğfardı. Başka bir ses işitmemecesine, her an artan bir nabız şeklinde içimden istiğfarı tekrar ediyordum. Bilincimin vücudumdan sıyrıldığı anlarda bütün zerrelerimin ayrı ayrı, ama hep beraber aynı tövbe üzere olduğunu işitiyordum. Bu yakarıştan bir an kopsam, ruhumun, isyan kokak bir ümitsizliğe yuvarlanmasından korkuyordum.

Namaz vakti geldiğinde, Kuruçeşme Câmii'nin ikinci musalla taşının üstünde bir er kişinin daha yattığını görmüştük. Hâle'nin namazı bu şahsın ardından kılınıp, beraberce uğurlanacaklardı. Diğer cenazenin başında yalnızca yedi kişilik küçük bir cemaat vardı. İçlerinden birisini tanıdığımı fark ettim. O kişi, geçen hafta Devati türbesinde İlyas Efendi'nin tablasını teslim ettiği Hızır kardeşimdi.

Dostum Hikmet benden önce davranmış ve selam verip, Hızır'ın yanına yaklaşarak, kısa bir müddet görüştükten sonra, yüzünü bana dönmüş ve donuk bir

ifade içinde başını öne eğmişti. Hiçbir şey söylemesine gerek yoktu. Her şey olabildiğince açıktı. Hale bu yolculukta yalnız değildi.

Ayakta daha fazla duracak hissi kendimde bulamamış, öylece yere yığılmıştım. Vücudundan bütün kanı çekilmiş, ağlamak bir yana, her türlü histen uzak bir ceset gibi doğrulduktan sonra, dostumun koluna girerek musalla taşına doğru zorlukla kendimi sürüklemiştim. Taşın etrafını çeviren bu yedi erkekten en yaşlıca görüneni, mendil çeker gibi bağlı duran kefeni yatan şahsın yüzünden sıyırınca, o mütebessim nurani yüzüyle İlyas Efendi'yi dünya gözüyle son bir kez görebilmiştim.

Bu nurani zâtın, müjde almışçasına sevinçle şekillenen çehresine baktığım anda, bir önceki akşam bütünüyle karardığını sandığım ufkumda ilk kızıllık tutuşmaya başlamıştı. Yüzünün her kıvrımında gizli itminandan, yola koyulmadan kavuşacağı ülkeyi açıkça gördüğü ve davetli olduğu yere iştahının arttığı okunuyordu.

Alnını ilk ve son kez öpmek için eğildiğimde keskin menekşe kokusu adeta genzimi yakmıştı. O gün ilk defa ciğerlerimin nefes alıyormuşçasına taze havayla dolduğunu hissetmiştim. Dudağım o secde mühürlü alna dokunduğu anda kalbim yanarak açılan bir gonca gibi yaprak yaprak yarılmış, başımın semanın tavanına çarptığını hissetmiştim. İçimde tutuşan ateş, dünyamın yüzünde bir tan kızıllığı halini almıştı. Varlığın külleri tekrar canlanıp, uçuşarak bakışımın değdiği her yerde bir renk cümbüşüne dönüşmüştü.

Kefeni o nurani yüzden sıyıran elin sahibi, "O'ndan

geldik, O'na dönücüyüz" diyerek İlyas Efendi'nin parlayan çehresini bu dünyaya son kez kapamıştı. Biz o gün, Hale'yi Karacaahmet'ten kalıcı yurduna uğurlarken, İlyas Efendi bilmediğimiz başka bir duraktan ebediyet ülkesine yolcu edilmişti. Ancak ikisinin yol arkadaşı olduklarına inancım tamdı.

Onların bu yolculukları bende dinmeyen seyahat fikrini yeniden alevlendirmişti. Üstümdeki kâbus kalksa da yerini bir tatmine bıraktığını söylemek mümkün değildi. Kaderin eli ruhumun çarpık mimarisini yıkmış ve beni göçük altında kalmaktan kurtarmıştı, fakat henüz sığınabileceğim sağlam bir haneye sahip değildim.

Buralarda daha fazla duramayacağımı dostum gayet iyi biliyordu. Bundan önceki teşebbüslerimin akîm kalmasının biricik sebebi olan Hikmet kardeşim, bu sefer gidişimde en birinci yardımcımdı. Bana, Kırkağaç'ta, rahmetli amcasından kalan, hiç görmediği bir kulübesi ve küçük bir arazisi olduğundan bahsetmiş; eğer bir süre kalıp, dinlenmek istersem değerlendirebileceğimi söylemişti.

Bütün sebeplerin sessizliğe büründüğü bir zamanda gelen bu teklifi, Hikmet Kardeşimin ince ruhuna ait bir anlayış olarak değil, hiç bilmediğim bir sahile doğru hızla beni çeken kaderin bir oltası olarak görmüş, hiç düşünmeden kabul etmiştim. Dostumdan bu teklifi aldığımda, Hale'yi istirahat ettiği yerde ancak iki kez ziyaret etmiştim. Henüz ayrılalı bir hafta olmamıştı ve İlyas Efendi'yi yolcu etmemle başlayan baş dönmesi bütün şiddetiyle devam ediyordu. Ufkumu

kaplayan karartı yerini kızıllığına terk etse de, bu yeni günün yakıcı güneşine bakabilecek gözlere henüz sahip değildim.

Tek bildiğim buralarda bir gün daha bekleyemeyeceğimdi. Bütün ısrarlarına rağmen dostumun refakat etme isteğine müspet cevap vermemiş; kendisine bıraktığım genel bir vekâlet ile bütün sevenlerimden benim adıma özür dilemesini istemiştim. O akşam tek elimde taşıyabileceğim birkaç parça eşya ile beni götürecek ilk otobüse atlamıştım.

Yola koyulup, Hale, İlyas Efendi ve dostumu kaybolan ışıklarıyla birlikte İstanbul'a emanet ederken, yıllardır gidememenin ruhumda büyüttüğü kamburun boşluğunu yokluyor, bütünüyle boşluk kesilen benliğimin yerini dolduracak Bir Var'a yönelmiş, yalvarıyordum...

Dostunuz
İbrahim Müşfik